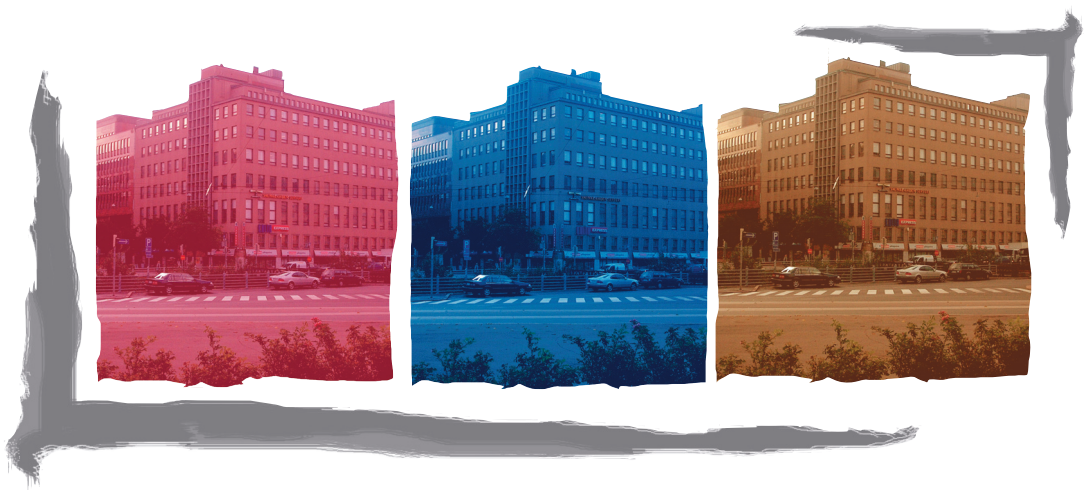

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTON KERTOMUS EDUSKUNNALLE TOIMINNASTAAN

K 12/2004 vp

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTON KERTOMUS EDUSKUNNALLE TOIMINNASTAAN

Annettu 7.9.2004

Helsinki 2004

ISSN 1458-7092

Edita Prima Oy
Helsinki 2004

EDUSKUNNALLE

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 6 §:n mukaan tarkastusvirasto antaa eduskunnalle vuosittain syyskuun loppuun mennessä kertomuksen toiminnastaan.

Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus käsittelee viraston toimintaa vuonna 2003 kuitenkin niin, että keskeisimmät tarkastustulokset esitetään niistä tilintarkastuksista, jotka ovat valmistuneet keväällä 2004 ja

kohdistuvat vuoteen 2003. Vastaavasti toiminnantarkastuksista on tähän kertomukseen sisällytetty vuoden 2003 kesäkuun alun ja vuoden 2004 toukokuun lopun välisenä aikana valmistuneet tarkastukset.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 6 §:n perusteella Valtiontalouden tarkastusvirasto kunnioittavasti antaa eduskunnalle tämän kertomuksen toiminnastaan.

Helsingissä 7. päivänä syyskuuta 2004

Pääjohtaja Tapio Leskinen

Suunnittelupäällikkö Esa Tammelin

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARKASTUSVIRASTON TOIMINTA VUONNA 2003	9
1.1 Asema ja tehtävät	9
1.2 Toiminnan päämäärä	10
1.3 Visio ja arvot	12
1.4 Tarkastusviraston tarkastusoikeus ja toiminta-alue	13
1.5 Tarkastustoiminnan suunnittelu ja strategia	14
1.6 Tarkastustoiminta vuonna 2003	15
1.7 Viraston toiminnan kehittäminen	16
1.8 Kansainvälinen toiminta	17
1.9 Organisaatio, henkilöstö ja kustannukset	18
2. VALTION VUODEN 2003 TILINPÄÄTÖKSEN TARKASTUS	22
3. HALLINNON TILA TARKASTUSTEN PERUSTEELLA	26
3.1 Yleistä	26
3.2 Talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattaminen	27
3.3 Ilmoitusvelvollisuus tilintarkastuskertomusten huomautuksiin liittyvistä toimenpiteistä	29
3.4 Budjetointimenettelyt	31
3.5 Tilivirastojen tilinpäätöslaskelmat	32
3.6 Tilivirastojen taloudellisuustavoitteet ja taloudellisuustiedot tilinpäätöksissä	33
3.7 Maksullinen toiminta	37
3.8 Sisäisen valvonnan tila	38
3.9 Sisäinen tarkastus	40
3.10 Hallinnon taloudelliset ohjausjärjestelmät	41
3.11 Valtionavustukset ja tuet	42
3.12 Valtion hankinnat	43

4.	VALTIOVARAIN HOIDOSTA JA TILASTA ANNETTUA HALLITUKSEN KERTOMUSTA KOSKEVIA KANNANOTTOJA	44
4.1	Yleistä	44
4.2	Oikeusministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle vuodelta 2003	45
4.3	Sosiaali- ja terveysministeriön tuloksellisuusraportointi eduskunnalle vuodelta 2003 ...	47
4.4	Valtion liikelaitoksista annetut tuloksellisuustiedot	49
5.	TARKASTUSHAVAINTOJA HALLINNONALOITTAIN	52
5.1	Yleistä	52
5.2	Valtioneuvoston kanslia	53
5.3	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	54
5.4	Oikeusministeriön hallinnonala	55
5.5	Sisäasiainministeriön hallinnonala	57
5.6	Puolustusministeriön hallinnonala	60
5.7	Valtiovarainministeriön hallinnonala	62
5.8	Opetusministeriön hallinnonala	65
5.9	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	68
5.10	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala.....	71
5.11	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala.....	72
5.12	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	76
5.13	Työministeriön hallinnonala	80
5.14	Ympäristöministeriön hallinnonala.....	82
6.	TALOUSARVION ULKOPUOLISTEN RAHASTOJEN TILINTARKASTUS	84
7.	VALTION MÄÄRÄYSVALLASSA OLEVAT YHTIÖT	85
LIITE		
	Kielteinen laillisuuskannanotto talousarvion ja sitä koskevien säännösten noudattamisen suhteen	91

1. TARKASTUSVIRASTON TOIMINTA VUONNA 2003

1.1 Asema ja tehtävät

Suomen perustuslain 90 §:n mukaan valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton Valtiontalouden tarkastusvirasto.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n mukaan tarkastusviraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valtion talousarvion noudattamista.

1.2 Toiminnan päämäärä

Virasto katsoo, että sen toiminnan päämääränä on tuottaa eduskunnalle, valtioneuvostolle ja sen alaiselle hallinnolle hyödyllistä ja luotettavaa valvonta- ja tarkastustietoa valtion taloudenhoidosta, talousarvion noudattamisesta ja hallinnon toiminnasta.

Tarkastustoiminnalla ja siihen sisältyvien keskeisten osaamisalueiden asiantuntijatoiminnalla tarkastusvirasto haluaa

- varmistaa, että valtion talousarviota ja taloudenhoitoa koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan
- edistää valtionhallinnon tuloksellisuutta eli taloudellisuutta, tuottavuutta ja vaikuttavuutta sekä
- tukea hyvää hallintoa ja taloudenhoitoa koskevien yleisten periaatteiden toteutumista hallinnossa.

Tarkastusvirasto toteuttaa tarkastustehtävänsä tilintarkastuksella ja toiminnantarkastuksella. Näiden toisiaan täydentävien tarkastuslajien varaan ja keskinäiselle vuorovaikutukselle rakentuu viraston kokonaistehävän menestyksellinen hoitaminen.

Tilintarkastus on vuotuista ja kohdistuu kaikkiin valtion tilinpäätösvelvollisiin virastoihin ja laitoksiin. Tarkastustoiminnalla ja siihen sisältyvien keskeisten osaamisalueiden asiantuntijatoiminnalla valtionhallinnossa tilintarkastus

varmistaa, että

- valtion talousarviota ja sen soveltamiseen liittyvää keskeistä lainsäädäntöä noudatetaan
- valtion tilinpäätöksen ja tilivirastojen tilinpäätösten oikeiden ja riittävien tietojen vaatimus toteutuu ja edistää
- eduskunnan budjettivallan toteutumista
- asianmukaisen sisäisen valvonnan toteutumista
- hyvään taloudenhoitoon kuuluvien periaatteiden noudattamista sekä
- hallinnon tuloksellisuutta.

Toiminnantarkastus on kertaluonteista ja kohdistuu useita toimijoita käsittäviin tehtäväalueisiin, hallintoa läpäiseviin toimintoihin, tietyn hallintolohkon, viranomaisen tai valtionavun saajan hoitamaan rajattuun tehtävään, talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, liikelaitoksiin tai valtion määräysvallassa oleviin yhtiöihin.

Toiminnantarkastuksen keskeisenä päämääränä on tuoda esiin hallinnon tuloksellisuuden merkittävät puutteet ja ongelmat sekä niiden perimmäiset syyt ja tuottaa niistä asianomaisille päätöksentekijöille taloudenhoidon ohjauksessa tarpeellista tietoa käyttökelpoisessa muodossa.

Sekä tilintarkastus että toiminnantarkastus ovat ministeriöiden sekä niiden alaisten virastojen ja laitosten ulkoista tarkastusta, joka turvaa ensisijaisesti valtion taloudellisia intressejä. Tilintarkastus palvelee eduskuntaa sekä valtioneuvostoa ja sen alaista hallintoa erityisesti varmistamalla taloudenhoidon laillisuutta ja talousarvion noudattamista. Toiminnantarkastus palvelee näitä erityisesti

tuottamalla objektiivista tarkastustietoa valtion tehtävien hoidon tuloksellisuudesta ja myös ei-odotetuista vaikutuksista. Molemmat tarkastuslajit turvaavat eduskunnalle ja valtiontalouden ohjauselimille raportoitavan informaation oikeellisuutta ja riittävyttä. Raportoinnilla ministeriöille sekä virastoille ja laitoksille tuotetaan lisäarvoa niiden johtamiselle ja valvonnalle.

1.3 Visio ja arvot

Viraston visiona on olla valtiontalouden tarkastuksen huippuosaaja.

Tämä edellyttää, että virastolla on

- laadullisesti ja määrällisesti riittävästi sille kuuluvan tarkastus- ja asiantuntijatehtävän edellyttämää ammattitaitoa ja osaamista,
- viraston tehtävistä johdetut selkeät tarkastusten kohdentamiskriteerit,
- tehokkaat työn suunnittelu-, toteutus- ja seurantaprosessit sekä
- selkeä ja oikea-aikainen raportointi.

Viraston strategiassa vuosille 2003–2006 on vision sisältöä konkretisoitu tarkastusviraston eri sidosryhmien kannalta. Eduskunnan kannalta vision suuntainen toiminta merkitsee sitä, että tarkastusviraston toiminta tukee eduskunnan budjetti- ja lainsäädäntövaltaa tuottamalla objektiivista ja hyödyllistä tarkastustietoa talousarvion toimeenpanosta, lainsäädännössä hallinnolle asetettujen tehtävien hoidosta ja tavoitteiden toteutumisesta sekä hallinnon eduskunnalle antamien suunnittelu- ja valvontatietojen luotettavuudesta ja riittävyydestä.

Valtioneuvoston ja sen alaisen hallinnon kannalta vision suuntainen toiminta merkit-

see, että tarkastusvirasto ulkoisena tarkastajana tuottaa objektiivista ja hallinnon ohjauksessa tarpeellista tarkastustietoa hallinnon tuloksellisuuden kannalta olennaisista ja riskialttiista asioista, talousarvion, säännösten ja muiden ohjauspäätösten noudattamisesta valtion taloudenhoidossa sekä valtion ja tili- virastojen tilinpäätösten oikeellisuudesta. Lisäksi se merkitsee, että tarkastusvirasto toimii aloitteellisesti asiantuntemustaan hyödyntäen.

Kansalaisten kannalta vision suuntainen toiminta merkitsee, että tarkastusvirasto julkistaa avoimesti tarkastustuloksensa. Tämä edesauttaa sitä, että kansalaiset pitävät tarkastusvirastoa riippumattomana ja luotettavana tarkastusviranomaisena sekä kokevat viraston toiminnan tärkeäksi.

Viraston henkilökunnan kannalta vision suuntainen toiminta merkitsee, että tarkastusvirasto on työpaikkana kilpailukykyinen tarjoamalla henkilöstölle haasteellisia tehtäviä, mahdollisuuden kehittyä sekä ammatillisesti että yhteisön jäsenenä, oikeudenmukaisen ja kannustavan palkkauksen sekä ajanmukaiset työvälineet ja tukijärjestelmät.

Viraston johtamisessa ja muussa toiminnassa noudatetaan virastossa yhteisesti sovit- tuja arvoja, jotka ovat osaaminen, objektiivisuus, yhteistyö, rohkeus sekä tuloksellisuus.

1.4 Tarkastusviraston tarkastusoikeus ja toiminta-alue

Viraston tarkastusoikeus ja toiminta-alue käsittävät:

- valtioneuvoston ja ministeriöt,
- valtion virastot ja laitokset,
- valtionavut,
- valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot,
- valtion liikelaitokset ja valtion määräysvallassa olevat yhtiöt,

- valtion maksuliikettä hoitavat luottolaitokset ja
- Suomen ja Euroopan unionin väliset varainsiirrot.

Niiden taloudellista merkitystä kuvaavat seuraavat vuoden 2003 tilinpäätöksen luvut.

VALTIONHALLINTO

- 115 tilivirastoa
- valtion tilinpäätöksen loppusumma noin 36,9 mrd. euroa
- henkilöstön määrä noin 123 300

VALTIONTUET JA TULONSIIRROT

- valtionavunsaajina kunnat, kuntayhtymät, kotitaloudet, yleishyödylliset yhteisöt ja yritykset
- muut tuet ja siirtomenot
- siirtomenot noin 22,6 mrd. euroa

TALOUSARVION ULKOPUOLISET RAHASTOT

- 11 rahastoa
- rahastojen yhteenlasketut tulot noin 4,3 mrd. euroa ja menot noin 3,6 mrd. euroa¹

VALTION LIIKELAITOKSET

- neljä liikelaitosta
- liikevaihto tilinpäätöksen mukaan noin 1,4 mrd. euroa
- henkilöstön määrä noin 7 600

VALTIONYHTIÖT

- 35 konsernia tai konserneihin kuulumatonta yhtiötä
- liikevaihto tilinpäätöksen mukaan noin 22,7 mrd. euroa
- henkilöstön lukumäärä noin 86 300

ERITYISKOhteita

- Euroopan unionin ja Suomen välisten varainsiirtojen ja EU-varojen käyttö ja käytön valvonta
- Euroopan unionin talousarvioista tulevat tulot noin 1,1 mrd. euroa
- Euroopan unionille menevät maksut noin 1,2 mrd. euroa
- erilaiset kansainväliset tarkastus- ym. tehtävät

Lisäksi tarkastusvirasto hoitaa toimialaansa kuuluvia asiantuntija- ja neuvontatehtäviä

sekä osallistuu tarkastusalan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

¹ Valtion talousarviesitys vuodelle 2003

1.5 Tarkastustoiminnan suunnittelu ja strategia

Viraston toimintastrategia muodostuu niistä linjauksista, joiden mukaan viraston toimintaa suunnataan, toteutetaan ja kehitetään ottaen huomioon viraston toimintaympäristön muutokset. Strategian luomisessa perustana on virastolle lainsäädännössä annettu tehtävä.

Valtiontalouden tarkastusviraston toiminta perustuu pidemmän aikavälin suunnitteluun ja vuotuisen toiminnan suunnitteluun. Suunnitelmissa määritellään toiminnan strategiset linjaukset ja toiminnan suuntaamisen kohdentamisalueet sekä vahvistetaan yksittäiset tarkastuskohteet. Viraston toimintastrategian vuosille 2003–2006 mukaan toiminnan keskeisimmät kriittiset menestystekijät ovat tarkastustoiminnan oikea kohdentaminen ja viraston ammattitaidon turvaaminen.

Tarkastustoiminnan suuntaamiseksi tarkastusvirasto on vahvistanut seuraavat kriteerit:

- asian taloudellinen merkitys
- riski valtiontalouden kannalta
- uuden tiedon tuottaminen
- valtion virastojen ja laitosten taloudenhoidon oikeellisuuden ja toimivuuden, raportoitavien tietojen luotettavuuden sekä talousarvion noudattamisen varmistaminen
- asian merkitys eduskunnan kannalta.

Virasto toteuttaa tarkastustehtäväänsä tilintarkastuksella ja toiminnantarkastuksella, jotka toimivat samansuuntaisesti viraston päämäärien toteuttamiseksi.

Tilintarkastus kattaa kaikki valtion tilivirastot ja valtion tilinpäätöksen. Tilintarkastukset suunnataan tilivirastokohtaisesti edellä mainitut kriteerit huomioon ottaen.

Toiminnantarkastusten kohteet valitaan vuosittain erityisten kohdentamisalueiden pohjalta. Vuoden 2003 tarkastustoiminnan erityiset kohdentamisalueet olivat eduskunnan saamat oikeat ja riittävät tiedot talousarvioesityksissä ja hallituksen tilakertomuksessa, hallinnon taloudelliset ohjausjärjestelmät, valtionavustukset ja muut tuet, valtion tulot ja rahoitusjärjestelmät, valtion hankintamenettelyt sekä valtion talousarvion ulkopuoliset yhteisöt.

Yhtäläisen suojan periaatteen mukaisesti EU-varojen tarkastus saa virastossa saman painoarvon kuin kansallisten varojen tarkastus. Tarkastusvirasto tarkastaa Suomen ja Euroopan unionin välisiä varainsiirtoja samassa laajuudessa sekä samoja periaatteita ja menettelytapoja noudattaen kuin kansallisia varoja. Valtion runsaasta sadasta tilivirastosta noin 2/3:lla on kirjanpidossaan EU-varoihin liittyviä tapahtumia.

Virasto seuraa valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden, valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolisten rahastojen toimintaa. Virasto julkaisee vuosittain selvityksen, jossa tarkastellaan konsernitasolla valtionyhtiöiden toimintaa. Valtionyhtiöihin ja valtion liikelaitoksiin sekä talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin kohdistuvista tarkastuksista päätetään erikseen.

1.6 Tarkastustoiminta vuonna 2003

Tarkastusvirasto antoi keväällä 2003 tilintarkastuskertomukset kaikista valtion tilivirastoista ja kertomuksen valtion tilinpäätöksen tarkastamisesta varainhoitovuodelta 2002. Varainhoitovuotta 2003 koskeva tilintarkastus aloitettiin kaikissa 115 valtion tilivirastoissa ja kahdessa valtion talousarvion ulkopuolisessa rahastossa. Näitä sekä valtion tilinpäätöstä koskevat tarkastuskertomukset annettiin keväällä 2004. Toimintavuonna 2003 päätettiin 35 toiminnantarkastusta. Vuoden päättyessä oli käynnissä 41 toiminnantarkastusta, joita

jatkettiin vuonna 2004. Toimintavuonna julkaistiin myös vuosittainen selvitys valtion määräysvallassa olevien yhtiöiden edellisvuoden toiminnasta. Lisäksi tarkastusvirasto seurasi ja käsitteli valtionhallinnossa tapahtuvia taloudellisia väärinkäytöksiä ja niiden vaikutuksia sekä toimenpiteitä väärinkäytösten torjunnassa.

Tarkastustoiminnasta ja sen keskeisistä tuloksista kerrotaan jäljempänä tässä kertomuksessa.

1.7 Viraston toiminnan kehittäminen

Toimintavuoden aikana tarkastusvirasto vahvisti viraston toiminnan strategiset linjaukset vuosille 2003–2006. Ne toimivat viraston toimintayksiköissä jatkuvasti suoritettavan tarkastustyön eri osa-alueiden kehittämistyön perustana.

Vuonna 2001 aloitettu viraston palkkausjärjestelmän kehittämistyö, jonka tavoitteena oli uuteen palkkausjärjestelmään siirtyminen, lopetettiin kertomusvuonna. Uuteen palkkausjärjestelmään siirtymisen sijaan kannustavaan ja kilpailukykyiseen palkkaukseen ja sitä kautta ammattitaidon turvaamiseen pyritään usean vuoden kattavalla kehittämisohjelmalla, joka perustuu tarkastusviraston vuotuisiin talousarvioihin.

Viraston teknisiä toimintaedellytyksiä parannettiin uusimalla kolmasosa työasemista ja ottamalla käyttöön uusi atk-kaapelointijärjestelmä. Lisäksi aloitettiin uusien työasemaja palvelinkäyttöjärjestelmien sekä toimistohjelmistojen käyttöönottojen suunnittelut.

Suunnittelutyö tehtiin tiiviissä yhteistyössä eduskunnan tietohallinnon kanssa. Vuoden 2003 aikana on otettu käyttöön uusia tietoliikenneyhteyksiä, joiden avulla on lisätty virastojen atk-järjestelmien etäkäyttöä. Tarkastajat ovat näin voineet tehdä virastosta käsin osan tarkastustehtävistä, jotka aikaisemmin olisivat vaatineet käyntiä tarkastettavassa virastossa.

Toimintavuoden aikana hyväksyttiin tarkastusviraston verkkopalvelustrategia vuosille 2003–2006. Viraston verkkopalveluiden visiona on edistää valtiontalouden tarkastuksen huippuosaamista sekä kuvastaa ja tukea viraston arvoja. Verkkopalveluiden kehittämiseksi asetettiin työryhmä, jonka tehtävänä on uudistaa viraston ulkoiset verkkopalvelut vuoden 2004 aikana. Kriisiviestintäsuunnitelman toteutus aloitettiin vuonna 2003 ja suunnitelma saatetaan loppuun vuoden 2004 aikana. Suunnitelmassa määritellään viestinnän vastuuhenkilöt ja toimenpiteet kriisin uhatessa.

1.8 Kansainvälinen toiminta

Tarkastusvirasto toimii Euroopan unionin jäsenvaltioiden ylimpien tarkastuselinten sekä Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kansallisena yhteysviranomaisena. Kertomusvuonna virasto osallistui vakiintuneeseen tapaan Euroopan unionin tarkastusvirastojen pääjohtaja- ja yhteyshenkilökokouksiin sekä pääjohtajakokousten asettamien työryhmien työskentelyyn. Tarkastusviraston virkamies toimi tilintarkastustuomioistuimen palveluksessa määrääkaikaisessa tehtävässä tilintarkastustuomioistuimen ja jäsenmaiden tarkastusvirastojen sopiman käytännön mukaisesti. Lisäksi virasto osallistui tarkkailijana kaikkiin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen Suomessa suorittamiin tarkastuskäynteihin.

Virasto on eri valtioiden ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön Intosain ja sen eurooppalaisen tytäjärjestön Eurosain jäsen. Virasto on osallistunut vakiintuneeseen tapaan järjestöjen kokouksiin ja seminaareihin sekä vastannut järjestöistä ja sen työryhmistä tuleviin viraston toimintaa koskeviin kyselyihin. Kansainvälisessä yhteistyössä keskeisessä asemassa on valtiontalouden tarkastuksen menettelytapoja koskeva tiedonvaihto. Intosain ja Eurosain toimintamuotoja ovat myös tarkastusmenetelmien ja standardien kehittäminen.

Kertomusvuonna tarkastusvirasto osallistui Kööpenhaminassa järjestettyyn Eurosain/Eurorain konferenssiin sekä Prahassa sisäisen valvonnan arviointiseminaariin.

Tarkastusvirasto osallistui seuraaviin Eu-

roopan unionin tarkastusvirastojen työryhmiin: rakennerahastojen tarkastusta koordinoiva työryhmä, arvonlisäverotyöryhmä ja kehitysyhteistyövarojen käytön raportoinnin harmonisointityöryhmä.

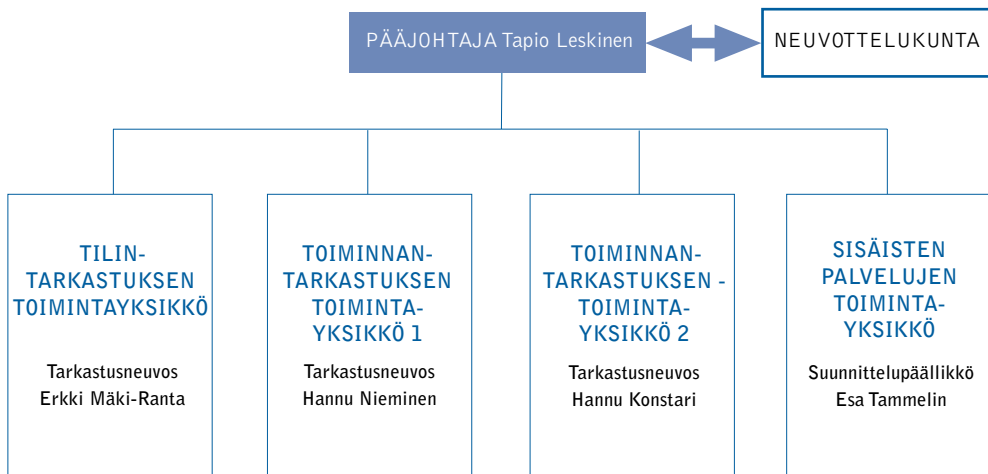
Tarkastusvirasto osallistui Itämeren suoje-
lua koskevan Helsingin sopimuksen toimeenpanoon kohdistuvan rinnakkaistarkastuksen valmistelukokouksiin ja tarkastusviraston kaksi tilintarkastajaa jatkoivat töitään Wienissä toimivan Wassenaar-järjestön tilintarkastajina.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden tarkastusvirastojen välinen yhteistyö ja keskinäinen tiedonvaihto toteutuivat perinteisellä tavalla. Toimintavuonna yhteistyömuotoja olivat Suomen isännöimä Pohjoismaiden tarkastusvirastojen pääjohtajakokous ja Baltian maiden yhteistyökokoukset sekä vastavuoroiset virastovierailut. Tarkastusviraston edustajat osallistuivat Islannin tarkastusviraston isännöimään Pohjoismaiden tilintarkastusseminaariin. Viraston johtoryhmä teki vastavuoroisen virastovierailun Kiinan tarkastusvirastoon.

Toimintavuonna tarkastusvirastoon tehtiin ulkomailta yhteensä 17 tutustumiskäyntiä ja vierailua. Kaukaisimmat vieraat tulivat Etelä-Koreasta, Kiinasta, Kolumbiasta, ja Vietnamista. Tarkastusviraston edustajat osallistuivat yhteensä 24 ulkomailta järjestettyyn kokoukseen ja seminaariin, joiden lisäksi viraston edustajat tekivät ulkomaille 8 tarkastusmatkaa.

1.9 Organisaatio, henkilöstö ja kustannukset

Organisaatio

18

Tarkastusvirastoa johtaa eduskunnan valitsema pääjohtaja. Viraston muun organisaation muodostavat lakisääteinen neuvottelukunta, tarkastuksen toimintayksiköt ja sisäisten palveluiden yksikkö. Toimintavuoden aikana lakkautettiin viraston erillisyksikkö, jonka tehtävät siirrettiin toiminnantarkastusyksikölle.

Tarkastuksen toimintayksiköt ovat tilintarkastuksen yksikkö ja kaksi toiminnantarkastuksen yksikköä. Sisäisten palvelujen yksikön tehtävänä on valmistella ja hoitaa ne asiat, jotka koskevat tarkastusviraston sisäistä hallintoa ja tilivirastotehtäviä sekä sisäisiä tukipalveluja ja viraston yhteydenpitoa Euroopan tilintarkastustuomioistuimeen.

Tarkastusviraston päätoimipaikka sijaitsee Helsingissä. Virastolla on toimipaikat myös Turussa ja Oulussa.

Neuvottelukunnan tehtävänä on ylläpitää ja kehittää tarkastusviraston yhteyksiä yhteistyötahoihin, tehdä aloitteita tarkastustoiminnan kehittämiseksi sekä seurata tarkastustoiminnan suuntautumista, tuloksellisuutta ja palvelukykyä eri yhteistyötahojen kannalta. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut kansanedustaja Maria Kaisa Aula, varapuheenjohtajana alivaltiosihteeri Juhani Turunen ja sihteerinä erikoistutkija Timo Lehtinen.

Maria Kaisa Aula	kansanedustaja
Reino Hjerppe	ylijohtaja, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Markku Lehto	kansliapäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö
Tapio Leskinen	pääjohtaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto
Christel von Martens	ruotsinkielisen toiminnan johtaja, Suomen Kuntaliitto
Anita Niemi-Iilahti	dosentti, Vaasan yliopisto
Risto Palo	ylitarkastaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto
Vappu Taipale	pääjohtaja, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
Juhani Turunen	alivaltiosihteeri, valtiovarainministeriö
Kari Urpilainen	kansanedustaja

Toimintavuoden aikana virasto asetti uuden neuvottelukunnan vuosille 2004–2005. Neuvottelukunnan jäseninä uudella toimikaudella jatkavat Maria Kaisa Aulaa ja Risto Paloa lukuun ottamatta neuvottelukunnan edellisen toimikauden jäsenet. Neuvottelukunnan uusiksi jäseniksi virasto kutsui kansanedustajat Olavi Ala-Nissilän ja Anni Sinnemäen sekä tarkastusviraston edustajana ylitarkastaja Eeva Miettisen. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii kansanedustaja Olavi Ala-Nissilä.

Kertomusvuonna neuvottelukunta koontui kuusi kertaa. Kokouksissa käsiteltiin sekä tarkastustoiminnan suuntautumista ja tarkastusten tuloksia että tarkastusviraston ulkoisia tarkastustoimintaan vaikuttavia tekijöitä. Tarkastustoiminnan suuntautumiseen ja tarkastusten tuloksiin liittyen neuvottelukunta keskusteli tarkastusviraston strategisista linjauksista vuosille 2003–2006, tarkastusviraston eduskunnalle antamasta kertomuksesta toiminnastaan sekä tarkastusviraston toiminta- ja tarkastussuunnitelmasta vuodelle 2004.

Eduskunnan valitsemina tarkastusviraston tilintarkastajina, jotka ovat tarkastaneet tarkastusviraston tilinpäätöksen, kirjanpidon ja hallinnon, ovat toimineet kansanedustajat Matti Saarinen (puheenjohtaja), Petri Salo ja Aulis Ranta-Muotio sekä KHT Eero Suomela.

Henkilöstö

Tarkastusvirastossa oli vuoden 2003 päättyessä 146 virkaa. Viraston työssä olevan henkilöstön kokonaismäärä oli vuoden 2003 lopussa 143 henkilöä. Vuonna 2003 virasto käytti 141 henkilötyövuotta vastaavan työpanoksen.

Tarkastusviraston koko henkilöstöstä oli naisia 37,8 prosenttia. Tarkastushenkilöstön osalta naisten osuus oli 34,5 prosenttia ja muun henkilöstön osalta 54,2 prosenttia. Valtion koko budjettitalouden henkilöstöstä vuonna 2003 naisia oli 48,4 prosenttia (2002 48,2 %).

Tarkastusviraston koko henkilöstön keski-ikä oli kertomusvuoden lopussa 45,2 vuotta. Suurimmat ikäryhmät kertomusvuonna oli-

vat 45–49 (19,6 %) ja 55–59 (17,5 %) -vuotiaat. Valtion koko budjettitalouden henkilöstön keski-ikä vuonna 2003 oli 42,7 vuotta (2002 42,5 vuotta).

Toimintavuoden aikana toisen työnantajan palvelukseen siirtyi 8 henkilöä, mikä tekee 5,6 prosenttia viraston henkilöstöstä. Vuoden 2003 lopussa koko henkilöstön keskimääräinen palvelusaika tarkastusvirastossa oli 11,9 vuotta.

Henkilöstön koulutustaso on korkea. Tarkastushenkilöstöstä korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus oli 99,2 prosenttia. Henkilötyövuotta kohden henkilöstön kehittämiseen käytettiin koko henkilöstön osalta keskimäärin 9,0 työpäivää (2002 8,2 työpäivää, 2001 10,0 työpäivää), tarkastushenkilöstön osalta 10,1 työpäivää ja muun henkilöstön osalta 3,5 työpäivää.

TIETOJA KOKO HENKILÖSTÖSTÄ 31.12.

	2000	2001	2002	2003
Keski-ikä/v	44,0	45,0	44,9	45,2
Keskimääräinen palvelusaika tarkastusvirastossa/v	10,2	11,2	11,3	11,9
Naisten osuus henkilöstöstä/ %	40,5	38,0	34,8	37,8
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus/ %	84,0	83,7	86,2	86,7

TIETOJA TARKASTUSHENKILÖSTÖSTÄ 31.12.

	2000	2001	2002	2003
Naisten osuus henkilöstöstä/ %	34,6	31,4	30,4	34,5
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus/ %	99,1	99,1	99,1	99,2

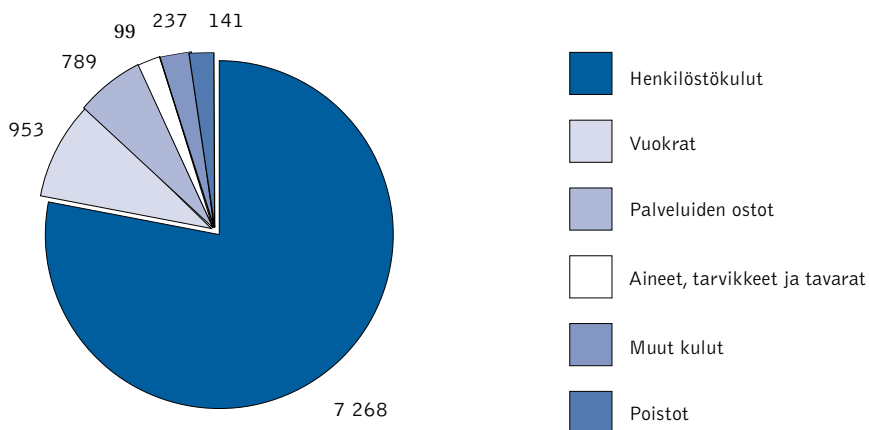
TIETOJA MUUSTA HENKILÖSTÖSTÄ 31.12.

	2000	2001	2002	2003
Naisten osuus henkilöstöstä/ %	66,7	65,2	56,5	54,2
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus/ %	20,8	21,7	21,7	25,0

Kulurakenne ja kustannukset

Vuodelle 2003 viraston toimintamenoihin oli myönnetty 9 569 000 euroa. Määrärahoja käytettiin 9 505 255 euroa. Tarkastusviraston tuotto- ja kululaskelman mukaiset toiminnan kulut olivat yhteensä 9 485 744 euroa, josta henkilöstökulut olivat 76,6 prosenttia.

Yksityiskohtaiset tiedot tarkastusviraston kuluista ja kustannuksista käyvät ilmi viraston tilinpäätöksestä ja siihen sisältyvästä toimintakertomuksesta.

Kuvio 1. Tarkastusviraston kulut vuonna 2003 (tuhatta euroa).

2. VALTION VUODEN 2003 TILINPÄÄTÖKSEN TARKASTUS

Valtiontalouden tarkastusvirasto on 4.6.2004 antanut tilintarkastuskertomuksen valtion tilinpäätöksen tarkastuksesta vuodelta 2003 valtiovarainministeriölle ja Valtiokonttorille sekä tiedoksi valtiontilintarkastajille. Tarkastus kohdistui valtion talousarviosta annetun lain vuoden 2003 tilinpäätökseen sovelletun 17 §:n tarkoittamaan valtion tilinpäätökseen sekä edellä mainitun lain 18 §:n tarkoittamiin selvityksiin niiltä osin kuin ne koskevat valtion talousarviotaloutta. Tarkastus kohdistui myös valtion kirjanpidon ohjeistukseen ja valvontaan. Tilinpäätöksen tarkastuksessa käytettiin analyttisiä tarkastusmenetelmiä ja hyödynnettiin tilivirastojen tilintarkastuksissa kertyneitä havaintoja. Seuraavassa käsitellään edellä mainitun tarkastuskertomuksen sisältöä.

Yksittäisten tilivirastojen tilinpäätöstä ja kirjanpitoa koskevat johtopäätökset on raportoitu erikseen tilivirastojen tilintarkastuksista annetuissa tilintarkastuskertomuksissa. Näitä koskevia yhteenvetotietoja esitetään jäljempänä tässä kertomuksessa.

Tilinpäätös

Valtiokonttori on allekirjoittanut valtion tilinpäätöksen 6.4.2004.

Valtion tilinpäätöslaskelmat on laadittu valtiovarainministeriön vahvistaman kaavan (TM 0304 VM 23/01/2003) mukaisesti.

Valtion talousarvion toteutumisen osoittava laskelma vastaa valtion talousarviokirjanpidon pääkirjaa.

Valtion tase on johdettu oikein valtion liikekirjanpidon pääkirjasta. Valtion tuotto- ja kululaskelma esitetään valtion tilinpäätöksessä siten, että tilikarttaan merkityt sisäisten tuottojen ja kulujen tilit on eliminoitu. Valtiokonttorissa laadittu eliminointilaskelma on johdettu valtion liikekirjanpidon pääkirjasta. Tuotto- ja kululaskelma on johdettu asianmukaisesti eliminointilaskelmasta.

Valtion tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty selvitys talousarviossa myönnettyistä valtuuksista ja niiden käytöstä ja käytöstä aiheutuvista menoista sekä valtion tilinpäätöksen täsmäytyslaskelma talousarvioasetuksen edellyttämällä tavalla.

Valtion talousarviosta annetun lain 18 §:n mukaan valtion tilinpäätösasiakirjaan sisällytetään valtion tilinpäätöksen lisäksi selvitykset seuraavaan vuoteen siirretyistä määrärahoista, valtion antamista lainoista, valtion velasta ja varainhoitovuoden päättyessä voimassa olleista valtion takauksista ja muista valtion vastuusitoumuksista. Selvitykset on laadittu asianmukaisesti valtion keskuskirjanpidon ja tilivirastojen tilinpäätösten yhteydessä esitettyjen tietojen perusteella.

Tilivirastojen tilitietoihin keskuskirjanpidossa tehdyt muutokset ja keskuskirjanpidon kirjaukset on dokumentoitu ja tallennettu todennettavalla tavalla. Tilivirastojen kirjanpidon mukaiset tilitiedot vastaavat keskuskirjanpidon tilitietoja 31.12.2003.

Tarkastuksen perusteella kiinnitetään huomiota seuraaviin valtion talousarviosta anne-

tun lain 14 §:n tarkoittaman hyvän kirjanpito-tavan ja tähän sisältyvän yhtenäisyyden peri-aatteen kannalta keskeisiin tarkastuksessa esiin tulleisiin puutteisiin ja riskeihin:

- Tulon ja menon kohdentamisesta talous-arviossa varainhoitovuoteen kuuluvaksi säädetään vuoden 2003 alusta voimaan tul-leissa valtion talousarviosta annetun ase-tuksen 5 a ja 5 b §:issä. Talousarviossa ja talousarviokirjanpidossa aikaisemmin nou-datetut käytännöt ovat jossain määrin poi-kenneet uusien säännösten mukaisista pe-riaatteista.

Vuoden 2003 talousarvion momenttikoh-taisissa perusteluissa ei yleensä ollut määri-telty kohdentamisperusteita. Koska tiliviras-tot yleensä käyttivät vuoden 2003 talousar-viokirjanpidossa samoja kohdentamisperus-teita kuin aikaisempinakin vuosina, kohden-tamisperusteet eivät vuoden 2003 tilinpää-töksissä ole varsinkaan siirtomenojen osalta kaikilta osin vastanneet talousarviota. Koh-dentamismenettelyt ovat olleet osittain epä-yhtenäisiä myös käytettäessä Euroopan uni-onin rakennerahasto-ohjelmien rahoittami-seen tarkoitettuja varoja valtion omien kulu-tusmenojen rahoittamiseen.

Kohdennettaessa tuloja ja menoja talousar-viossa varainhoitovuodelle tulisi pyrkiä mahdollisimman yhtenäisiin ja myös las-kentatoimen kokonaisuuden kannalta sel-keisiin perusteisiin. Tämän vuoksi tulisi en-sisijaisesti noudattaa niitä periaatteita, jot-ka on määritelty valtion talousarviosta an-netussa asetuksessa. Silloin kun tämä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, tulee talousarviotulojen ja -menojen kohdenta-misperusteet määritellä momentin perus-teluissa. Tällöinkin tulisi pyrkiä yhtenäisiin menettelyihin.

- Tilivirastojen tilintarkastuksissa on kiin-nitetty huomiota siihen, ettei valtion ta-lousarviossa myönnetyn valtuuden käytös-sä noudateta varainhoitovuosisperiaatetta kaikissa tapauksissa talousarvion mukai-sesti silloin, kun talousarviossa on uudistet-tu edellisen varainhoitovuoden valtuuden käyttämätön määrä. Vaikka määrärahan pe-rusteluissa uudistetaan nimenomaisesti vain edellisen vuoden talousarviossa myön-netyn valtuuden käyttämätön määrä, ovat tilivirastot käyttäneet myös aikaisempina vuosina käyttämättä jääneitä valtuuksia tai kuluvan vuoden aikana peruuntuneista hankkeista vapautuneita aikaisempien vuo-sien valtuuksia.

Talousarvion ja valtuusseurannan selkeys puoltavat menettelyä, jossa valtuutta voi-daan käyttää vain sen varainhoitovuoden aikana, jonka talousarviossa se on myön-netty. Silloin kun on tarkoitus käyttää myös aikaisemmilta vuosilta käyttämättä jääneitä valtuuksia, tulee tästä ottaa nimenomainen maininta momentin perusteluihin. Valtuus-seurantaa tulee kehittää niin, että myös uu-sittuja valtuuksia voidaan seurata aukot-tomasti.

- Aikaisemmissa tilintarkastuksissa on kiin-nitetty huomiota siihen, että momenttikoh-taisissa perusteluissa laajennetaan melko usein määrärahojen vakiosisältöisiä käyttö-tarkoituksia. Menettely on sinänsä mahdol-linen. Talousarvion perustelut ovat näiltä osin jossain määrin selkiintyneet.

Käytännön menettelytapoja tulisi kuiten-kin edelleen selkiinnyttää erityisesti sellai-sissa tapauksissa, joissa yksittäinen virasto toimii samanaikaisesti valtionapuun rin-nastettavassa hankkeessa rahoituksesta päättäjänä, rahoitettavien palveluiden

hankkijana ja hankkeen toteuttajana. Myös rajanvetoa siirtomenomomenteilta rahoitettavien, valtion omaan toimintaan liittyvien ja muiden yhteishankkeiden välillä tulisi sekä talousarviossa että kirjanpidossa selkiinnyttää.

- Yhtenäisyyden periaate ei ole valtion taaseen osalta toteutunut kattavasti eräitä tase-eriä rajattaessa ja arvostettaessa. Eroja on esimerkiksi vaihto-omaisuuden määrittelyssä sekä käyttöomaisuusarvopaperien arvostamisperiaatteissa.

Yhtenäisyyden periaatteen toteutuminen edellyttää nykyistä kattavampia ja yhtenäisiä määräyksiä siitä, miten edellä mainittuja eriä käsitellään valtion tilinpäätöksessä.

- Valtion kirjanpidossa kiinteinä määrärahoina ja arviomäärärahoina budjetoituihin menoihin liittyvissä velkakirjauksissa käytetään Valtiokonttorin määräysten mukaan edelleen ostovelkojen tilejä, muiden velkojen tilejä ja menorästien tilejä.

Valtiokonttorin tulee ottaa huomioon valtion talousarviosta annetun lain 19 §:stä aiheutuvat menorästien seurantaa koskevat velvoitteet kirjausohjeita antaessaan.

- Keskuskirjanpidon tarkastuksen yhteydessä on selvitetty tilivirastojen valtuusseurantaan liittyviä menettelyjä. Tilivirastojen tilintarkastusten yhteydessä on tullut esiin joitain puutteita tilinpäätöksen liitteenä esitettävissä valtuuden käyttöä ja tästä aiheutuvia menoja koskevissa tiedoissa. Valtuusseurannan osalta puutteita on todettu muun muassa tosittamisessa, täsmäyttämisessä, aukottomuudessa, jatkuvuudessa ja raportoinnissa.

- Keskuskirjanpidon kirjanpito- ja tilinpäätösaineiston arkistointi perustuu Valtiokonttorin käytäntöihin, joita ei ole dokumentoitu. Tarkastusviraston käsityksen mukaan keskuskirjanpidon kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto ja sen säilytysajat tulee määritellä hyvän kirjanpitotavan mukaisesti niin, että voidaan varmistaa katkeamaton kirjausketju tilivirastojen kirjanpitoaineiston ja keskuskirjanpidon sekä valtion tilinpäätöksen välillä. Aineistoa ja sen säilytysaikoja määriteltäessä tulee ottaa kokonaisuutena huomioon valtion tilinpäätösasiakirjat ja niiden liitteenä annettavat tiedot sekä tilinpäätöksen erittelyt ja muu keskuskirjanpitoa todentava keskuskirjanpidon aineisto.

Kirjanpidon ohjaus ja valvonta

Valtion tilinpäätöksen tarkastuksen yhteydessä syntyneen käsityksen mukaan keskuskirjanpitoa koskevalla sisäisellä valvonnalla on voitu vaikuttaa siihen, että valtion tilinpäätöksen pohjana olevat keskuskirjanpidon tiedot eivät sisältäisi virheitä. Keskuskirjanpidon tietojen valvonta perustuu kuitenkin pääosin tietojen analysointiin eikä voi korvata tilivirastojen omia toimia tai valtion kirjanpidon ohjausta.

Valtion keskuskirjanpitoon ja valtion tilinpäätökseen vaikuttavista periaatteista keskeisiä on tilivirastojen tilinpäätöksille valtion talousarviosta annetun asetuksen 61 §:ssä säädetty yhtenäisyyden periaate. Talousarviolaudon muodostamassa kokonaisuudessa sen toteuttaminen on osa tämän kokonaisuuden kattavaa sisäistä valvontaa, joka Valtiokonttorille valtion keskuskirjanpidon hoitajana ja valtion tilinpäätöksen laatijana kuuluu. Yhtenäisyyden periaate on keskeinen periaate ratkaistaessa myös yksittäisiä

valtion kirjanpidon ja tilinpäätöksen kysymyksiä.

Yhtenäisyyden periaatteen toteutumisen kannalta keskeisessä asemassa on myös talousarvio. Yhtenäiset talousarvion laadintaperiaatteet ja myös tästä näkökulmasta selkeät talousarvion perustelut ovat edellytys, paitsi talousarvion hallittavuudelle, viime kädessä myös yhtenäisyyden periaatteen toteutumiselle valtion kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Yhtenäisyyden vaatimuksen asettamista tilinpäätöksen lisäksi myös talousarvion laadinnalle voidaan tästä syystä pitää perusteltuna. Tämä edellyttää sitä, että talousarvion laadinnassa ja noudattamisessa kiinnitetään huomiota muun muassa valtuusmenettelyyn erityisesti uudistettavien valtuuksien

osalta sekä määrärahan perusteluihin erityisesti menojen varainhoitovuodelle kohdentamisen ja menomomenttien vakiosisällöstä poikkeavan käyttötarkoituksen osalta.

Tarkastusviraston kannanotto tilinpäätöksen vahvistamiskelpoisuudesta

Valtion tilinpäätös vuodelta 2003 on laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa valtion tilinpäätöksestä esiin tuodut puutteet ja riskit ja jäljempänä käsitelty kaikkien valtioneuvoston alaisten 115 tiliviraston tilintarkastuskertomuksissa esitetyt huomautukset eivät olennaisuuden periaate huomioon ottaen olisi esteenä valtion tilinpäätöksen vahvistamiselle.

3. HALLINNON TILA TARKASTUSTEN PERUSTEELLA

3.1 Yleistä

Hallinnon tilasta syntyvä kuva muodostuu tarkastuskertomuksissa esiintuotujen tarkastushavaintojen kautta. Vuosittainen tilintarkastus suoritettiin kaikissa 115 tilivirastossa ja kahdessa valtion talousarvion ulkopuolisessa rahastossa. Toiminnantarkastusaiheiden valinnassa vuodelle 2003 virasto painotti kuutta aihealuetta: eduskunnan saamat oikeat ja riittävät tiedot talousarvioesityksissä ja hallituksen tilakertomuksessa, hallinnon taloudelliset ohjausjärjestelmät, valtionavustukset ja muut tuet, valtion tulot ja rahoitusjärjestelmät, valtion hankintamenettelyt sekä valtion talousarvion ulkopuoliset yhteisöt. Toimintavuonna 2003 päätettiin 35 toiminnantarkastusta. Hallinnon tilaa arvioidaan jäljempänä luvuissa 3.2–3.12 tarkastuksissa tehtyjen havaintojen perusteella.

Tilintarkastuskertomukset on jaettu asianomaisille tilivirastoille ja niiden mahdollisten johtokuntien tai hallitusten jäsenille, ohjaaville ministeriöille, Valtiokonttorille ja valtiontilintarkastajille. Kertomukset on koottu

myös painetuksi julkaisuksi, joka on jaettu kansanedustajille ja hallintoon.

Kaikki toiminnantarkastuskertomukset on julkaistu painetussa muodossa. Jakelun piiriin ovat kuuluneet asianomaiset viranomaiset tahot hallinnossa, kansanedustajat, valtiovainvaliokunta, ao. erityisvaliokunta, valtiontilintarkastajat ja valtiovarainministeriö. Kertomukset ovat olleet myös yleisesti saatavilla ja jokaisesta kertomuksesta on annettu lehdistötiedote. Eduskunnalle vuonna 2003 annetun kertomuksen jälkeen valmistuneiden toiminnantarkastusten tiivistelmät löytyvät hallinnonaloittain tämän kertomuksen luvusta 5. Samassa luvussa ovat aiempien tarkastusten jälkiseurantaraporttien tiivistelmät.

Kaikki tarkastusviraston tilintarkastuskertomukset sekä tiivistelmät suoritetuista toiminnantarkastuksista ovat luettavissa myös viraston Internet-sivuilla (<http://www.vtv.fi>).

3.2 Talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattaminen

Varainhoitovuoden 2003 tilintarkastuksissa todettiin 31 tilivirastossa virheellisiä menettelyjä, joista annettu huomautus tai useammat huomautukset yhdessä katsottiin sellaisiksi talousarvion vastaisiksi menettelyiksi, joista sisällytettiin tilintarkastuskertomukseen yksilöity kielteinen laillisuuskannanotto. Vuonna 2002 kielteinen laillisuuskannanotto sisältyi 41 tiliviraston tilintarkastuskertomukseen. Kolmen vuoden kehitys ja hallinnonalakohtainen jakauma esitetään taulukossa 1. Tämän kertomuksen liitteessä esitetään hallinnonaloittain ja tilivirastoittain yksilöidyt tiedot.

Kielteisen laillisuuskannanoton saaneiden tilivirastojen lukumäärä on vähentynyt edellisiin vuosiin verrattuna, mutta se on edelleen varsin suuri. Koska kannanotot koskevat yleensä joitakin taloudenhoidon osa-alueita tai yksilöityjä menettelyjä, tästä ei valtion taloudenhoidon kokonaisuuden kannalta voida tehdä sitä johtopäätöstä, että noin neljäsosa valtion varojen käytöstä ei täyttäisi niille

asetettua laillisuusvaatimusta. Kielteinen laillisuuskannanotto ei tarkoita myöskään sitä, että kysymys olisi valtion varoihin liittyvistä väärinkäytöksistä. Kielteisten laillisuuskannanottojen taloudellista merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon myös se, että tilivirastot ovat taloudelliselta kooltaan erilaisia. Kielteistä laillisuuskannanottoa on kuitenkin aina pidettävä kyseisen tiliviraston taloudenhoidon kannalta vakavana asiana ja tilintarkastuksen tehtävänä on raportoida menettelyistä, jotka merkitsevät poikkeamista talousarvion asianmukaisesta noudattamisesta.

Merkittävin syy kielteisiin laillisuuskannanottoihin olivat puutteet maksullisen toiminnan vuosituloksen esittämisessä. Toiseksi merkittävimmän kokonaisuuden muodostivat talousarvion perustelujen vastainen määrärahan käyttö, menon kohdentaminen väärälle varainhoitovuodelle ja vastaavat virheet.

Hallinnonala	Tilivirastot vuonna 2003	Kielteiset laillisuuskannanotot vuonna		
		2001	2002	2003
Tasavallan presidentin kanslia	1	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	1	-	-	-
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1	1	1	-
Oikeusministeriön hallinnonala	2	-	1	1
Sisäasiainministeriön hallinnonala	18	1	2	1
Puolustusministeriön hallinnonala	3	1	1	1
Valtiovarainministeriön hallinnonala	6	1	2	3
Opetusministeriön hallinnonala	27	20	10	5
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	9	6	3	3
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8	1	3	2
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala				
TE-keskukset	15	12	12	14
Muut tilivirastot	13	2	2	1
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	7	4	3	-
Työministeriön hallinnonala	1	1	1	1
Ympäristöministeriön hallinnonala	3	-	-	-
	115	50	41	31

Taulukko 1: Kielteiset laillisuuskannanotot varainhoitovuosien 2001–2003 tilintarkastuskertomuksissa

3.3 Ilmoitusvelvollisuus tilintarkastuskertomusten huomautuksiin liittyvistä toimenpiteistä

Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevan lain 5 §:n 1 momentin mukaan tarkastetun ja ministeriön, jonka toimialalle tarkastettu kuuluu, on ilmoitettava tarkastusvirastolle, mihin toimenpiteisiin tarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on ryhdytty.

Tilintarkastuskertomuksissa on yksilöity ne huomautukset, jotka edellyttävät edellä mainittua ilmoitusta ja annettu määräaika toimenpiteistä ilmoittamiselle. Toimenpiteiden riittävyys tarkastetaan seuraavan tilintarkastuksen yhteydessä. Kielteiset laillisuuskannanotot katsotaan pääsääntöisesti myös ilmoitusvelvollisuusasioiksi, mutta ilmoitusvelvollisuus voidaan asettaa myös huomautuksista, jotka eivät ole johtaneet kielteiseen laillisuuskannanottoon.

Taulukossa 2 esitetään ilmoitusvelvollisuuksien jakauma hallinnonaloittain kolmen viime vuoden ajalta.

Ilmoitusvelvollisuuksien määrä on pienentynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Merkittävin ilmoitusmenettelyyn johtaneiden huomautusten syyryhmä oli edelleen puutteet taloudellisten tuloksellisuustietojen ja maksullisen toiminnan kannattavuustietojen esittämisessä sekä tuloksellisuuden laskentatoi-

men järjestämisessä. Nämä johtivat ilmoitusvelvollisuuteen 25 tilivirastossa. Sisäisen valvonnan puutteet johtivat ilmoitusvelvollisuuteen 15 tilivirastossa.

Vuoden 2003 tilintarkastusten yhteydessä selvitettiin edellisen vuoden tilintarkastuskertomuksissa asetettujen ilmoitusvelvollisuuksien vaikuttavuutta. Vuoden 2002 tilintarkastuskertomuksissa ilmoitusvelvollisuus annettiin 56 tilivirastolle. Näistä 29 tiliviraston osalta ilmoitusvelvollisuus jouduttiin joko kokonaan tai osittain uusimaan vuonna 2003. Merkittävin yksittäinen virastoryhmä oli edelleen työvoima- ja elinkeinokeskukset, joiden tuloksellisuuden laskentatoimen kehittämistä sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuustietojen esittämistä koskeva ilmoitusvelvollisuus uusittiin 12 työvoima- ja elinkeinokeskuksen osalta.

Toiminnantarkastusten perusteella annettavista ilmoitusvelvollisuuksista päätetään tarkastuskohtaisesti tarkastuksen valmistuttua laaditun jälkiseurantasuunnitelman perusteella. Toiminnantarkastusten jälkiseurantatoimenpiteet toteutetaan 1–3 vuoden aikajänteellä tarkastusten valmistumisesta. Kertomusjakson aikana valmistuneiden jälkiseurantaraporttien yhteenvedot esitetään luvussa 5.

Hallinnonala	Tilivirastot Ilmoitusvelvollisuuden saaneet tilivirastot vuonna			
	2003	2001	2002	2003
Tasavallan presidentin kanslia	1	-	-	-
Valtioneuvoston kanslia	1	-	-	-
Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1	1	1	1
Oikeusministeriön hallinnonala	2	2	1	2
Sisäasiainministeriön hallinnonala	18	3	4	6
Puolustusministeriön hallinnonala	3	2	1	1
Valtiovarainministeriön hallinnonala	6	2	3	1
Opetusministeriön hallinnonala	27	11	14	10
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	9	7	4	3
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8	2	5	3
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala				
TE-keskukset	15	14	14	13
Muut tilivirastot	13	3	4	2
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	7	4	4	2
Työministeriön hallinnonala	1	1	1	1
Ympäristöministeriön hallinnonala	3	-	-	-
	115	52	56	45

Taulukko 2: Ilmoitusvelvollisuudet varainhoitovuosien 2001–2003 tilintarkastuskertomuksissa

3.4 Budjetointimenettelyt

Talousarviomenettelyistä huomautettiin seitsemän tiliviraston tilintarkastuskertomuksessa. Vuonna 2002 vastaava huomautus annettiin niin ikään seitsemälle tilivirastolle ja vuonna 2001 vastaavasti 31 tilivirastolle. Vuo-

den 2001 poikkeuksellisen suuri huomautusten määrä aiheutui budjetoimattomien tulojen, lähinnä lahjoitus- ja sponsorivarojen, käsittelystä opetusministeriön hallinnonalalla.

3.5 Tilivirastojen tilinpäätöslaskelmat

Taulukossa 3 esitetään tilinpäätöslaskelmia koskevien huomautusten määrä kolmen vuoden ajalta.

Talousarvion toteutumalaskelmaa koskevia huomautuksia annettiin vuoden 2003 tilintarkastusten perusteella 16 tilivirastolle, mikä on 12 vähemmän kuin vuonna 2002. Myös tuotto- ja kululaskelmaa koskevien huomau-

tusten määrä pieneni edelliseen vuoteen verrattuna.

Liitetiedoista tärkeimpänä on pidettävä valtuuksia koskevaa liitettä. Tämän liitetiedon puutteista huomautettiin kahdeksaa tilivirastoa. Valtuuden talousarvion vastaisesta käytöstä huomautettiin neljää tilivirastoa. Valtuuksia oli käytössään 48 tilivirastolla.

	Huomautukset vuonna		
	2001	2002	2003
Talousarvion toteutumalaskelma	31	28	16
Tuotto- ja kululaskelma	8	16	9
Tase	9	7	8
Liitetiedot	14	18	11
Tilinpäätöslaskelmien tarkastelu	7	5	1

*Taulukko 3: Tilinpäätöslaskelmia koskeneet huomautukset varainhoito-
vuosien 2001–2003 tilintarkastuskertomuksissa*

3.6 Tilivirastojen taloudellisuustavoitteet ja taloudellisuustiedot tilinpäätöksissä

Tulostavoitteet

Talousarvion laadintamääräyksissä edellytetään alustavien tulostavoitteiden esittämistä talousarvion perustelujen yhteydessä niin vaikuttavuudelle kuin taloudellisuudelle ja tuottavuudellekin. Kattavasti ja selkeästi esitetyillä toimivilla tulostavoitteilla on merkitystä hallitukselle tulosohjauksen lähtökohtina ja eduskunnalle sen päättäessä myönnettävistä määrärahoista.

Talousarvion yhteydessä esitettävät tulostavoitteet tulisi asettaa siten, että ministeriö voi niiden perusteella hyväksyä talousarvion toimeenpanoon liittyvät koko hallinnonalan sekä sen virastojen ja laitosten tulostavoitteet.

Tarkastusvirasto on arvioinut eduskunnan talousarvion yhteydessä ja hallituksen kertomuksessa valtiovarainhoidosta ja tilasta saamaa informaatiota erillisissä oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloihin kohdistuneissa tarkastuksissa. Yhteenvedot näistä tarkastuksista esitetään jäljempänä kohdissa 4.2 ja 4.3.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 11 §:n mukaan talousarvion toimeenpanoa varten laaditaan vuosittain talousarvion tilijaottelu sekä hyväksytään hallinnonalan ja sen virastojen ja laitosten tulostavoitteet. Asetuksen 13 §:n mukaan asianomaisen ministeriön tulee vahvistaa talousarvion tilijaottelu sekä hyväksyä ja julkaista edellä tarkoitettujen tulostavoitteiden viipymättä sen jälkeen, kun eduskunta on julkaissut valtion talousarvion.

Tilivirastojen tilintarkastuksen yhteydessä tarkastusvirasto on arvioinut ministeriön hyväksymien tulostavoitteiden kattavuutta ja toimivuutta. Tällöin on keskitytty erityisesti taloudellisuustavoitteisiin ja näitä korvaaviin tulosalue- ja tehtäväkohtaisiin kustannustavoitteisiin.

Varainhoitovuoden 2003 tilintarkastusten perusteella voidaan todeta, että tulosohjaukseen olennaisesti kuuluvat talousarvioasetuksen 11 §:n tarkoittamat ministeriöiden hyväksymät tulostavoitteet virastoille ja laitoksille ovat taloudellisuustavoitteiden ja niitä korvaavien kustannustavoitteiden osalta edelleen pääsääntöisesti puutteellisia. Vain 16 prosentille tilivirastoista oli hyväksytty taloudellisuus- tai kustannustavoitteet (17 %:lle vuonna 2002 ja 18 %:lle vuonna 2001). Tuottavuustavoitteet oli hyväksytty vain yhdeksälle prosentille tilivirastoista.

Vaikuttavuustavoitteiden arviointi tilintarkastuksen käytettävissä olevin keinoin on todettu ongelmalliseksi. Tilintarkastusten yhteydessä on kuitenkin arvioitu ministeriön hyväksymiä palvelutavoitteita. Palvelukykyä koskevat tavoitteet oli asetettu 42 prosentille tilivirastoista (46 %:lle vuonna 2002). Vuoden 2003 tilintarkastuksissa ei ole arvioitu yhteiskunnallista vaikuttavuutta koskevien tavoitteiden kattavuutta.

Tavoitteiden asettamisen osalta näyttää edelleen siltä, että tilanne tuloksellisuuden eri osa-alueilla on sitä huonompi, mitä konkreettisempiin osa-alueisiin siirrytään. Samoin näyttäisi tilanne olevan silloin, kun ta-

voitteet ja niistä raportointi edellyttävät tunnuslukuja ja mitattavuutta.

Tuloksellisuustiedot tilinpäätöksissä

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 63 §:n mukaan tiliviraston on annettava tilinpäätöksessään oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnan tuloksellisuudesta. Ase-

tuksen 65 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan tilinpäätökseen sisältyvässä tiliviraston toimintakertomuksessa on esitettävä toiminnan tuloksellisuus tunnuslukuineen ja vertailu asetettuihin tulostavoitteisiin.

Taulukossa 4 esitetään taloudellisia tuloksellisuustietoja koskevien kannanottojen ja kauma kolmen vuoden ajalta.

Vuosi	Luotettavat tiedot	Riittävät tiedot	Oikeat ja riittävät tiedot
2001	81 %	57 %	52 %
2002	67 %	58 %	52 %
2003	66 %	58 %	57 %

Taulukko 4: Tilinpäätösten taloudellisten tuloksellisuustietojen luotettavuus ja riittävyys varainhoitovuosien 2001–2003 tilinpäätöksissä

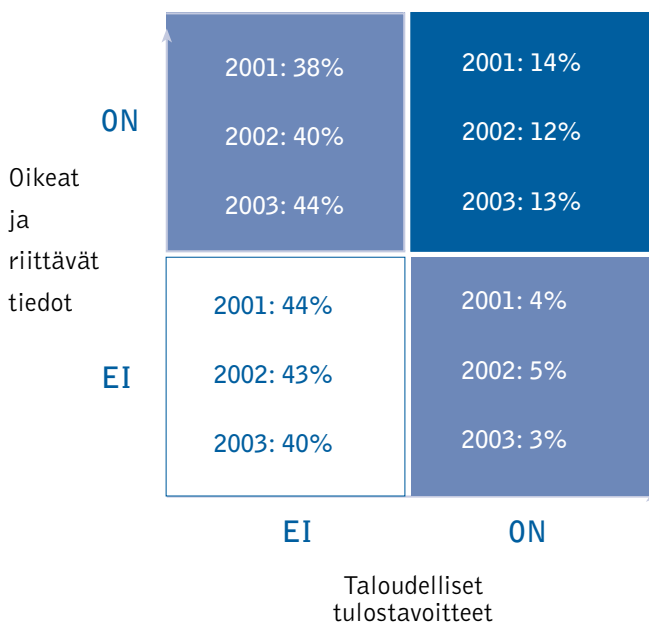
Tilintarkastuksissa on keskitytty tuloksellisuutta koskevien taloudellisuustietojen sekä kustannus- ja suoritettujen esittämisen tarkastukseen. Taloudellisuus- tai kustannustiedot todettiin oikeiksi ja riittäviksi 66 tilivirastossa, mikä on 57 prosenttia kaikista tilivirastoista (60 tilivirastoa eli 52 % vuonna 2002). Oikeiden ja riittävien tietojen vaatimus tarkoittaa sitä, että tiliviraston esittämät tuloksellisuustiedot ovat samanaikaisesti sekä luotettavia että riittäviä.

Tulosohjauksen kannalta keskeinen uskotavuuskysymys on edelleen se, että ministeriöt eivät oman toimintansa osalta esitä oikeita ja riittäviä taloudellisia tuloksellisuustietoja.

Ainoastaan valtiovarainministeriön esittämät tiedot voitiin katsoa oikeiksi ja riittäviksi.

Tulosohjauksen tilan arviointia

Toimivaan tulosohjaukseen kuuluu, että ministeriöt huolehtivat omalta osaltaan asianmukaisten tulostavoitteiden asettamisesta ja tilivirastot puolestaan esittävät tilinpäätöksissään toiminnastaan oikeat ja riittävät tiedot. Kuviolla 2 pyritään kuvaamaan tulosohjauksen toimivuutta yhdestä näkökulmasta. Arviointikriteereinä on käytetty ministeriöiden asettamien taloudellisuutta koskevien tulostavoitteiden kattavuutta ja tilivirastojen tilinpäätöksissään esittämiä taloudellisuutta koskevia tietoja.

Kuvio 2: Taloudellisuutta kuvaavat tulostavoitteet ja tilinpäätöstiedot

Kun tulosohjauksen tilaa arvioidaan taloudellisuutta koskevien tulostavoitteiden asettamisen ja niitä koskevien oikeiden ja riittävien tilinpäätöstietojen perusteella, näyttää edelleen siltä, ettei tulosohjauksessa kokonaisuutena ole edellisiin vuosiin verrattuna tapahtunut olennaisia muutoksia. Riittävällä taloudellisuutta koskevilla tavoitteilla ohjattujen, oikeat ja riittävät tiedot raportoivien tilivirastojen osuus on edelleen varsin pieni eli 13 prosenttia (12 % vuonna 2002 ja 14 % vuonna 2001).

Oikeiden ja riittävien tietojen esittämisen osalta tilanne on hieman parantunut. Oikeat ja riittävät tiedot taloudellisuudesta esitti tilinpäätöksessään 57 prosenttia tilivirastoista. Vuonna 2002 vastaava osuus oli 52 prosenttia. Taloudelliset tulostavoitteet oli asetettu 18 ti-

livirastolle. Näistä 15 tilivirastoa eli 83 prosenttia esitti oikeat ja riittävät tiedot (70 % vuonna 2002). Vastaavasti tilivirastoista, joille ei ollut asetettu taloudellisuustavoitteita (97 tilivirastoa), esitti vain 51 tilivirastoa eli 53 prosenttia oikeat ja riittävät tiedot (48 % vuonna 2002). Tulosohjauksen ja tilivelvollisuuden toteutuminen edellyttää edelleen ministeriöiden ja tilivirastojen johdon toimenpiteitä tulostavoitteiden ja niiden seurannan saamiseksi asianmukaiselle tasolle.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta tilinpäätösten oikeiden ja riittävien tietojen arviointi vuosittaisissa tilintarkastuksissa on todettu ongelmalliseksi. Erityisen vaikeaa on todentaa esitettyjen tietojen luotettavuutta. Tilintarkastuskertomukset eivät sisälläkään näitä koskevia kannanottoja. Jatkossa yhteis-

kunnallisen vaikuttavuuden osalta korostuu ministeriöiden tilivelvollisuus. Myös riippumattomien ulkopuolisten arviointien suorittamisella tulee olemaan oma merkityksensä. Viimeisen viiden vuoden aikana on noin 50 ti-

livirastossa suoritettu ulkopuolinen vaikuttavuusarviointi. Näiden arviointien keskeisistä tuloksista tulisi muun tuloksellisuusraportoinnin ohella raportoida myös valtion tilinpäätöskertomuksessa.

3.7 Maksullinen toiminta

Valtion talousarviosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan maksullisen toiminnan kannattavuuden seuranta on järjestettävä niin, että sen vuositulo voidaan esittää tilinpäätöksen yhteydessä, ellei maksullinen toiminta ole vähäistä. Valtion talousarviosta annetun asetuksen 65 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan toimintakertomuksessa tulee esittää tiedot maksullisen toiminnan kannattavuudesta sekä vertailu asetettuihin tavoitteisiin. Oikeiden ja riittävien tietojen vaatimusta on edelleen tarkennettu Valtiokonttorin määräyksellä (8/03/97), jossa edellytetään kustannusvastaavuuslaskelmien esittämistä suoritetyypeittäin. Oikeiden ja riittävien tietojen sisältö on näin ollen maksullisen toiminnan osalta määritelty säännöksissä selkeästi.

Valtiokonttorin vuodelta 2003 laatiman selvityksen mukaan valtion maksullisen toiminnan tuotot olivat yhteensä noin 1,2 miljardia euroa, josta julkisoikeudellisten suoritteiden osuus oli 0,3 miljardia euroa, markkinasuoritteiden 0,7 miljardia euroa ja erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden 0,3 miljardia euroa.

Talousarviolain 15 §:n tarkoittamaa maksullista toimintaa harjoittavia tilivirastoja oli vuonna 2003 yhteensä 100. Taulukossa 5 esitetään maksullisesta toiminnasta esitettyjen tietojen luotettavuutta ja riittävyttä koskevien kannanottojen jakauma kolmen vuoden ajalta.

Vuosi	Luotettavat tiedot	Riittävät tiedot	Oikeat ja riittävät tiedot
2001	65 %	96 %	63 %
2002	68 %	90 %	64 %
2003	73 %	94 %	69 %

Taulukko 5: Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen luotettavuus ja riittävyys varainhoitovuosina 2001–2003

Tarkastuksissa todettiin 69 tiliviraston maksullisesta toiminnastaan esittämien kustannusvastaavuuslaskelmien sisältävän oikeat ja riittävät tiedot. Edellisenä vuonna vastaavat luvut olivat 64 prosenttia eli 63 tilivirastoa 99 tilivirastosta.

Maksullisen toiminnan tilinpäätöstietojen osalta tilanne on edellisiin vuosiin verrattuna hieman parantunut. Tähän viittaa myös se, että kielteinen laillisuuskannanotto joudut-

tiin maksullisen toiminnan vuosituloksen esittämisen puutteiden johdosta vuonna 2003 antamaan 17 tilivirastolle (24 tilivirastoa vuonna 2001 ja 18 tilivirastoa vuonna 2002). Näistä 14 oli työvoima- ja elinkeinokeskuksia.

Maksullisessa toiminnassa tuli esiin joitakin markkinasuoritteiden merkittävään alijäämään johtaneita tilanteita ja edelleen myös maksuperustelain tarkoittamaan hintatukimenettelyyn liittyviä ongelmia.

3.8 Sisäisen valvonnan tila

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu kirjanpidon, valtuusseurannan ja tuloksellisuuden laskentatoimen tarkastuksen yhteydessä sekä erikseen eräiden muiden tarkastusten yhteydessä.

Taloushallinnon järjestelmiä koskeneissa tarkastuksissa on tarkastettu näihin järjestelmiin ja niihin tietoa tuottaviin järjestelmiin sekä niiden toimintaympäristöihin liittyviä riskejä, kontrolleja, sisäisen valvonnan menettelyjä, dokumentointia sekä tietoturvallisuutta. Järjestelmätarkastuksia tehtiin 11 tilivirastossa vuonna 2003. Tarkastustuloksista on raportoitu tilintarkastusten yhteydessä.

Myös Euroopan unionin varainsiirtoja tarkastetaan osana tilintarkastusta. Tarkastuksissa on kiinnitetty huomiota paitsi kirjanpidon oikeellisuuteen ja toiminnan laillisuuteen, myös toiminnan ohjaukseen sekä erityisesti erilaisiin varojen hallinnointiin ja sisäisen valvonnan järjestämiseen liittyviin kysymyksiin. Tarkastuskannanotot on raportoitu niille tilivirastoille, joita tarkastukset ovat koskeneet tai joilla on vastuu puutteiden korjaamisesta.

Taulukko 6 havainnollistaa sisäisen valvonnan tilaa hallinnossa

	Kirjanpito	Valtuus-seuranta	Muu laskenta-toimi	Muu sisäinen valvonta
a) ei olennaista huomautettavaa	80 %	92 %	65 %	46 %
b) olennaisia puutteita, mutta ryhdytty korjaaviin toimenpiteisiin	1 %	2 %	4 %	20 %
c) olennaisia puutteita, joiden suhteen ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin	19 %	6 %	31 %	34 %

Taulukko 6: Sisäisen valvonnan tila varainhoitovuonna 2003, prosenttia tarkastetuista tilivirastoista

Kirjanpidon lisäksi edellytettävää tuloksellisuuden laskentatoimintaa (muu laskentatoimi) koskevat keskeiset säännökset ovat valtion talousarviosta annetun lain 15 §:n 2 momentissa ja 16 §:ssä. Asiasta säädetään lisäksi tarkemmin valtion talousarviosta annetun asetuksen 55 §:ssä, jonka mukaan laskentatoi-

men ja muiden seurantajärjestelmien on tuotettava sisäisen johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät tiedot tuotettujen suoritteiden määrästä, laadusta ja kustannuksista ja maksullisen toiminnan kannattavuudesta sekä niiden kehityksestä.

Tuloksellisuuden laskentatoimen osalta tilanne hallinnossa on jonkin verran parempi kuin edellisenä vuonna. Edelleen kuitenkin 31 prosentissa tilivirastoista on tilintarkastuksissa todettu olevan sellaisia olennaisia tähdän laskentatoimen osa-alueeseen liittyviä puutteita, joiden perusteella tilintarkastuskertomuksissa on edellytetty korjaavia toimenpiteitä. Keskeinen tuloksellisuuden laskentatoimen puute hallinnossa on edelleen työkustannusten kohdentaminen tulosalueille, tehtäville ja suoritteille. Laskentatoimi on useimmissa tapauksissa myös kriittinen tekijä taloudellisuutta, tuottavuutta ja maksullisen toiminnan kannattavuutta koskevien oi-

keiden ja riittävien tietojen esittämiselle tilinpäätöksissä. Tuloksellisuuden laskentatoimen kehittämisessä ja sen järjestämisessä ovat ministeriöiden ja niiden alaisten tilivirastojen omat toimenpiteet edelleen avainasemassa.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 26 §:n edellyttämä taloussääntö on keskeinen väline tilivirastojen sisäisen valvonnan järjestämisessä. Vuoden 2003 tilintarkastuksissa arvioitiin taloussäännön olevan asianmukaisella tasolla 110 tilivirastossa, mikä on 95 prosenttia tilivirastoista (vuonna 2002 104 tilivirastoa eli 90 %).

3.9 Sisäinen tarkastus

Valtion talousarviosta annetun asetuksen 70 §:n mukaan viraston ja laitoksen johdon on järjestettävä sisäinen tarkastus, jos siihen on perusteltua tarvetta saman asetuksen 69 ja 69 a §:ssä edellytettyjen sisäisen valvonnan menettelyjen johdosta. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on selvittää johdolle sisäisen valvonnan asianmukaisuus ja riittävyys sekä suorittaa johdon määräämät tarkastustehtävät. Sisäisen tarkastuksen järjestämisessä on otettava huomioon sitä koskevat yleiset standardit ja suositukset. Määräykset sisäisen tarkastuksen menettelyistä ja asemasta organisaatiossa annetaan sisäisen tarkastuksen ohjesäännössä.

Vuoden 2003 tilintarkastusten perusteella voidaan sisäisen tarkastuksen osalta todeta, että sisäistä tarkastusta oli 71 tilivirastossa, mikä on 62 prosenttia kaikista tilivirastoista (58 % vuonna 2002 ja 52 % vuonna 2001). Sisäiseen tarkastukseen käytettiin yhteensä noin 110 henkilötyövuotta (100 henkilötyö-

vuotta vuonna 2002), josta ostopalvelujen osuus oli noin 13 henkilötyövuotta (11 henkilötyövuotta vuonna 2002). Sisäinen tarkastus oli järjestetty omaa henkilöstöä käyttäen 50 tilivirastossa.

Talousarvioasetuksen määräys sisäisen tarkastuksen yleisten standardien ja suositusten huomioon ottamisesta sisäisen tarkastuksen järjestämisessä korostaa tarkastuksen laatua, ammattimaisuutta ja riippumattomuutta. Vuonna 2003 oli 30 tilivirastossa viraston panostus sisäiseen tarkastukseen omaa henkilöstöä käyttäen noin yhden henkilötyövuoden tai tätä vähemmän. Erityisesti näissä tilanteissa tulee kiinnittää huomiota tarkastuksen ammattimaisuuden vaatimukseen.

Sisäisen tarkastuksen ohjesääntö arvioitiin tilintarkastuksissa asianmukaiseksi 69 tilivirastossa, mikä on 96 prosenttia niistä tilivirastoista, joilla on sisäistä tarkastusta (91 % vuonna 2002 ja 83 % vuonna 2001).

3.10 Hallinnon taloudelliset ohjausjärjestelmät

Hallinnon ohjausjärjestelmien toimivuutta ja kehittämistarpeita selvitettiin useissa toiminnan tarkastuksissa.

Hallintolaki luo soveltamisalallaan puitteet hyvälle hallintokäytännölle. Julkishallinnon toimintaympäristön muutokset asettavat omalta osaltaan vaateita ohjausjärjestelmien toimivuudelle sekä toimintaympäristöön soveliaiden hallintomallien ja hallintotavan löytämiselle.

Tulosohjaus on julkishallinnon keskeinen ohjausväline. Sen tarkoituksena on parantaa toiminnan tavoitteiden sekä vaikuttavuus- ja tuottavuustietojen yhteyttä määrärahojen kohdentamiseen ja käyttöön. Tulosohjauksen toteutumista arvioitiin muun muassa aluehallinnolle suunnattavien siirto- ja sijoitusmenojen jakamiseen kohdistuneessa tarkastuksessa. Selkeiden, läpinäkyvien, tulospereusteisten jakokriteerien puute oli merkillepantavaa. Määrärahojen alueellinen jakautuminen on vain harvoin syntynyt selkeän alueellisen kohdentamisen ja tarveharkinnan tuloksena.

Tulosohjausjärjestelmää ei syyttäjälaitokseen kohdistuneen tarkastuksen mukaan koeta paikallisella tasolla todelliseksi. Syyttäjäyksiköiden päälliköt eivät ole omaksuneet tulosohjauksen periaatteita, eikä heidän asemansa yksikkönsä tulosjohtajana ole selkiytynyt. Hyvän hallinnon periaatteiden toteutumiseen kiinnitettiin huomiota tuoteturvallisuusvalvontaan kohdistuneessa tarkastuksessa. Tuoteturvallisuusvalvonnan tarve on li-

sääntynyt, mutta valvontaan on panostettu entistä vähemmän. Kunnissa on esiintynyt epäselvyyttä valvontakohteista sekä siitä, mitä laki kunnilta edellyttää. Valtio-kunta -suhde ei tässä tapauksessa ole toiminut tu-
loksellisella tavalla.

Ohjauksen monitasaisuus ja kokonaisuuk-
sien hallinnan vaikeus on tullut muutoinkin
esille. Sektoritutkimustoimintaa koskeneessa
tarkastuksessa tuli esiin, että sosiaali- ja ter-
veysalan tutkimustoiminta on jakautunut
usealle taholle. Sosiaaliturvaetuuksia koske-
vassa tarkastuksessa on todettu, että valtio-
neuvoston ohjausvastuuta jakautuu neljälle
ministeriölle. Etuuksien toimeenpanoa hoi-
taa puolestaan eduskunnan alainen Kansan-
eläkelaitos, jonka ohjauksesta vastaavat sen
omat toimielimet ja valtuutetut. Hallinnon
kehityksen voi tässä tapauksessa katsoa kul-
keneen suuntaan, jossa perinteinen valtioval-
lan kolmijako on etenkin päätös- ja toimeen-
panovallan osalta hämärtynyt.

Hallinnon ohjausjärjestelmien toimivuutta
selvitettiin myös harmaan talouden ja talous-
rikollisuuden torjuntaan kohdistuneessa tar-
kastuksessa. Valtiovalta on viime vuosina pa-
nostanut tarkoitukseen kolmen talousrikos-
torjuntaohjelman avulla. Asiassa on saavutet-
tu merkittäviä tuloksia. Silti harmaan talou-
den ja talousrikollisuuden torjuntaan kaiva-
taan selkeää kokonaisvastuuta, toiminnan
koordinointia ja kaikkia vastuuviranomaisia
yhdistävää toimintastrategiaa. Viranomais-
ten yhteistoiminnan esteitä asian suhteen tu-
lee poistaa.

3.11 Valtionavustukset ja -tuet

Valtionavustusten ja -tukien osalta tarkastuskohteina olivat muun muassa vienninedistämisen tuki (Finpro), kahdenvälinen kehitysyhteistyö, uusiutuville energialähteille ja energiansäästöön myönnettyt tuet, vesihuoltohankkeiden tukeminen, kuljetustukijärjestelmä sekä valtionavustus lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin.

Tarkastusten perusteella voidaan yleisesti todeta, että kunkin valtionavustuksen ja -tuen perusteita ja myöntämiskäytäntöjä on aika ajoin arvioitava uudelleen. Pysyvälouonteiseksi muuttunut tai sellaiseksi koettu tuki johtaa ennen pitkää epätaloudelliseen ja tehottomaan toimintaan tai samanlaisena toistuessaan tuella ei enää ole sellaisia ohjausvaikutuksia kuin alun perin on tarkoitettu. Perusteiden uudelleenarviointia koskevia ehdotuksia on tarkastuksissa tehty vienninedistämiseen, maatalarakentamiseen, uusiin energialähteisiin ja energiasäästöihin, vesihuoltohankkeisiin, joukkoliikenteeseen sekä yritysten kuljetustukeen liittyen.

Yksittäiset tukipäätökset on perusteltava. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, kun kyseessä on harkinnanvarainen tuki tai tukimuoto, jonka suhteen edellytetään erityisperusteluja. Tässä suhteessa on havaittu puut-

teita. Esimerkiksi vesihuoltohankkeiden tukemispäätöksissä ei ole riittävästi selvitetty syitä valtion osallistumiselle hankkeiden toteutukseen. Kyseisiä avustuspäätöksiä on tehty ilman riittäviä selvityksiä avustusedellytysten olemassaolosta. Tukipäätösten perustelemista edellyttää myös hallintolaki.

Valtiontuella tavoitellut vaikutukset eivät tarkastusten perusteella näytä kaikissa tukimuodoissa toteutuvan. Tällaisissa tapauksissa vastuuministeriön tulisi selvittää tukien vaikuttavuutta nykyistä tarkemmin. Uusille energialähteille ja energiansäästöön osoitetujen tukien hyödyt hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä ovat jääneet vähäisiksi. Vienninedistämisessä pitäisi pysyvän toimintatuen sijasta pyrkiä yritysten omavastuun kasvattamiseen. Maatalarakentamisen tukiratkaisut ovat nostaneet rakennustarvikkeiden hintoja ja tuet ovat eräissä tapauksissa kohdentuneet tehottomasti. Kehitysyhteistyötuen keskeisin tavoite on yhteistyömaiden köyhyyden poistaminen, mutta tärkeä tavoite on myös demokratian, ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon edistäminen, mukaan luettuna korruption vähentäminen. Viimeksi mainitusta ulkoasiainministeriölle annettiin tarkastuksen perusteella useita suosituksia.

3.12 Valtion hankinnat

Valtion hankintoihin kohdistuneista tarkastuksista raportoitiin eduskunnalle vuonna 2003 annetussa kertomuksessa. Aihepiiristä on sittemmin tehty tarkastukset, joiden kohteina olivat Hansel Oy, verohallinnon tietojärjestelmien palveluhankinnat, Tilastokeskuksen palveluhankinnat, sosiaali- ja terveysalan tutkimushankkeet sekä joukkoliikenteen hankinnat.

Valtion virastojen ja laitosten hankinnat ovat kaikkiaan noin 3,7 miljardia euroa vuodessa. Valtio jää kokoonsa ja hankintamääriinsä nähden taitamattomaksi ostajaksi eikä toivottuja säästöjä hankinnoissa saada aikaan, ellei valtio pysty keskitetyksi kilpailuttamaan ja hankkimaan tarvitsemiaan tuotteita. Hankintoja kokoava ja kilpailuttava yhteishankintayksikkö on valtion omistama Hansel Oy. Kiinnostus Hansel Oy:n hyödyntämiseen on valtionhallinnossa kuitenkin edelleen vähäistä. Syitä tähän ovat muun muassa keskitämisenäkökulman vieraus, kiinnostuksen puute hankintatoimen kokonaiskustannuksiin sekä Hansel Oy:n heikko yrityskuva.

Yksittäisten palveluhankintojen osalta havaittiin, ettei kaikkia hankintoja ole kilpailutettu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Esimerkiksi pitkäaikaiset palvelusopimukset tulisi kilpailuttaa aika ajoin. Epätietoisuutta on ilmennyt sen suhteen, milloin hankinnat voidaan tehdä suoraan hankintoina. Hankintalainsäädäntöä tulisi täsmentää niin sanottu-

jen in-house -hankintojen osalta. Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimushankkeet on yleensä tehty suoraan hankintana ilman perusteluiden dokumentointia. Hankintaprosessin dokumentoinneissa on muutoinkin puutteita.

Palveluhankinnoissa tulisi kiinnittää huomiota hankittavan palvelun laatu- ja määrätavoitteisiin. Esimerkiksi lääninhallitusten ostamalle joukkoliikenteelle ei ole määritelty palvelu- eikä matkustajamäärätavoitteita.

Tilintarkastusten yhteydessä tarkastettiin hankintoihin liittyviä menettelyjä 39 tilivirastossa. Hankintatoimen sisäisen valvonnan tarkastustulokset jakautuivat seuraavasti:

a) ei olennaista huomautettavaa	41 %
b) olennaisia puutteita, mutta ryhdytty korjaaviin toimenpiteisiin	28 %
c) olennaisia puutteita, joiden suhteen ryhdyttävä korjaaviin toimenpiteisiin	31 %

Hankintatoimi on kaikkien virastojen ja laitosten toimintaan sisältyvä toiminto, joka on taloudellisesti merkittävä ja myös tarkkaan normeilla säädeltyä. Sisäisen valvonnan tehtävänä on varmistaa sekä hankintojen taloudellinen hoitaminen että niiden laillisuus. Tämän vuoksi virastojen ja laitosten johdon tulisi kiinnittää riittävästi huomiota myös hankintatoimen sisäiseen valvontaan.

4. VALTIOVARAIN HOIDOSTA JA TILASTA ANNETTUA HALLITUKSEN KERTOMUSTA KOSKEVIA KANNANOTTOJA

4.1 Yleistä

Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta on nykyisessä tilinpäätös- ja toimintakertomusmenettelyssä hallituksen pääraportti eduskunnalle hallinnon toiminnan tuloksellisuudesta. Tarkastusvirasto on kertomusvuonna selvittänyt tämän raportoinnin riittävyttä, oikeellisuutta ja selkeyttä painottaen vaikuttavuusnäkökulmaa oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen osalta. Arviointikriteerit perustuvat hallinnolle tulostavoitteiden asettamisesta ja niistä raportoinnista annettuihin normeihin ja ohjeisiin. Tarkastustuloksia arvioitaessa on otettava huomioon,

että erityisesti laajempien yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisen arviointi ja niistä raportointi on yhden vuoden aikajänteellä ongelmallista. Tiivistelmät tarkastusten tuloksista esitetään jäljempänä kohdissa 4.2 ja 4.3.

Tarkastusvirasto on myös arvioinut kyseisessä hallituksen kertomuksessa eduskunnalle raportoitavien liikelaitoksia koskevien tietojen riittävyttä ja käyttökelpoisuutta. Arvioinnin tuloksia koskevat tiivistelmät esitetään jäljempänä kohdassa 4.4.

4.2 Oikeusministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle vuodelta 2003

Tarkastusvirasto on tarkastanut vuotta 2003 koskevien tulostavoitteiden asettamista ja niistä eduskunnalle valtiovarainkertomuksessa annettua raportointia oikeusministeriön hallinnonalalta.

Tarkastusvirasto katsoo suorittamansa tarkastuksen perusteella, että hallituksen talousarvioesityksessä ei ole kaikilta osin selkeästi eritelty oikeusministeriön hallinnonalan tai sen eri virastojen talousarviovuotta koskevia tulostavoitteita. Virastojen perustehtävät on tuotu useimmissa tapauksissa esiin, sen sijaan toimintaympäristön muutoksia ei juurikaan ole kuvattu. Tulostavoitteita ei ole esitetty tulosalueittain. Taloudellisuudelle on asetettu momenttitasolla tavoitteita varsin kattavasti. Sen sijaan tuottavuudelle ei ole asetettu lainkaan tavoitteita. Valtaosa tavoitteista, ja kaikki pääluokka- ja lukutason tavoitteet, voidaan luokitella vaikuttavuustavoitteiksi. Useimmat vaikuttavuustavoitteista ovat sellaisia, että yksiselitteisen raportoinnin aikaansaaminen on niistä erittäin vaikeaa. Esitetyt vaikuttavuustavoitteet ovat yleensä luonteeltaan asiantilan kehittämiseen tai parantamiseen liittyviä ilmauksia. Koska niistä puuttuu selkeä määrittely pyrkimyksen tavoitetasolle, ne eivät muodosta erityisen hyvää pohjaa todelliselle tuloksellisuusraportoinnille.

Valtiovarainkertomuksen tuloksellisuusraportointi ei noudata talousarvioesityksen esittämisjärjestystä. Raportoinnissa esitetään otsikkotason jälkeen koottuna osa talousarvioesityksen tavoitteista. Tämän jälkeisessä tekstiosuudessa on niihin liittyvä raportointi.

Yksittäisten tavoitteiden ja vastaavan raportoinnin löytäminen on kuitenkin usein varsin vaikeaa. Alustavan ja lopullisen tavoitteen mahdollisesta eroavuudesta ei ole raportoitu. Tuloksellisuuden osatekijöistä – taloudellisuus, tuottavuus ja vaikuttavuus – on esitetty indikaattoreita vain taloudellisuudelle. Raportoinnissa ei käytetä lainkaan edellä mainittuihin tuloksellisuustekijöihin liittyviä aikasarjoja. Hallinnon sisäisestä tehokkuudesta eli taloudellisuudesta ja tuottavuudesta ei välity päättäjille riittävästi tietoa. Raportointi pitää sisällään runsaasti toimia ja toimenpiteitä, joiden yhteyttä vaikuttavuuteen ei eritellä tai analysoida. Puutteellisesti toisiinsa kytkettyjen toimenpiteiden kertominen ei muodosta luotettavaa kokonaiskuvaa tavoitteen toteutumisesta.

Ylemmän tason tavoitteiden raportoinnin aikajännettä olisi syytä pohtia. Useille vaikuttavuustavoitteille vuosittainen raportointiväli on liian lyhyt. Tärkeimpien uusien lakien vaikutuksia tulisi selvittää valtiovarainkertomuksessa esimerkiksi kolmen–viiden vuoden kuluttua lain voimaan tulosta. Tulostavoitteiden toimivuutta tulisi parantaa niin, että niiden saavuttamista voitaisiin luotettavasti mitata tai arvioida. Aikasarjojen käyttöä tulisi lisätä. Talousarvioesityksessä ilmaistujen tavoitteiden tulisi sellaisenaan muodostaa yksittäisen viraston vuositason tulostavoitteiden perusrunko. Virastojen tulossopimuksissa olisi pyrittävä yksilöimään ne tulostavoitteet, jotka liittyvät suoraan talousarvioesityksen ylemmän tason tavoitteen toteuttamiseen. Sekä tulostavoitteiden esittämistä talousarvioesityksessä että raportointia on syy-

tä kehittää selkeämmiksi. Talousarvioesityksen tulostavoitteiden ja niitä koskevan raportoinnin esittäminen toisiinsa liittyvinä tulisi

olla keskeinen periaate. Tulosten ja tavoitteiden erojen analysointia olisi lisättävä.

4.3 Sosiaali- ja terveysministeriön tuloksellisuusraportointi eduskunnalle vuodelta 2003

Tarkastusvirasto on tarkastanut vuotta 2003 koskevien tulostavoitteiden asettamista ja niistä eduskunnalle valtiovarainkertomuksessa annettua raportointia myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta.

Tarkastusvirasto katsoo suorittamansa tarkastuksen perusteella, että hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003 ei anna eduskunnalle riittävää kuvaa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuudesta. Kertomuksen puutteena voi pitää erityisesti, että siitä ei ilmene, miten hyvin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on saavuttanut sille asetetut tavoitteet. Tämä johtuu sekä tilakertomuksen sisällystöstä että talousarvioesityksen tavoitteenasettelun ongelmista.

Raportointia hallinnonalalle asetettujen talousarvioesityksen tavoitteiden toteutumisesta vaikeuttaa erityisesti, että useat tavoitteet ovat joko toiminnallisia tai kehittämistavoitteita ja niiltä puuttuu selvä tavoitetaso tai indikaattori. Siirtomenoille asetetut tulostavoitteet puuttuvat talousarviosta lähes kokonaan. Koska kertomuksessa ei näy selvää yhteyttä hallinnonalan tavoitteiden ja tulosten välillä, kertomuksen perusteella ei voi päätellä, miten tuloksellisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on käyttänyt sille talousarviossa myönnetty resurssit.

Kertomuksen puutteena on myös, että siinä esitetään vertailutietoja vain vähän, joten toiminnan kehittymistä on vaikea seurata. Hallinnonalan sisäisen tehokkuuden kehittymisestä ei voi tehdä päätelmiä, koska taloudelli-

suudesta ja tuottavuudesta ei juurikaan ole esitetty tietoja. Kertomuksen painopisteenä ovat merkittävimmät sosiaali- ja terveyshallinnon asiat, mutta käsittelyn ulkopuolelle jää kuitenkin eräitä ministeriölle määrättyjä tehtäväalueita. Kansalaisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista välittyy kertomuksen kautta hieman selvempi kuva kuin hallinnonalan tuloksellisuudesta. Tätäkään kuvausta ei kuitenkaan ole selvästi yhdistetty hallinnonalan strategioihin, tavoitteisiin tai toimintaan. Tavoitteiden, toiminnan ja vaikutusten yhteys on kertomuksessa katkeileva.

Yleisesti ottaen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta ei anna lukijalle kovinkaan selkeää kuvaa siitä, miten tuloksellisesti – vaikuttavasti, taloudellisesti ja tehokkaasti – sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on toiminut. Tarkastusvirasto katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriön tulisi edelleen kehittää sekä tavoitteenasetteluaan talousarvioesityksessä että tuloksellisuusraportointiaan.

Ministeriön tulisi koota ja selkeyttää päälukuaan talousarvioesityksessä siten, että hallinnonalan toiminnallinen kokonaisuus on selkeämmin näkyvissä. Virastoille ja laitoksille asetettuja taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteita sekä siirtomenoille asetettuja vaikutavuustavoitteita tulisi lisätä ja kehittää. Talousarviossa tulisi myös lisätä indikaattorien käyttöä tavoitteiden seurattavuuden varmistamiseksi erityisesti siirtomenojen vaikuttavuudelle asetetuissa tavoitteissa.

Tuloksellisuusraportoinnissaan sosiaali- ja

terveysministeriön tulisi esittää tavoitteiden ja niitä vastaavien toimenpiteiden ja tulosten yhteys nykyistä selkeämmin. Lisäksi ministeriön tulisi pyrkiä selvemmin omien toteutettujen toimien vaikuttavuuden ja vaikutta-

vuustavoitteiden toteutumisen analyysiin. Ministeriön pitäisi myös lisätä tuloksellisuutta arvioivan ja esitettävää informaatiota tulkitsevan tekstin osuutta tuloksellisuusraporteissa.

4.4 Valtion liikelaitoksista annetut tuloksellisuustiedot

Valtion liikelaitokset hallinnon-aloittain

Liikelaitosten tuloksellisuustiedot on kerrottu hallituksen kertomuksessa valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 2003 (valtiovarainkertomus). Kunkin liikelaitoksen tiedot on esitetty Hallinnon tuloksellisuus -luvussa (luku 3) liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa.

- Valtiovarainministeriö: Senaatti-kiinteistöt
- Maa- ja metsätalousministeriö: Metsähallitus (luonnonsuojelun osalta laitos on ympäristöministeriön ohjauksessa)
- Liikenne- ja viestintäministeriö: Ilmailulaitos ja Tieliikelaitos. Ministeriön hallinnonalalle kuuluvien Luotsausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen toiminta alkoi vuonna 2004, joten ne eivät ole vielä mukana valtiovarainkertomuksessa.

Valtiovarainkertomuksen liitetaulukossa 15.2 on lisäksi esitetty liikelaitosten tilinpäätösten tunnusluvut.

Tietojen antoa koskeva ohjeistus

Valtiovarainministeriö on 15.1.2004 antanut määräyksen VM 1/01/2004 tietojen toimittamisesta hallituksen kertomukseen valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 2003. Määräyksen mukaan Hallinnon tuloksellisuus -luvussa on selvitettävä, miten hallinnonalan liikelaitokset ovat saavuttaneet eduskunnan ja muiden ohjausviranomaisten asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet sekä talou-

delliset tavoitteet. Määräyksen mukaan selvityksessä on otettava huomioon Valtiontalouden tarkastusviraston liikelaitosten tulos- ja omistajaohjauksesta antama erilliskertomus K 8/2002 vp, valtiovarainvaliokunnan sen johdosta antama mietintö VaVM 9/2002 vp sekä eduskunnan antama kirjelmä EK 20/2002 vp.

Lisäksi määräyksessä on ilmoitettu valtiovarainkertomuksen liitetaulukkoa 15.2 varten toimitettavat liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien tunnusluvut ja tiedot sekä lukujen laskentakaavat.

Annettavia tietoja koskeva määräys VM 1/01/2004 on liikelaitosten osalta ajan tasalla ja asianmukainen.

Palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden saavuttaminen

Eduskunnan ohjausrooliin kuuluu ennen kaikkea palvelutaso-ohjaus. Eduskunta hyväksyy talousarvioesityksen yhteydessä kullekin liikelaitokselle palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa kaikkien liikelaitosten ilmoitettiin saavuttaneen niille vuodelle 2003 asetetut palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Tämän itsessään hyvin positiivisen tuloksellisuustiedon informaatioarvo yksinään on kuitenkin huono ja osin harhaanjohtava.

Talousarviossa asetetut tavoitteet ovat usein hyvin laaja-alaisia, kuten "huolehtia toimialaansa kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta". Tällaisten tavoitteiden toteutumiselle ei ole yhtä mittaria tai nollakohtaa, joka yksiselitteisesti jakaisi ta-

voitteet toteutuneiksi ja toteutumattomiksi.

Eduskunnan hyväksyttyä keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet ministeriö voi päättää eduskunnan hyväksymien tavoitteiden rajoissa yksityiskohtaisemmista tavoitteista. Koska ministeriön asettamat osatavoitteet konkretisoivat ja tarkentavat eduskunnan hyväksymiä tavoitteita ja koska ne eivät talousarviokäsittelyssä tule eduskunnan tietoon, olisi myös niistä raportoitava valtiovarainkertomuksessa.

Metsähallituksen tiedot tavoitteista ovat liian niukat, tekstiosuudessa on vain mainittu muutamia laitoksen hoitamista tehtävistä. Raportointi Ilmailulaitoksesta, Senaatti-kiinteistöistä ja Tieliikelaitoksesta on osin parantunut, mutta tavoitteita ja niiden toteutumisista ei ole käyty systemaattisesti läpi. Tavoitteita ei ole jaoteltu eduskunnan hyväksymiin ja vain ministeriön asettamiin eikä tekstistä aina ilmene, miltä osin on kysymys tavoitteista ja miltä osin toiminnasta yleensä.

Tavoitteiden saavuttamisen mittauksesta on kaikista liikelaitoksista annettu hyvin vähän tietoa.

Palvelu- ja toimintatavoitteiden raportoin-

nissa ei ole riittävästi otettu huomioon edellä mainittuja tarkastusviraston erilliskertomusta, valtiovarainvaliokunnan mietintöä eikä eduskunnan kirjelmää, vaikka tietojen antamista koskevassa määräyksessä näin on ohjeistettu. Valtiovarainkertomus antaa liian niukasti tietoa, jotta eduskunta voisi tarpeeksi kattavasti arvioida ja valvoa hyväksytyjen palvelu- ja toimintatavoitteiden toteutumista.

Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen

Liikelaitoksen tuloslaskelman osoittama tilikauden tulos ja valtion talousarvioon tuloutettava rahamäärä ovat keskeisiä liikelaitokselle asetettavia taloudellisia tavoitteita. Uuden liikelaitoslain (1185/2002) mukaan ministeriö päättää lopullisista tavoitteista, mutta alustavat tavoitteet on yleensä kerrottu valtion talousarviesityksessä liikelaitosmomenttien selvitysosassa.

Liikelaitosten tulos- ja tuloutustavoitteista sekä niiden toteutumisesta on valtiovarainkertomuksessa kerrottu luvussa kolme kunkin liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa. Eri liikelaitoksista on annettu tietoja alla olevan taulukon 7 mukaisesti:

	Tulostavoite	Tuloutustavoite
Ilmailulaitos (LVM)	Tavoite ylitetty, mutta lukuja ei kerrottu	Ei kerrottu tavoitetta eikä toteutunutta
Metsähallitus (MMM)	Kerrottu tavoite ja toteutunut	Kerrottu toteutunut, mutta ei tavoitetta
Senaatti-kiinteistöt (VM)	Kerrottu tavoite ja toteutunut	Kerrottu toteutunut, mutta ei tavoitetta
Tieliikelaitos (LVM)	Tavoite ylitetty, mutta lukuja ei kerrottu	Kerrottu tavoite ja toteutunut

Taulukko 7: Liikelaitosten tavoitteiden toteutuminen

Taloudellisista tavoitteista raportointi on vaihtelevaa ja sattumanvaraista. Tuloksen ja tuloutuksen osalta on syytä aina ilmoittaa sekä tavoite että toteutuma ja tarvittaessa kertoa erojen syistä. Muilta osin riittäisi useimmiten viittaus valtiovarainkertomuksen liitetaulukkoon 15.2, jossa esitetään liikelaitosten tilinpäätösten tunnuslukuja.

Valtiovarainkertomuksen liitetaulukko 15.2

Valtiovarainkertomuksen liitteessä 15 (Valtion liiketoiminta) on taulukossa 15.2 esitetty liikelaitosten tilinpäätöstietoihin perustuvia tunnuslukuja. Tietojen antamista koskevan määräyksen mukaan (VM 1/01/2004) liikelaitosten tunnusluvut tulee esittää käyttäen niitä kaavoja, jotka ovat Yritystutkimusneuvottelukunnan vuonna 1999 julkaisemassa tilinpäätösanalyysia koskevassa oppaassa.

Taulukon tietojen riittävyys ja käyttökelpoisuus seurannan ja päätöksenteon apuna on viime vuosina parantunut merkittävästi.

Useamman vuoden tunnuslukujen esittäminen mahdollistaa sekä kehitystrendin että poikkeamien havaitsemisen. Useimmat valtion talousarviossa liikelaitoksesta esitettävät ennako- ja arvioluvut ovat toteutuneina esitetty valtiovarainkertomuksen liitetaulukossa. Tämä muodostaa loogisen yhteyden suunnitelmana ja toimintaohjeena toimivan valtion talousarvion sekä toteutuneesta kertovan ja seurantavälineenä toimivan valtiovarainkertomuksen välille. Liikelaitoksen (emon) tietojen lisäksi esitettävät konserniluvut antavat kuvan liiketoiminnan taloudellisesta kokonaisuudesta. Liitetaulukossa käytetyt laskentakaavat ovat eri liikelaitosten osalta huomattavasti yhtenäistyneet, mutta eivät aivan kaikilta osin ole määräyksen mukaisia.

5. TARKASTUSHAVAINTOJA HALLINNONALOITTAIN

5.1 Yleistä

Hallinnon tilaa kertomusvuonna koskeva yhteenveto on esitetty edellä luvussa 3. Tässä luvussa esitetään hallinnonaloittain keskeisimmät havainnot ja johtopäätökset niistä tilintarkastuksista ja toiminnantarkastuksista, joihin yhteenveto perustuu. Tässä käsitellyt tilintarkastukset ovat valmistuneet keväällä 2004 ja toiminnantarkastukset vuoden 2003

kesäkuun ja vuoden 2004 toukokuun välisenä aikana. Luvussa esitetään myös pääkohdat em. ajankohtana valmistuneista toiminnan-tarkastuksen jälkiseurantaraporteista, joissa selvitetään mihin toimenpiteisiin hallinnossa on ryhdytty tarkastuksen kohteena olleessa asiassa ja arvioidaan tehdyn tarkastuksen vaikuttavuutta.

5.2 Valtioneuvoston kanslia

Valtioneuvoston kanslia toimii yhtenä tilivirastona.

Tilintarkastuskertomuksen mukaan talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Valtioneuvoston kanslia ei ole asettanut toiminnalleen taloudellisuustavoitteita. Myöskään tilinpäätöksen tulosisinformaatiota ei voida pitää tältä osin vielä riittävänä.

5.3 Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Ulkoasiainministeriön hallinnonala toimii yhtenä tilivirastona.

Ministeriön tilinpäätöksessä esitetty tuloksellisuuden kuvaus ei sisällä tuottavuus- ja taloudellisuustietoja eikä näitä korvaavina tietoina tietoja kustannuskehityksestä, minkä vuoksi tuloksellisuudesta esitettyjä tietoja ei voida pitää riittävinä. Tilintarkastuskertomuksessa esitettyjen huomautusten johdosta on todettu, että ulkoasiainministeriön sisäistä valvontaa tulee edelleen kehittää.

KORRUPTIO; RISKI KAHDENVÄLISEN KEHITYSYHTEISTYÖN TULOKSELLISUUDELLE
(tarkastuskertomus on julkaistu 28.5.2004 numerolla 77/2004)

Korruptiotilanne Suomen pitkäaikaisissa kehitysyhteistyömaissa on huono ja useissa näistä maista se on edelleen huonontunut viimeisen viiden vuoden aikana. Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä ei ole kuitenkaan tähän mennessä tullut esiin korruptiotapauksia.

Tarkastuksessa selvitettiin Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön korruptionvastaisen toiminnan periaatteita ja menettelytapoja ja niiden soveltamista käytännössä. Tarkastuksen perusteella ulkoasiainministeriön korruption vastainen toimintapolitiikka ja ohjeistus ovat pääosin riittäviä ja tarkoituksenmukaisia.

Kehittämistoimenpiteinä ministeriössä tulisi ottaa käyttöön korruptio- ja väärinkäytöstapausten seurantajärjestelmä sekä laatia ohjeet niitä koskevasta ilmoitusmenettelystä. Korruption vastaista koulutusta ja tiedotusta ministeriössä ja kehitysmäedustustoissa tulisi lisätä ja systematisoida ja toimintaan liittyviin eettisiin näkökohtiin kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Ministeriön tulisi nostaa korruption vastaista profiiliaan korostamalla yhteistyömaiden korruption vastaisen toiminnan tulosten merkitystä eräänä kehitysyhteistyösuhteisiin vaikuttavana tekijänä. Ministeriön päätöksenteon perusteiden läpinäkyvyyttä tulisi myös parantaa.

5.4 Oikeusministeriön hallinnonala

Oikeusministeriön hallinnonalan tilivirastoja ovat ministeriö ja Rikosseuraamusvirasto.

Rikosseuraamusviraston tilintarkastuskertomukseen sisältyvä kielteinen laillisuuskannanotto aiheutui talousarvion vastaisesta määrärahan käytöstä (liite).

Taloudellisuutta koskevia tavoitteita on pidetty pääosin riittävinä. Tilintarkastuskertomusten huomautukset taloudellisuutta kuvaavien tietojen puutteista aiheuttivat ilmoitusvelvollisuuden sekä ministeriölle että rikosseuraamusvirastolle.

VALTAKUNNANSYÖTTÄJÄNVIRASTON TOIMINTA (tarkastuskertomus on julkaistu 8.10.2003 numerolla 62/2003)

Tarkastuksessa arvioitiin Valtakunnansyöttäjänviraston toiminnan vaikuttavuutta paikallisten syyttäjäyksiköiden tasolla. Tarkastuksen perusteella Valtakunnansyöttäjänviraston toiminta on selkeyttänyt syyttäjäntointia, joskin sen tulisi vahvistaa ohjausotettaan suhteessa paikallisyksiköihin sekä keskushallintoviranomaisen tehtävässään että tulosohjauksessaan. Myös oikeusministeriön ja Valtakunnansyöttäjänviraston välisen ohjaussuhteen selkiyttäminen sekä ministeriön ja viraston välisen yhteistyön kehittäminen on tarpeellista.

Hallinnon kaksipuolaisuudesta ja paikallisyksiköiden pienestä koosta aiheutuvia haittoja on pyritty lieventämään kehittämällä syyttäjäyksiköiden yhteistoimintaa. Tarkastuksessa havaittiin, että tarkastuksen aikana voimassa olleita yhteistoimintajärjestelyjä ei ollut käytetty riittävästi hyväksi. Yhteistoi-

minnan vakiinnuttaminen ja täysi hyödyntäminen vaativat asenteiden muutosta syyttäjälaitoksessa sekä järkevämpää otetta Valtakunnansyöttäjänvirastolta.

Tulosohjausjärjestelmää ei koeta paikallistasolla todelliseksi. Syyttäjäyksiköiden päälliköt eivät ole omaksuneet tulosohjauksen peruseriaatteita, eikä heidän asemansa yksikönsä tulosjohtajana ole selkiytynyt. Tulosohjauksen omaksumista vaikeuttaa myös se, että henkilöstön jakautumiseen paikallisyksiköihin ei ole pystytty vaikuttamaan, koska oikeusministeriön hallinnonalalla tehty periaatepäättös rajoittaa henkilöstön irtisanomisia ja siirtoja. Periaatepäättöstä olisikin syytä arvioida uudelleen. Mahdollisuudet henkilöstön uudelleen kohdentamiseksi tulisi hyödyntää virkoja täytettäessä.

VANKEINHOITOLAITOKSEN HENKILÖSTÖN SOPEUTTAMINEN (tarkastuskertomuksen 5/2001 jälkiseurantaraportti 15.10.2003)

Tarkastus koski vankeinhoitolaitoksen henkilöstön sopeuttamista toimintaympäristössä 1990-luvulla tapahtuneisiin muutoksiin ja vankeinhoidon tavoitteissa omaksuttuihin uusiin painotuksiin. Samalla kiinnitettiin huomiota siihen, miten tulosohjaus on tukenut sopeutusta. Tarkastuksessa havaittiin, ettei laitosten henkilöstörakenne eikä organisaatio vastannut vankeinhoidon tavoitteissa ja toimintavoissa tapahtuneita muutoksia. Myöskään tulosohjauksella ei ollut näiden mukaista ohjausvaikutusta laitosten toimintaan eikä resurssien oikeudenmukaiseen jakaantumiseen laitosten välillä.

Jälkiseuranta osoitti, että vankeinhoidossa on käynnistetty sen rakenteiden ja toimintatapojen kehittämishanke. Se tulee toteutukseen vaikuttamaan organisaatiorakenteiden lisäksi muun muassa henkilöstörakenteeseen, toimintatapoihin, päätösvaltaan ja koulutukseen. Hankkeen toisen vaiheen loppuraportti on valmistunut 1.4.2004 mennessä.

[TUOMIOISTUINTULOT \(tarkastuskertomuksen 10/2001 jälkiseurantaraportti 17.5.2004\)](#)

Tarkastuksessa keskityttiin tuomioistuinten valtiolle kokoamien tulojen yleisen tarkastelun ohella erityisesti tuloja koskeviin perusteluihin säädösvalmistelussa. Tarkastuksessa havaittiin, että maksut olivat jälkeenjääneitä eivätkä maksukertymät olleet hallituksen esityksessä (HE 241/1992) tehtyjen ennakkointien mukaisia. Edelleen tarkastuksessa kat-

sottiin, että oikeudenkäyntimaksuja määrätessä tulisi oikeusturvavaikutusten kannalta ottaa huomioon oikeudenkäynnistä aiheutuvat kokonaiskustannukset, ei pelkästään valtiolle tulevat maksut vaan kaikki asianosaiselle aiheutuvat kustannukset.

Tuomioistuinmaksuja on tarkistettu 1.1.2003 lukien. Laissa säädettyjen oikeudenkäyntimaksujen suuruutta korotettiin noin 19 prosenttia. Asetuksessa hinnoiteltujen maksujen suuruutta korotettiin noin 12 prosenttia. Korotukset vastasivat rahan arvon muutosta maksujen edelliseen määräämisajan kohtaan verrattuna. Edelleen oikeusministeriö on asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on muodostaa oikeusministeriön hallinnon alan maksustrategia. Asettamispäätöksen mukaan työryhmän on otettava huomioon tarkastuksessa esiin tuotuja seikkoja.

5.5 Sisäasiainministeriön hallinnonala

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla on ministeriön lisäksi 17 tilivirastoa. Taloudellisesti merkittävimpiä ovat ministeriö, lääninhallitukset ja Rajavartiolaitos.

Taloudellisuutta ja sitä korvaavat kustannuskehitystä koskevat tulostavoitteet ovat ministeriön hyväksymissä tulossopimuksissa pääsääntöisesti puutteellisia. Ministeriön hyväksymät taloudellisuustavoitteet on arvioitu riittäviksi vain Poliisikoulussa, Pelastusopistossa ja Ulkomaalaisvirastossa.

Tilintarkastuskertomuksiin sisältyneet huomautukset johtivat kielteiseen laillisuuskannanottoon yhdessä tilivirastossa ja ilmoitusvelvollisuuden kuudessa tilivirastossa (liite). Kahdessa tilivirastossa ilmoitusvelvollisuuden aiheina olivat puutteet tilinpäätöksen taloudellisuustiedoissa ja tähän liittyvän laskentatoimen järjestelyissä. Oikeat ja riittävät tiedot taloudellisuudesta esitti 11 tilivirastoa, joten laskentatoimen kehittämistarvetta on myös hallinnonalan muissa tilivirastoissa. Muita ilmoitusvelvollisuuden aiheita olivat eräät sisäisen valvonnan puutteet sekä mahdollisen toiminnan kannattavuuteen liittyneet huomautukset.

RAJA- JA MERIVARTIJOIDEN REKRYTOINTI JA KOULUTUS (tarkastuskertomus on julkaistu 25.9.2003 numerolla 54/2003)

Tarkastusvirasto selvitti rajatarkastustoiminnan ja raja- ja merivartioiden rekrytoinnin ja koulutuksen järjestämistä. Suuri osa Raja- ja merivartiokoulussa koulutettavista henkilöistä erikoistuu työssään joko rajavonta- tai rajatarkastustehtävien hoitoon. Tarkastusvi-

raston mukaan täyden rajavontakoulutuksen antaminen kaikille tulevista työtehtävistä riippumatta ei ole siten taloudellisesti perusteltua. Rajavartiolaitoksen kannattaisi eriyttää peruskoulutusta ainakin osittain, jolloin voitaisiin välttää toisarvoisesta koulutuksesta aiheutuvia turhia kustannuksia sekä syventää oppilaiden tietoja tulevista työtehtävistään.

Tarkastusviraston mukaan Rajavartiolaitoksen tulisi myös harkita, kannattaisiko sen rekrytoida ja kouluttaa suoraan ainoastaan rajatarkastustehtäviin erikoistuvia henkilöitä. Näille voitaisiin määritellä rajavontatehtävistä poikkeavat pätevyysvaatimukset, jolloin saataisiin rekrytoitua paremmin nimenomaan rajatarkastustehtäviin soveltuvaa henkilöstöä. Rajatarkastustehtäviin erikoistuvaa henkilöstöä voitaisiin mahdollisesti palkata ilman varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittamista, mikä saattaisi myös lisätä naisten määrää Rajavartiolaitoksessa.

PELASTUSTOIMEN KEHITTÄMISHANKE (tarkastuskertomus on julkaistu 8.10.2003 numerolla 61/2003)

Pelastustoimen kehittämishankkeen tavoitteena on tehostaa pelastustointia siirtämällä sen järjestämisvastuu yksittäisiltä kunnilta alueelliselle pelastustoimelle. Tarkastusvirasto selvitti, onko hanke edennyt sille asetettujen tavoitteiden ja aikataulun mukaisesti. Tarkastuksen mukaan kaksi ensimmäistä osahanketta eli alueiden muodostaminen ja lakihanke on toteutettu pääosin suunnitellusti. Suunnittelutyötä ja johtamisjärjestelmän luomista olisi kuitenkin helpottanut, jos uu-

distukseen liittyvä lainsäädäntö olisi valmis-teltu ja tullut voimaan aikaisemmin.

Sisäasiainministeriön pelastusosaston rooli on ollut keskeinen hankkeen eteenpäin vie-misessä. Osahankkeiden organisointi ja niitä koskeva päätöksenteko ovat toteutuneet koh-tuullisen hyvin. Alueelliset näkökannat ja an-netut lausunnot otettiin keskeisiltä osin huo-mioon, joskaan lääninhallitusten osaamista ei hyödynnetty suunnitellulla tavalla hank-keen toteutuksessa. Ministeriö on tiedottanut asiasta riittävästi sekä järjestänyt alueellisille valmistelijoiille koulutusta ja valmennustilai-suuksia. Hanketta varten perustettu verkko-työkalu on edesauttanut alueellisten valmis-telujen etenemistä ja seurantaa.

Tarkastusvirasto korostaa, että pelastustoi-men järjestelmän käynnistyttyä kokonaisuu-dessaan tulisi uudistukselle asetettujen te-hokkuus- ja taloudellisuustavoitteiden toteu-tuminen selvittää luotettavilla mittausmene-tmillä.

ULKOMAALAISVIRASTON TOIMINTA -
LÄHINNÄ TOIMINTAPROSESSIN NÄKÖ-
KULMASTA TARKASTELTUNA (tarkastus-
kertomus on julkaistu 30.4.2004 numerol-
la 74/2004)

Ulkomaalaisviraston ongelmana on sen pe-rustamisesta asti ollut ratkaisematta olevien asioiden huomattava määrä. Tarkastuksen perusteella jopa usean vuoden pituiset läpi-menoajat johtuvat suurelta osin siitä, että ha-kemukset ovat odottamassa käsittelyä tai lau-suntoja ja lisäselvityksiä. Kokonaiskäsittelyai-koja pidentävät lisäksi paikallispoliisissa ja hallinto-oikeuksissa esiintyvät viiveet. Tar-kastusviraston mukaan käsittelyaikoja ei pys-tytä lyhentämään ilman lisäpanostuksia ja tietotekniikan laajempaa hyödyntämistä. En-

simmäisenä tulisi ratkaista vanhat asiat, min-kä jälkeen uusia hakemuksia päästäisiin kä-sittelemään mahdollisimman pian vireille tu-lon jälkeen.

Esimerkiksi sähköisten asiankäsittelyjärjes-telmien avulla on arvioitu saavutettavan mer-kittäviä kustannussäästöjä. Ulkomaalaisrekis-terin tietosisällön ajantasaisuutta sekä muiden viranomaisten ylläpitämien tietorekisterien hyödyntämistä on parannettava ja manuaalisia toimintoja yleensäkin vähennettävä. Kehittä-mistyö edellyttää kokonaisvaltaista tietojen-käsittelyn kehittämissuunnitelmaa, eri hankkei-den keskinäistä koordinoitua sekä tietoturvalli-suussuunnitelman pikaista toimeenpanoa. Tar-kastusviraston mukaan selvitystyötä tulisi laa-jentaa myös muihin Ulkomaalaisviraston ja sen sidosryhmien toimintoihin.

Sisäasiainministeriö on jo käynnistänyt hankkeen Ulkomaalaisviraston toiminnan te-hostamiseksi ja alueellistamisen hyödyntä-miseksi. Hankkeessa paneudutaan nimen-omaisesti niihin ongelma-alueisiin, joita tar-kastuksessa on otettu esille.

OSAAMISKESKUKSET ALUEKEHITYSTYÖS-
SÄ (tarkastuskertomuksen 13/2001 jälkiseu-rantaraportti 15.8.2003)

Tarkastuksessa selvitettiin osaamiskeskustoimin-nan tuloksellisuutta ja osaamiskeskusten roolia alueellisen kehittämisen instrumenttina. Osaamiskeskustoiminnan ja siinä toteutettavi-en yksittäisten kehittämisprojektien todettiin edustavan aluepolitiikan terävintä kärkeä. Tar-kastuksen perusteella todettiin lisäksi, että osaamiskeskustoiminnassa on oikealla tavalla asetettu tavoitteeksi tiedon ja osaamisen kar-tuttaminen, kansainvälinen verkottuminen sekä osaamisen hyväksikäytön alueellinen edis-täminen yritystoiminnassa.

Jälkiseurannan perusteella sisäasiainministeriö on tarkastuksen pohjalta kehittänyt ja uudistanut osaamiskeskusohjelman hallinnointia ja seurantamenetelmiä. Ohjelman

perusrahoitus on keskitetty sisäasiainministeriön hallinnonalalle ja yhdenmukaisten seurantatietojen saamiseksi on otettu käyttöön raportointi- ja hanketietojärjestelmä.

5.6 Puolustusministeriön hallinnonala

Puolustusministeriön hallinnonalan tilivirastoja ovat ministeriö, Puolustusvoimat ja Puolustushallinnon rakennuslaitos.

Tilintarkastuksissa on arvioitu, että vain Puolustushallinnon rakennuslaitokselle on asetettu taloudellisuutta koskevat tulostavoitteet. Rakennuslaitos on myös ainoa hallinnonalan tilivirastoista, jonka tilinpäätös sisälsi oikeat ja riittävät tiedot taloudellisuudesta.

Puolustusvoimien tilintarkastuskertomukseen sisältyneen kielteisen laillisuuskannanoton syinä olivat talousarvion noudattamista koskeneet virheet sekä laskentatoimen ja maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuutta koskeneet puutteet (liite). Puolustusvoimille asetetun ilmoitusvelvollisuuden syynä olivat edellä mainittujen lisäksi eräät sisäisen valvonnan puutteet.

Puolustusvoimien budjetointimenettelyjen osalta tilintarkastuskertomuksessa huomautettiin edelleen tulomomentille 12.27.20 budjetoiduista irtaimen omaisuuden hankintamenoista, jotka ovat samansisältöisiä toimintamomentin ja puolustusmateriaalihankintojen erillismomentin käyttöperusteluiden kanssa. Menettelylle ei ole toiminnallisia perusteita.

[PUOLUSTUSHALLINNON TUKITOIMINTOJEN ULKOISTAMISEN TILA HELMIKUUSSA 2003 \(tarkastuskertomus on julkaistu 4.8.2003 numerolla 50/2003\)](#)

Tukitoimintojen ulkoistamiseen on puolustushallinnossa tähdätty kumppanuusohjel-

malla, jonka ensimmäiset pilottihankkeet aloitettiin vuoden 2002 lopulla. Tarkastusvirastossa selvitettiin, mikä oli puolustushallinnon tukitoimintojen ulkoistamisen tila vuoden 2003 helmikuussa.

Tarkastushavaintojen mukaan kumppanuusohjelma on edennyt monien itsenäisten hankkeiden kautta hajautuneena eri maanpuolustusalueille ja joukko-osastoille. Terveystenhuollon osalta ulkoistamisella on jo saatu aikaan huomattavia säästöjä. Esimerkiksi Pohjois-Suomen erikoissairaanhoidon kumppanuushankkeen avulla menoja supistettiin 75 prosentilla, mikä sai aikaan noin 2,5 miljoonan euron vuosittaisen säästön.

Ohjelmaan kokonaisuutena on kuitenkin kulunut enemmän varoja kuin aikaansaadut tulokset olisivat edellyttäneet. Kumppanuusohjelman toimivuuden arvioimiseksi tarvitaan harkittu määrä pilottihankkeita, mutta taloudellista edullisuutta kannattaa pyrkiä arvioimaan myös laskentatoimen avulla. Kumppanuushankkeiden muotoutumisen, ohjauksen ja seurannan tulisi olla keskitettyä. Tarkastusvirasto on kehottanut Puolustusvoimia olemaan aloittamatta uusia hankkeita ennen yhtenäisten kustannuslaskenta- ja kumppanuussopimusmallien valmistumista.

Tarkastusviraston mukaan kokonaisellisesti kumppanuushankkeen toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi tulisi saattaa loppuun pikaisesti. Ohjelman hallintaa saattaisi lisäksi parantaa Puolustusvoimiin nimetty vastuuyksikkö, jolla olisi käytösään riittävästi resursseja ja päätäntävaltaa.

LENTOLISÄJÄRJESTELMÄ JA YHTEYSLENTOTOIMINTA PUOLUSTUSVOIMOISSA (tarkastuskertomus on julkaistu 7.4.2003 numerolla 70/2004)

Tarkastus koski Puolustusvoimien yhteyslentotoimintaa ja lentolisäjärjestelmän toimivuutta. Tarkastustulosten perusteella Puolustusvoimissa lennetään enemmän yhteyslentoja kuin olisi taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Omalla kalustolla tulisi lentää ainoastaan ne yhteyslennot, joiden osalta se on toiminnallisesti tai taloudellisesti perusteltua. Yhteyslentotoiminnasta tulisi periä omakustannushintaa vastaava korvaus sitä käyttäviltä yksiköiltä.

Yhteyslentojen määrää on lisännyt myös se, että lentolisän saaminen edellyttää nykyi-

sin lentäjältä vähintään kahden tunnin kuuksittaista lentämistä. Ylimääräinen lentäminen on aiheuttanut Puolustusvoimille merkittäviä kustannuksia muun muassa työajan käyttönä, lentokoneiden kulumisena sekä huolto- ja polttoainekustannuksina.

Tarkastusviraston mukaan Puolustusvoimien tulisi harkita lentäjien palkkauksen muuttamista niin, että lentäjien kokonaispalkka ei enää perustuisi suurelta osalta lentolisään. Jo nykyisen lentolisäjärjestelmän aikana Puolustusvoimien tulisi harkita lentolisän maksamisen edellytyksenä olevasta kahden tunnin lentovelvoitteesta luopumista. Lentäjien palkkauksen kilpailukykyisyydestä sekä rekrytoinnin onnistumisesta on kuitenkin edelleen pidettävä huolta.

5.7 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla on ministeriön lisäksi viisi tilivirastoa. Näistä Verohallitus ja Tullilaitos ovat keskeisiä valtion tulosten kerääjiä. Muut hallinnonalan tilivirastot ovat Valtiokonttori, Tilastokeskus ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Valtiovarainministeriön tilintarkastuskertomukseen sisältyneen kielteisen laillisuuskannanoton syynä oli Kapiteeli Oy:n pääomapalautusten ja sille annetun pääomallainan käsittely vuoden 2003 talousarviossa (liite). Pääomapalautuksen muuttaminen pääomallainaksi olisi tullut käsitellä talousarviossa.

Verohallituksen tilintarkastuskertomukseen sisältyvä kielteinen laillisuuskananotto aiheutui verotukseen liittyvien korkomenojen ja korkotulosten käsittelystä talousarviossa ja talousarviokirjanpidossa nettobudjetoina tuloina ja menoina. Tätä menettelyä oli noudatettu useita vuosia. Menettely on kuitenkin vuoden 2004 talousarviossa muutettu talousarviolain mukaiseksi.

Tarkastusvirasto arvioi, että ministeriö on hyväksynyt toimivat taloudellisuustavoitteet Verohallitukselle, Tullilaitokselle ja Tilastokeskukselle. Verohallituksen, Tilastokeskuksen, Valtiokonttorin, Tullihallituksen ja ministeriön tilinpäätöksissä esitettyjä taloudellisuutta kuvaavia tietoja on tarkastuksissa pidetty oikeina ja riittävinä. Ministeriön osalta todettiin kuitenkin, että keskeisten suoritettujen sekä henkilövusi- ja kustannustietojen erittelyä tulisi vielä kehittää.

VEROHALLINNON SYSTEEMITYÖN JA ATK-KONSULTOINTIPALVELUJEN HANKINNAT (tarkastuskertomus on julkaistu 18.7.2003 numerolla 49/2003)

Tarkastusvirasto selvitti, tehtiinkö verohallinnon tietojärjestelmien systeemityöpalveluiden ja atk-konsultointipalvelujen hankinnat voimassa olevien säännösten mukaisesti. Palvelujen kokonaismenot olivat vuonna 2001 noin 33 miljoonaa euroa. Hankinnoista noin 66 prosenttia tehtiin Suomen valtion ja Tietoenator Corporation Oy:n omistamalta Tietokarhu Oy:ltä.

Tarkastetut tietojärjestelmäpalvelujen hankintaprosessit olivat enimmäkseen säännösten mukaisia, joskin niiden dokumentoinnissa olisi parannettavaa. Kaikkia tarkastettuja hankintoja ei ollut kuitenkaan kilpailutettu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. On epäselvää, voidaanko verohallinnon ja Tietokarhun välisiä järjestelyitä pitää ns. in-house-hankintoina, jolloin hankintoja voitaisiin tehdä suoraan. Tarkastusviraston mukaan hankintalainsäädäntöä tulisi täsmentää sidosyrityksiltä tehtävien hankintojen osalta.

Lisäksi tarkastusvirasto kehotti verohallintoa kiinnittämään enemmän huomiota palveluhankinnoista vastaavien henkilöiden koulutukseen ja hankintaohjeistusten yhdenmukaisuuteen, ajantasaisuuteen ja saatavuuteen kaikissa hankintoja tekevissä yksiköissä.

TILASTOKESKUKSEN PALVELUHANKINNAT
(tarkastuskertomus on julkaistu 29.9.2003
numerolla 58/2003)

Tarkastuksessa selvitettiin, tehtiinkö Tilastokeskuksen painatuspalveluiden, tietuetallennuspalveluiden ja asiantuntijapalveluiden hankinnat 1.1.2001–30.6.2002 välisenä aikana säännösten mukaisesti. Tarkastustulosten mukaan kyseisiä palveluhankintoja ei ollut kilpailutettu riittävästi ja kaikissa tarkastetuissa hankintalajeissa toistuivat samat kilpailuttamismenettelyn virheet. Tarkastusviraston mukaan Tilastokeskuksen palveluhankintamenettelyjä tulee uudistaa lainsäädäntöä vastaavaksi.

Tilastokeskuksessa käytettiin suorahankintojen perusteina useimmiten hankinnan vähäistä arvoa ja kiireellisyyttä. Tarkastusviraston mukaan Tilastokeskuksen hankintaohjeessa tulee tarkentaa näiden käsitteiden merkitystä. Toistuvuusiakin palveluhankintoja tulee kilpailuttaa eikä aikaisempia palveluntarjoajia tule suosia riittävän kilpailutuksen ja toimittajien tasapuolisen kohtelun kustannuksella.

Myös kilpailutetuissa hankinnoissa esiintyi osittain puutteita. Tarkastetuista hankinnoista ei ollut tehty hankintalain mukaisia asiakirjoja. Esimerkiksi tarjousten avauspöytäkirjoja ja valintapäätöspöytäkirjoja ei ollut laadittu eikä kilpailussa hävinneitä ollut informoitu kirjeitse tai muuten todistettavasti. Tarkastusviraston mukaan Tilastokeskuksen hankintaprosessin dokumentointia tulee täsmentää ja hankintoja suorittavien henkilöiden koulutusta lisätä.

HENKILÖSTÖN HANKINTA VALTIONHAL-
LINNOSSA (tarkastuskertomus on julkaistu
28.1.2004 numerolla 68/2004)

Valtionhallinnon henkilöstön eläköityminen nopeutuu kuluva vuosikymmenen lopulla ja työvoimakilpailun ennustetaan kiristyvän väestön ikärakenteen muuttuessa. Tarkastuksessa selvitettiin valtionhallinnon henkilöstön hankinnan suunnitelmallisuutta, hankinnassa tarvittavan asiantuntemuksen varmistamista ja rekrytointimenettelyjä.

Tarkastuksen perusteella yksittäiset henkilöstövalinnat on virastoissa pyritty tekemään tunnollisesti ja säädösten mukaan. Valtion virastojen henkilöstöhankintojen etukäteissuunnittelu on kuitenkin ollut melko vähäistä. Rekrytoinnissa tarvittavaa asiantuntemusta ei useissa virastoissa ole varmistettu. Lisäksi rekrytointitarpeen määrittely ja rekrytoinnit on tehty hajautetusti, jolloin mahdollisuudet koko organisaation kannalta tehokkaaseen rekrytointiin ovat vähentyneet.

Myös rekrytointiprosesseissa havaittiin puutteita ja vaihtelevuutta samankin viraston eri yksiköiden välillä. Uusien rekrytointimenetelmien käyttö vaikuttaisi johtavan jännitteisiin virantäyttöä koskevien säädösten kanssa. Henkilöstön hankinnan kehittämiseksi onkin tarpeen harkita myös säädösten tarkistamista.

Ministeriöiden rooli hallinnonalansa henkilöstösuunnittelun ohjaamisessa on jäänyt vähäiseksi. Henkilöstön hankinnat ovat kuitenkin pitkävaikutteisia taloudellisia investointeja, joten henkilöstötarpeen ennakoimiseksi ja tarjonnan varmistamiseksi tarvitaan laaja-alaista suunnittelutyötä. Tämä edellyttää ministeriöiltä aktiivisempaa roolia ja ohjausotetta.

VIRANOMAISTOIMINTA HARMAAN TALOUDEN JA TALOUSRIKOLLISUUDEN TORJUNNASSA (tarkastuskertomus on julkaistu 27.5.2004 numerolla 76/2004)

Valtiovalta on panostanut harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan kolmen talousrikostorjuntaohjelman avulla vuodesta 1996 lähtien. Tästä huolimatta harmaasta taloudesta ja talousrikollisuudesta aiheutuvat ongelmat yhteiskunnalle ovat jatkuvasti lisääntyneet. Tarkastuksen perusteella talousrikostorjunnassa on kuitenkin saavutettu myös merkittäviä positiivisia tuloksia.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa heikentää ja torjuntaohjelmiin sisältyvien hankkeiden toteuttamista hidastaa muun muassa valtiohallinnon sektorimaisuus ja hajanaisuus. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnasta puuttuu selkeä kokonaisvastuu ja toiminnan koordinointi. Tarkastusviraston mukaan tätä varten tulisi laatia kaikkia vastuuviranomaisia yhdistävä toimintastrategia, joka näkyisi niiden toiminta- ja taloussuunnitelmissa ja tulostavoitteissa sekä käytännön torjuntatoimenpiteissä. Viranomaisyhteistyötä tulisi edelleen pyrkiä aktiivisesti kehittämään ja yhteistoiminnan esteitä poistamaan.

Lisäksi ennen kolmannen talousrikostorjuntaohjelman päättymistä tulisi tehdä perusteellinen selvitys talousrikostorjuntaohjelmien vaikutuksista harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan, sen organisointiin ja viranomaisyhteistyöhön.

EURON KÄYTTÖÖNOTTOVALMIUS VALTIONHALLINNOSSA (tarkastuskertomuksen 14/2001 jälkiseurantaraportti 5.12.2003)

Tarkastus koski euron käyttöönoton valmiste-

lua valtionhallinnossa kevään ja kesän 2001 aikana. Tarkastus kohdennettiin erityisesti virastojen ohjaukseen, tietojärjestelmiin, henkilöstön osaamiseen sekä tiedottamiseen kansalaisille. Lähtökohtaisesti euron käyttöönoton valmistelussa onnistumista pidettiin projektinhallintakysymyksenä.

Jälkiseurannassa tarkastettiin, kuinka euroon siirtyminen valtion hallinnossa onnistui valittuja keinoja käyttäen. Euroon siirtymisessä keskeisessä roolissa oli valtiovarainministeriön europrojekti, jossa hanketta koordinoitiin keskitetysti, mutta toteutus tehtiin paikallisesti ja hajautetusti perusteellisen suunnittelun ja kullekin toimijalle ennalta laaditun siirtymäsuunnitelman pohjalta. Valtiokonttorin tuottamalla ohjeistuksella, koulutuksella ja neuvonnalla oli tärkeä rooli valtion tilivirastojen siirtyessä euron käyttöön.

Valtionhallinnon siirtyminen euroon tapahtui seurantatietojen mukaan onnistuneesti ja ilman mainittavia ongelmia. Eri virastoissa ja eri toiminnoissa tehtyjen työtuntien tai kustannusten kokonaismäärää ei ole käytettävissä, mutta työmäärä on huomattava. Valtiokonttorin seurantatiedon mukaan projektit toteutuivat ilmeisen kustannustehokkaasti, sillä europrojektien tavoitteellisuuteen, tehokkuuteen ja suunnitelmallisuuteen ollaan oltu tyytyväisiä. Palautteen perusteella tilivirastoissa laaditut siirtymäsuunnitelmat ohjasivat oikealla tavalla varsinaista siirtymäprosessia.

VEROSAATAVIEN KUITTAUS VALTIONHALLINNOSSA (tarkastuskertomuksen 18/2001 jälkiseurantaraportti 10.3.2004)

Tarkastuksessa selvitettiin verosaatavien kuittausta. Verosaatavien kuittaus on nopea, yksinkertainen ja halpa tapa periä verojäätymiä

ulosottoon verrattuna. Tarkastusvirasto katsoi, että valtion saatavien perinnässä tulisi käyttää siviilioikeudellista kuittaukseen nykyistä enemmän. Tarkastusajankohtana oli epäselvää, missä määrin ja millä valtuuksilla eri viranomaiset voivat kieltäytyä kuittauksesta. Tarkastusviraston mukaan kuittaukseen koskevaa lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että valtion kokonaisedusta kyettäisiin asianmukaisesti huolehtimaan. Myös eduskunnan valtiovarainvaliokunta on katsonut, että tarkastuskertomuksessa esiin tuotuja kehittämishankkeita tulisi edistää.

Jälkiseurannassa todettiin, että oikeusministeriön valmisteltavana on julkisoikeudellisia saamisista koskevan yleisen hallinto-oikeu-

dellisen lainsäädännön kehittäminen. Tarkoitus on säätää lailla julkisoikeudellisten saatavien vanhentumisen ja koron lisäksi myös kuittauksesta. Oikeusministeriön tavoitteena on laatia asiaa koskeva muistio 30.8.2004 mennessä. Verohallinnossa valmistellaan parhaillaan erityisen verotilin käyttöönottoa. Tämä merkitsisi sitä, että kaikki verovelvollisen ja verohallinnon väliset suoritukset kulisivat yhden ja saman verovelvolliskohtaisen verotilin kautta. Verotilillä kaikki verovelvollisen ja verohallinnon väliset suoritukset, verovelat ja -saatavat, kuittaautuvat toisiaan vastaan. Uuden järjestelmän aikaisin mahdollinen käyttöönottoajankohta on verohallinnon arvion mukaan vuonna 2006.

5.8 Opetusministeriön hallinnonala

Opetusministeriön hallinnonalalla on ministeriön lisäksi 26 tilivirastoa, joista yliopistoja on 20.

Kielteinen laillisuuskannanotto sisältyy viiden tiliviraston tilintarkastuskertomukseen (liite). Syinä olivat lähinnä talousarvion vastainen määrärahan käyttö ja puutteet maksullisen toiminnan kannattavuudesta esityksissä tiedoissa. Ilmoitusvelvollisuus asetettiin kymmenelle tilivirastolle. Ilmoitusvelvollisuudet koskivat pääosin sisäisen valvonnan ja tulokellisuuden laskentatoimen kehittämistä. Maksullisen toiminnan alijäämäisyys oli syynä yhteen ilmoitusvelvollisuuteen.

Tarkastusviraston arvion mukaan opetusministeriö ei ole asettanut hallinnonalansa tilivirastoille riittäviä taloudellisuustavoitteita eikä myöskään näitä korvaavia kustannustavoitteita. Tilinpäätöksessään oikeat ja riittävät taloudellisuutta koskevat tiedot esitti 22 tilivirastoa, joista yliopistoja oli 20. Opetusministeriön, Opetushallituksen, Museoviraston, Kansallisarkiston ja Suomenlinnan hoitokunnan esittämiä tietoja ei ole pidetty kaikilta osin oikeina ja riittävinä.

Opetusministeriön tulee selkeyttää lahjoituksilla ja vastaavalla rahoituksella tehtyihin hankintoihin liittyvän arvonlisäveron budjetointia yliopistoissa. Arvonlisäveromenoja on kirjattu toimintamenomomentille, jonne niitä ei kuitenkaan ole budjetoitu. Opetusministeriötä on huomautettu myös maksullisen toiminnan hintatuen budjetoinnista. Hintatukea on kahdessa tapauksessa budjetoitu maksulliselle toiminnalle, joka koostuu lähes kokonaan julkisoikeudellisista suoritteista. Maksuperus-

telain mukaan hintatukimenettelyä voidaan käyttää vain liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden hintojen alentamiseen.

TUTKIJAKOULUJEN TOIMINTA (tarkastuskertomus on julkaistu 18.9.2003 numerolla 56/2003)

Tarkastusvirasto selvitti, kuinka hyvin vuonna 1995 toimintansa aloittaneet yliopistojen tutkijakoulut ovat saavuttaneet niille asetetut tavoitteet. Tarkastustulosten mukaan tutkijakoulutoiminta on lisännyt tohtoriksi väittelijäiden määrää ja alentanut väittelyikää. Myös tutkintojen laadulle asetetut tavoitteet on tutkijakouluissa saavutettu hyvin.

Vuosina 1998–2002 tutkijakouluille osoitettiin rahoitusta yhteensä 138,8 miljoonaa euroa. Tänä aikana tutkijakouluista väitteli tutkijakoulupäätöksen mukaisella rahoituksella tohtoriksi 1002 jatko-opiskelijaa ja päätöksen ulkopuolisella rahoituksella 1103 jatko-opiskelijaa. Toiminnan vaikuttavuutta ovat edistäneet tutkijakoulujen hyväksi koettu opetus ja ohjaus sekä työskentelyolosuhteet.

Tutkijakoulutoiminnan myötä on yliopistoihin syntynyt uusia jatkokoulutustoiminnan muotoja eli tohtoriohjelmia. Yliopistoissa on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei tutkijakoulutoiminta jää erilliseksi muuhun koulutustoimintaan nähden. Lisäksi tarkastusvirasto pitää tärkeänä, että ohjaava viranomainen seuraa myös valmistuneiden tohtoreiden työllistymistä.

Tutkijakoulutoiminnan voidaan katsoa myös edistäneen yliopistojen ja elinkeinoelämän yh-

teistyötä, sillä niiden kautta jatkotutkimustointintaan on voitu aiempaa paremmin hankkia rahoitusta yliopistojen ulkopuolelta.

ARKTISEN KESKUKSEN NÄYTTELYTOIMINTA (tarkastuskertomus on julkaistu 28.11.2003 numerolla 64/2003)

Rovaniemellä sijaitsevassa Arktikum-talossa toimii kaksi näyttelyä, joista toisen tuottaa Lapin yliopiston Arktinen keskus ja toisen Lapin maakuntamuseo. Talossa toimii myös yksityinen Arktikum-palvelu Oy -niminen yhtiö, joka on perustettu tarjoamaan palveluja näyttelyiden tuottajille. Tarkastuksessa selvitetiin, onko Arktisen keskuksen ja lipunmyyntiä hoitavan Arktikum-palvelu Oy:n väliset taloudelliset ja toiminnalliset suhteet järjestetty hyväksyttävällä tavalla.

Tarkastuksessa todettiin, että näyttelyiden tuottajilla ei ole ollut dokumentoitua sopimusta Arktikum-palvelu Oy:n kanssa lipunmyynti- tai muiden palveluiden ostamisesta. Ongelmallisimpana asiana tarkastuksessa pidettiin rahojen käsittelyyn liittyvää järjestelyä, jossa lipunmyyntitulot ovat joutuneet statukseltaan yksityisen yhtiön haltuun ja sen itsenäiseen päätösvaltaan eivätkä Arktiselle keskukselle ja maakuntamuseolle.

Valtiontalouden tarkastusvirasto pitää tärkeänä, että toiminta Arktikum-talossa järjestetään hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla. Sopimukset yhteistoiminnasta näyttelytoiminnassa sekä ostajan ja myyjän välillä palveluiden ostamisessa on syytä tarpeellisin osin tehdä kirjallisesti. Lisäksi tulisi selvittää, millaisia vastuukysymyksiä järjestelyihin liittyy ja tulisiko Arktikum-palvelu Oy:n mahdollisesti palauttaa jokin osa sen haltuun jääneistä pääsylipputuloista.

OYVEIKKAUS AB:N HARJOITTAMA SPONSOROINTI (tarkastuskertomuksen 16/2001 jälkiseurantaraportti 18.6.2003)

Tarkastuksessa selvittiin Veikkauksen sponsoroititoiminnan luonnetta ja säännösten mukaisuutta. Tarkastuksen perusteella suuri osa Veikkauksen sponsoroinnin nimissä harjoittamasta toiminnasta on ollut asianmukaista ja normaalia markkinointia. Sponsoroinnin määrän arviointi osoittautui tarkastuksessa mahdottomaksi, koska sponsorointia harjoitettiin myös muun markkinoinnin yhteydessä. Oman kirjanpitosensa mukaan Veikkauksen sponsoroinnin määrä vuonna 2000 oli noin 3 miljoonaa euroa. Tarkastuksessa havaittiin ongelmia muun muassa suullisten sopimusten määrässä ja sisällössä, sponsorointisopimuksiin liittyneissä vastineissa, lapsiin ja nuoriin kohdistuneissa markkinointikeinoissa ja pelikohdeyhteistyöksi kutsutuissa liikevaihtoon perustuvissa sopimuksissa.

Ongelmakohdat havaittiin jälkiseurannassa korjatuiksi lukuun ottamatta pelikohdeyhteistyötä. Tarkastuksen jälkeenkin tehdyissä pelikohdeyhteistyösopimuksissa Veikkaus maksaa liikevaihtoon perustuvaa korvausta sopijaosapuolelle. Tällöin sopijakumppani hyötyy kaikista Veikkauksen markkinointitoimista, joilla liikevaihtoa pystytään kasvattamaan. Tarkastusviraston käsityksen mukaan sopimukset olisi tarkoituksenmukaisempaa tehdä kiinteällä hinnalla.

ULKOPUOLINEN RAHOITUS YLIOPISTOJEN TULOSOHJAUKSEN NÄKÖKULMASTA, ESI-MERKKINÄ JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO (tarkastuskertomuksen 25/2002 jälkiseurantaraportti 25.5.2004)

Tarkastuksen tavoitteena oli selvittää ulkopuolisen rahoituksen määrää ja lähteitä yli-

opiston kokonaisrahoituksessa. Tietojen pohjalta pyrittiin selvittämään rahoituksen merkitystä yliopiston perustehtävän toteuttamisen kannalta ja miten rahoitus kytkeytyy yliopiston tulosohjausjärjestelmään. Tarkastuksen ajankohtana yliopistojen rahoituksesta keskimäärin 40 prosenttia koostui ulkopuolisesta rahoituksesta. Keskeinen havainto oli, ettei ulkopuolista rahoitusta oltu kytketty yliopiston tulosohjausjärjestelmään. Tarkastuksen kohteena ollut rahoitusmuoto on nyt nivelletty tarkoituksenmukaisemmalla tavalla tähän järjestelmään.

Jyväskylän yliopiston hallitus hyväksyi 21.5.2003 kokonaisrahoitukseen perustuvan sisäisen rahoitusmallin. Malli on tullut voimaan 1.1.2004. Kokonaisrahoitusmalli ja voimavarojen kohdistaminen toimintayksiköille merkitsee sitä, että näiden päättävältä laajeni, mutta samalla vastuu terveeseen talouteen pohjautuvasta toiminnasta kasvaa. Ulkopuoliseen rahoitukseen perustuvan toiminnan peruseriaatteena on, että hankkeet tukevat yliopiston perustehtäviä ja tuottavat synergiaetuja opetuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisten palvelutehtävien tulosalueille.

ALUEELLISET TAIDETOIMIKUNNAT (tarkastuskertomuksen 29/2002 jälkiseurantaraportti 10.3.2004)

Tarkastuksessa arvioitiin alueellisia taidetoimikuntia ja niiden toimintaa suhteessa niille asetettuihin tavoitteisiin. Tarkastuksen perusteella alueelliset taidetoimikunnat ovat jääneet irrallisiksi valtakunnallisesta taiteen edistämisen kokonaisjärjestelmästä. Toimikuntien asema lääninhallinnon yhteydessä koettiin myös ongelmalliseksi. Toimikuntien hallintomenojen budjetointi ei kaikilta osin vastannut säännöksiä. Lisäksi tarkastuksessa havaittiin puutteita ja ongelmia muun muassa taiteilija-apurahojen myöntämisen juridisissa perusteissa, taidetoimikuntien strategisessa suunnittelussa, ohjauksessa, hallintomenojen ja määrärahojen budjetoinnissa sekä seurannassa.

Tarkastuksen jälkiseuranta osoitti, että opetusministeriössä on ryhdytty tarkastuksen johdosta poistamaan ja korjaamaan tarkastuksessa havaittuja ongelmia ja epäkohtia. Tarkastuskertomus on toiminut myös eräänä perustana koko järjestelmän laaja-alaiselle kansainväliselle arvioinnille, jonka jatkotoimenpiteenä alueellisia taidetoimikuntia on tarkoitus vastaisuudessa kehittää. Toimikuntien asemaa suhteessa valtakunnalliseen taiteen edistämisen kokonaisjärjestelmään on tarkoitus tulevaisuudessa vahvistaa. Hallinnollisesti alueelliset taidetoimikunnat tullaan myös lähiaikoina ilmeisesti siirtämään lääninhallitusten alaisuudesta taidetoimikuntajärjestelmäkokonaisuuteen, ellei muuta nykyistä toimivampaa vaihtoehtoa löydetä.

5.9 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnon-alalla on ministeriön lisäksi kahdeksan tilivirastoa.

Tilintarkastuskertomusten huomautukset johtivat kielteiseen laillisuuskannanottoon kolmessa tilivirastossa (liite). Kielteiset laillisuuskannanotot aiheutuivat määrärahan käyttämisestä talousarvion vastaisesti ja maksullisen toiminnan kannattavuuden seurannan puutteista. Ilmoitusvelvollisuus asetettiin kolmelle tilivirastolle. Ilmoitusvelvollisuuden synä olivat lähinnä maksullisen toiminnan alijäämäisyys sekä tuloksellisuuden laskentatoimen puutteet.

Tarkastusvirasto on arvioinut ministeriön hyväksyneen riittävät taloudellisuustavoitteet ainoastaan Maanmittauslaitokselle ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselle. Oikeat ja riittävät taloudellisuustiedot tilinpäätöksessään esitti neljä tilivirastoa. Puutteellisina pidettiin ministeriön, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen, Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen ja Metsäntutkimuslaitoksen esittämiä tietoja.

Budjetointimenettelyjen osalta kiinnitettiin huomiota palkkausmenojen käsittelemiseen siirtomenomäärärahojen yhteydessä.

MAATILARAKENTAMISEN JA KONEHANKINTOJEN TUKEMINEN (tarkastuskertomus on julkaistu 17.11.2003 numerolla 63/2003)

Tarkastuksessa selvitettiin maatilarakentamisen ja konehankintojen tukien tehokkuutta,

vaikuttavuutta ja valvonnan toimivuutta. Rakennus- ja konehankintoja on vuosittain tuettu noin 80 miljoonalla eurolla. Tukien avulla pyritään edistämään maatalouden rakennekehitystä ja tätä kautta parantamaan viljelijöiden tulotasoa ja työolosuhteita. Tarkastustulosten mukaan tukiratkaisut ovat kuitenkin nostaneet rakennustarvikkeiden ja laitteiden hintoja ja eräissä tapauksissa jopa kolmannes tuista on kohdentunut tarvikemyyjille viljelijöiden sijasta.

Tarkastuksen perusteella tuettujen rakennushankkeiden valvonta on jäänyt liiaksi kuntien rakennustarkastajien vastuulle, mikä on johtanut vaihteleviin valvontakäytäntöihin. Tuettujen hankkeiden kustannusten seurantaa olisi yhdenmukaistettava ja täsmennettävä. Tarkastusviraston mukaan valtion aluehallinnon tulisi ottaa suurempi vastuu tuettujen maatilarakennushankkeiden valvonnasta ja kaikki tuet tulisi maksaa toteutuneiden kustannusten perusteella.

Tilastollista näyttöä maatilarakentamisen tukien vaikuttavuudesta viljelijöiden tulotason ei tarkastuksessa saatu. Maa- ja metsätalousministeriön tulisi tarkastusviraston mukaan selvittää tukien vaikuttavuutta tarkemmalla tilakohtaisella aineistolla. Jos vaikutuksia ei havaita, tulisi tukien jakamista arvioida uudelleen.

GEODEETTISEN LAITOKSEN TOIMINTA (tarkastuskertomus on julkaistu 17.5.2004 numerolla 75/2004)

Tarkastuksessa arvioitiin Geodeettisen laitoksen toiminnan tuloksellisuutta, laitoksen toi-

meenpanoprosessin tarkoituksenmukaisuutta ja laitoksen toimintaan liittyvän hallintomenettelyn asianmukaisuutta. Tarkastuksen perusteella Geodeettisen laitoksen toiminta on järjestetty olennaisin osin asianmukaisesti ja toiminnan tuloksellisuuden edellytykset täyttyvät. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ja Geodeettisen laitoksen välinen ohjaussuhde on tarkastuksen perusteella looginen ja selkeä.

Ulkopuolisten rahoittaman tutkimustyön vuoksi laitoksen perustehtävien hoitaminen on kuitenkin vaikeutunut. Tarkastusvirasto korostaa, että ulkopuolisten rahoittama tutkimustyö ei saa rajoittaa laitoksen perustehtävien hoitamista. Lisäksi laitoksen vaikuttavuuden raportoinnissa ei ole eroteltu budjet-tirahoitteista toimintaa ja ulkopuolisella rahoituksella tehtyä toimintaa toisistaan.

Geodeettisen laitoksen varojen käyttö on ollut talousarvion perusteiden mukaista. Toimintamenomäärärahan vuotuisperiaatetta ei ole kuitenkaan aina noudatettu tutkimuslainten investointien yhteydessä.

Tarkastus toteutettiin tarkastusvirastossa kehitetyn strukturoidun tarkastusmallin mukaisesti.

[MAATALOUSYRITTÄJIEN LUOPUMISTUKEA KOSKEVA INFORMAATIO TALOUSARVIOESITYKSISSÄ \(tarkastuskertomuksen 6/2001 jälkiseurantaraportti 28.10.2003\)](#)

Tarkastuksessa selvitettiin maatalousyrittäjien luopumistuesta vuosien 1995–2001 talousarvioesityksissä eduskunnalle välittyneiden tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä. Tarkastuksen perusteella vuosina 1995–1999 voimassa ollut maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmä ei kaikilta osin saavuttanut sille

asetettuja tavoitteita. Tuloksista ja tavoitteiden toteutumatta jäämisestä ei annettu tietoa luopumistukea koskeneissa talousarvioesitysten luku- ja momenttiperusteluissa, jotka kaiken kaikkiaan olivat niukkoja ja sisälsivät toistoa. Luopumistukijärjestelmästä talousarvioesityksissä eduskunnalle välitetty tieto ei siis ollut riittävää.

Jälkiseurannassa kävi ilmi, että tarkastus on saanut aikaan muutoksia talousarvioesityksissä maatalousyrittäjien luopumistukea koskevan informaation osalta. Sekä luopumistukea käsittelevien luku- että momenttiperustelujen tietosisältö on laajentunut ja muun muassa tavoitteiden ja toteuman välinen vertailu on tullut mahdolliseksi.

[NÄENNÄISVILJELY \(TARKASTUSKERTOMUKSEN 24/2002 jälkiseurantaraportti 30.4.2004\)](#)

Tarkastuksessa selvitettiin näennäisviljelyn yleisyyttä ja viljelytavan valvontaan liittyviä käytännön ongelmia. Tarkastuksessa havaittiin, että enemmistö viljelijöistä pyrkii edelleen hyviin satoihin. TE-keskusten maaseutu-osastojen mukaan näennäisviljely on kuitenkin lisääntymässä. Viljelytavan valvontaa pidettiin vaikeana ja liian subjektiivisena. Näennäisviljelijöille aiheettomasti maksettu maataloustuki arvioitiin tarkastuksessa kymmeniksi miljooniksi markkoiksi vuodessa.

Tarkastuksen johdosta maa- ja metsätalousministeriö on ryhtynyt koulutuksella ja neuvonnalla yhtenäistämään maaseutuosastojen tulkintoja vaadittavasta viljelytasosta. Tässä käytetään apuna mm. maastovalvonnoissa kerättyä kuva-aineistoa. Kesäksi 2004 maastoon on myös valmistettu ns. valvontarata, jonka avulla koulutetaan tarkastajia yhdenmukaisiin menettelytapoihin.

Yhteisessä maatalouspolitiikassa tapahtuvat muutokset johtavat lähivuosina siihen, että CAP-tuki ei enää edellytä peltoviljelyä, joten tämän tuen osalta näennäisviljelyongel-

ma muuttuu epäolennaiseksi. Ympäristö- ja LFA-tuet sen sijaan edellyttävät jatkossakin tuotannon jatkamista.

5.10 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon-alalla on ministeriön lisäksi seitsemän tilivirastoa.

Tilintarkastuskertomusten huomautukset johtivat kielteiseen laillisuuskannanottoon kahdessa tilivirastossa (liite). Kielteiset laillisuuskannanotot koskivat kuntien rahoitus-osuuksiksi katsottavien arvonlisäverojen käsitteilyä valtion menoina sekä talousarviomenojen varainhoitovuodelle kohdentamista. Ilmoitusvelvollisuus asetettiin neljälle tilivirastolle. Ilmoitusvelvollisuudet koskivat maksullisen toiminnan ja kirjanpidon järjestelyjä.

Taloudellisuutta koskevat tulostavoitteet ministeriö oli asettanut kolmelle tilivirastolle. Viisi tilivirastoa esitti tilinpäätöksessään tältä osin oikeat ja riittävät tiedot. Poikkeuksina olivat ministeriö, Tiehallinto ja Ratahallintokeskus.

Budjetointimenettelyistä huomautettiin Tiehallinnon ja Merenkululaitoksen tilintarkastuskertomuksissa. Tiehallinnon osalta huomautus koski momenttien 31.24.78 Eräät tiehankkeet ja 31.24.79 Tieverkon jälki- ja kokonaisrahoitushankkeet valtuuksia. Valtuuksien määrää ei talousarviossa ole esitetty riittävän yksiselitteisesti. Merenkululaitoksen osalta huomautus koski toimintamenomomentin perusteluissa mainittua hintatukea.

JOUKKOLIIKENNEPALVELUJEN HANKINNAT (tarkastuskertomus on julkaistu 11.9.2003 numerolla 60/2003)

Tarkastus kohdistui lääninhallitusten ostamiin joukkoliikennepalveluihin. Ostoliikenteen hankinnoissa on noudatettu hankintoja koskevia säännöksiä melko hyvin, mutta hankintojen toteutumisen valvonta on ollut vähäistä. Myös ostoliikenteen kilpailutilanne on huono. Ostoliikenteen kilpailutusta tulisi pyrkiä parantamaan esimerkiksi kehittämällä ostoliikenteen sisältöä ja monipuolistamalla palvelutarjontaa.

Liikenne- ja viestintäministeriön suorittama lääninhallitusten ohjaus on ollut tarkastuksen mukaan puutteellista. Ostettavan liikenteen käsitteet ja ostoperiaatteet ovat ministeriön ohjeistuksessa olleet yleisluontoisia ja tulkinnanvaraisia. Lisäksi ostoliikenteen suunnittelua palvelevat palvelutasotavoitteet puuttuvat.

Liikenne- ja viestintäministeriön tulisi tarkastusviraston mukaan pikaisesti tämentää ostoliikenteen käsitteitä ja ostoperiaatteita. Alueelliset palvelutasomittarit tulisi ottaa yhdeksi suunnittelun lähtökohdaksi. Hankittavan liikenteen taloudellisuuteen tulisi kiinnittää huomiota ja tuettavan liikenteen matkustajamäärille tulisi asettaa minimiraja.

5.11 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon-alalla on ministeriön lisäksi 27 tilivirastoa, joista 15 on työvoima- ja elinkeinokeskuksia.

Tilintarkastuskertomuksiin sisältyneet huomautukset johtivat kielteiseen laillisuuskannanottoon 14 työvoima- ja elinkeinokeskuksessa ja yhdessä muussa tilivirastossa (liite). Työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta syynä olivat lähinnä puutteet maksullisen toiminnan kannattavuudesta esitetyissä tiedoissa. Tilintarkastuskertomuksiin sisältyneet huomautukset johtivat ilmoitusvelvollisuuden 13 työvoima- ja elinkeinokeskuksessa ja kahdessa muussa tilivirastossa. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta ilmoitusvelvollisuuden syynä olivat lähinnä puutteet tuloksellisuuden laskentatoimen järjestelyissä sekä oikeiden ja riittävien taloudellisten tuloksellisuustietojen esittämisessä. Keskeinen ongelma työvoima- ja elinkeinokeskusten osalta ovat edelleen tuloksellisuuden laskentatoimen puutteet ja tästä aiheutuvat puutteet tilinpäätösten taloudellisuustiedoissa ja maksullisen toiminnan kannattavuuden esittämisessä. Kauppa- ja teollisuusministeriön lisäksi myös maa- ja metsätalousministeriö ja työministeriö ohjaavat työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintaa.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksilta puuttuivat pääsääntöisesti taloudellisuustavoitteet ja muistakin tilivirastoista vain Patentti- ja rekisterihallitukselle oli asetettu taloudellisuustavoite.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksista vain yksi esitti tilinpäätöksessään taloudellisuudetaan oikeat ja riittävät tiedot. Muista 13 tilivi-

rastosta oikeat ja riittävät taloudellisuustiedot esitti yhdeksän tilivirastoa. Ministeriön esittämiä taloudellisuustietoja ei pidetty oikeina ja riittävinä.

[MÄÄRÄRAHOJEN ALUEELLINEN JAKAMINEN \(tarkastuskertomus on julkaistu 28.5.2003 numerolla 47/2003\)](#)

Tarkastusvirasto selvitti tulosohtaukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista valtion aluehallinnolle suunnattavien siirto- ja sijoitusmenojen alueellisessa kohdentamisessa. Tarkastuksen kohteeksi valitut määrärahat kuuluivat työministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, ympäristöministeriön sekä opetusministeriön hallinnonaloille.

Tarkastuksen perusteella määrärahojen jakamisen perusteet ja jakoprosessit vaihtelivat ministeriö- ja määrärahaakohtaisesti. Määrärahojen alueellinen jakautuminen on vain harvoin syntynyt selkeän alueellisen kohdentamisen ja tarveharkinnan tuloksena. Määrärahojen mitoituksen yhteys tulosohtaukseen oli usein heikko. Ministeriöiden tulisi vahvistaa määrärahojen yhteyttä tulostavoitteisiin sekä kehittää niiden vaikuttavuutta koskevan seurantatiedon keräämistä ja hyödyntämistä.

Suurin ongelma oli selkeiden ja läpinäkyvien jakokriteerien puute. Alueellisilla viranomaisilla ei useinkaan ollut käsitystä siitä, miten niiden saamat määrärahaosuudet olivat määräytyneet. Ministeriöt eivät välttämättä pystyneet osoittamaan määrärahojen jakoperusteita eivätkä niiden esittämät perusteet aina vastanneet todellista alueellista

jakautumista. Tarkastusvirasto pitää tärkeänä, että määrärahojen jakoperusteita selkeytetään.

ALUEELLISET KULJETUSTUET (tarkastuskertomus on julkaistu 25.9.2003 numerolla 57/2003)

Tarkastuksessa selvitettiin alueellisen kuljetustukijärjestelmän toimivuutta. Tarkastustulosten mukaan hallinto ei tunne riittävän hyvin pitkistä kuljetusmatkoista yrityksille aiheutuvia lisäkustannuksia ja sitä, missä määrin kuljetustuki tasaa näitä kustannuseroja. Mitä pidempi kuljetusmatka on, sitä heikomminkin kuljetustuki näyttää tasaavan kuljetuskustannuksia.

Tarkastusviraston mukaan kuljetustuki on toimialoittain kohdentunut hyvin. Tukea ovat saaneet eniten sellaiset toimialat, jotka ovat sijoittuneet lähelle raaka-aineitaan ja hyödyntävät sijaintialueensa luonnonvaroja, työvoimaa ja osaamista. Sen sijaan tukea saavien alueiden määrittelyä tulisi harkita uudestaan. Tukialue määrittelyä nykyisin maapinta-alan perusteella. Vesistöt kuitenkin pidentävät usein kuljetusmatkoja, mikä tulisi huomioida tukialueen määrittelyssä.

Kuljetustukilain toistuvat lyhytaikaiset pidennykset ovat heikentäneet järjestelmän toimivuutta sekä vaikeuttaneet sen kehittämistä. Kun pitkistä kuljetusmatkoista johtuva haitta on jatkuva, tulisi tarkastusviraston mukaan harkita, voisiko järjestelmä olla pysyvä.

Lisäksi kuljetustukeen oikeuttavien tuotteiden luettelon uudistusta tai jopa kokonaan nykyisenkaltaisesta tuotteiden luetteloinnista luopumista olisi tarkastusviraston mukaan syytä harkita.

YMPÄRISTÖTUKIEN VAIKUTTAVUUS - ENERGIATUET YMPÄRISTÖNSUOJELUN VÄLINEENÄ (tarkastuskertomus on julkaistu 26.11.2003 numerolla 66/2003)

Tarkastuksen tavoitteena oli selvittää, onko uusiutuville energialähteille ja energiansäästöön osoitetuilla tuilla saavutettu niille asetettuja ympäristöpoliittisia tavoitteita ja miksi asetetut tavoitteet ovat mahdollisesti jääneet saavuttamatta. Tarkastustulosten mukaan ympäristötukien vaikuttavuus hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä on ollut huono. Tarkastusviraston mukaan ympäristöperusteisten tukien myöntöperusteet ja -käytännöt tulisi arvioida kriittisesti ja niille tulisi luoda tarvittavat seurantajärjestelmät.

Energiatukien perustelut muuttuivat 1990-luvun aikana ensisijaisesti ympäristöpoliittiseksi. Tarkastus osoitti, että energiatukipolitiikkaa on käytännössä kuitenkin ohjannut edelleen enemmän halu edistää kotimaista energiantuotantoa ja uusia teknologioita kuin ympäristöpoliittiset näkökohdat. Tukea ovat saaneet sellaisetkin hankkeet, joiden ympäristövaikutukset ovat vähäisiä. Tukipäätöksissä ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota hakijan tuen tarpeeseen, eikä myönnettyille ympäristötuille ole asetettu selkeitä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä tai säästettyjä energiayksiköitä koskevia tavoitteita.

Erityyppisten hankkeiden kannattavuuserot ympäristövaikutusten näkökulmasta ovat olleet suuria. Tarkastuksen perusteella hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteen kannalta kannattamattomimmat hankeryhmittä olivat aurinkoenergia- ja tuulivoimainvestoinnit.

TUOTETURVALLISUUSVALVONTA (tarkastuskertomus on julkaistu 6.2.2004 numerolla 69/2004)

Tarkastuksessa selvitettiin, onko tuoteturvallisuusvalvonta toiminut lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja ovatko Kuluttajavirasto ja lääninhallitukset seuranneet ja ohjanneet kuntien valvontaa onnistuneesti. Tarkastuksen perusteella tuoteturvallisuusvalvonnassa on ollut huomattavia puutteita ja epäselvyyksiä. Valtaosassa kuntia valvonta on jäänyt alle Kuluttajaviraston määrittelemän kriittisen tason ja joissakin kunnissa valvontaan ei ole panostettu lainkaan.

Kunnissa on esiintynyt epäselvyyttä valvontakohteista sekä valtion viranomaisten odotuksista niitä kohtaan. Tarkastuksen perusteella tuoteturvallisuusvalvonnan ohjaus on ollut puutteellista, joskin Kuluttajavirasto on viime aikoina tehostanut sitä. Valvonnan puutteet ja epäselvyydet ovat heikentäneet valvonnan tuloksellisuutta ja tuoteturvallisuuslain tavoitteen toteutumista. Tarkastusviraston mukaan valvonnan organisoinnissa tulisi pohtia kokonaan uusia vaihtoehtoja.

Valtion viranomaisten mukaan tuoteturvallisuusvalvonnan tarve on viime vuosina lisääntynyt. Tuoteturvallisuusvalvonnan tarpeen tarkka arviointi on ollut lähes mahdotonta, koska riittäviä seurantatietoja ei ole kerätty. Kunnat ovat arvioineet valvonnan tarpeen selvästi pienemmäksi kuin Kuluttajavirasto.

FINPRO RY:N TOIMINTA (tarkastuskertomus on julkaistu 29.3.2004 numerolla 72/2004)

Tarkastuksen kohteena oli vienninedistämisjärjestelmän kokonaisuus sekä erityisesti Finpro ry:n toiminta siinä. Tarkastuksen perus-

teella valtiolta puuttuu yhtenäinen yritysten kansainvälistymisen ja vienninedistämisen strategia. Järjestelmän hajanaisuus on hankaloittanut koordinoitua ja yhteistyötä vienninedistämisjärjestelmän eri toimijoiden välillä ja heikentänyt kauppaja- ja teollisuusministeriön ohjausotetta.

Kauppaja- ja teollisuusministeriö ei ole selvittänyt Finpro ry:n toiminnan tukemisen tai sen kautta kanavoituvan vienninedistämistuen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kokonaisuutena. Tarkastusviraston arvion mukaan yhdistysmuotoisen Finpro ry:n tukeminen ei ole välttämättä tehokkain tapa yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistämiseksi. Kauppaja- ja teollisuusministeriön olisi harkittava arvioinnin teettämistä koko järjestelmän tuloksellisuudesta. Ministeriön tulisi myös kiinnittää huomiota Finpro ry:n tulsohjauksen täsmällisyyteen ja asianmukaisuuteen sekä pyrkiä asettamaan enemmän määrittäviä tulostavoitteita.

Lisäksi Finpro ry:n kilpailullisen aseman selkeyttämistä on edelleen syytä jatkaa. Eri-tyisesti tämä koskee yhdistyksen ja sen tytäryhtiön Finpro Marketing Oy:n välistä suhdetta.

**VALTION TUKIEN ILMOITTAMISESSA KOMISSIOLE NOUDATETTAVA MENETTELE EUROOPAN YHTEISÖN PERUSTAMISSOPI-
MUKSEN 87–89 ARTIKLOJEN MUKAAN** (tarkastuskertomuksen 19/2001 jälkiseurantaraportti 19.12.2003)

Tarkastus oli EU:n jäsenmaiden tarkastusvirastojen yhteistarkastus, jonka tavoitteena oli selvittää, ilmoittavatko jäsenvaltiot myönnettäviksi suunnitellut valtion tuet EU:n komissiolle hyväksyttäviksi ennen niiden myöntämistä.

Jäsenvaltioissa on ainoastaan perustamis- sopimuksen mukaista komission valtiotuki- seurantaa ja valvontaa avustavat viranomai- set, joilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa eikä valvontavelvollisuutta. Suomessa tämä tehtä- vä kuuluu kaupp- ja teollisuusministeriölle.

Tarkastuksessa ei havaittu merkittävää huomauttamista tehtävän hoidossa. Kuiten- kin kunnille ja joillekin muille tukiorganisaat- ioille asetetut velvollisuudet ilmoitusmenet- telyssä olivat epäselviä. Tämän tiedottamista on jälkiseurannan perusteella tehostettu.

MATKAILUN YRITYSTUET (tarkastuskerto- muksen 23/2002 jälkiseurantaraportti 6.4.2004)

Tarkastuksen kohteena oli valtion eri viran- omaisten toiminta matkailun edistämisessä

niin matkailupolitiikkatasolla kuin myönnet- täessä julkista tukea matkailuun. Tarkastuk- sen mukaan viranomaisten toimintaa ei oh- jaa riittävästi yhteinen matkailupolitiikka. Li- säksi matkailua koskevassa tilasto- ja muussa tietopohjassa on oleellisia puutteita. Alan pa- himpia ongelmia on matkailun kausiluontei- suus, joka viranomaisten tulisi omassa toi- minnassaan ottaa nykyistä paremmin huomi- oon.

Selkein tarkastuksen vaikutus on ollut se, että viranomaiset ryhtyivät nopeasti tarkas- tuksen valmistumisen jälkeen edistämään ke- sämatkailua kausivaihtelun tasaamiseksi. Matkailun tietopohjaa on vahvistettu tutki- muksin ja selvityksin. Myös viranomaisten välistä yhteistyötä on parannettu niin valta- kunnallisella kuin maakunnallisella tasolla ja niiden kesken.

5.12 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on ministeriön lisäksi kuusi tilivirastoa. Näiden tilintarkastuskertomuksissa ei tullut esiin kielteiseen laillisuuskannanottoon johtaneita huomautuksia. Ilmoitusvelvollisuuteen johtaneita huomautuksia sisältyi kahden tiliviraston tilintarkastuskertomukseen (liite).

Ministeriö on hyväksynyt riittävät taloudellisuustavoitteet vain Vakuutusvalvontavirastolle ja Lääkelaitokselle. Oikeat ja riittävät tiedot taloudellisuudesta esittivät tilinpäätöksissään edellisten lisäksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja Kansanterveyslaitos.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen alaisten valtion mielisairaaloiden ja koulukotien budjetoinnin osalta kiinnitettiin edelleen huomiota siihen, että talousarviossa esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tiedot eivät anna oikeaa kuvaa maksullisen toiminnan kustannusrakenteesta.

SEKTORITUTKIMUSTOIMINNAN OHJAUS JA RAHOITUS SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALALLA (tarkastuskertomus on julkaistu 14.8.2003 numerolla 51/2003)

Tarkastuksessa selvitettiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimustoiminnan ohjaus- ja rahoitusjärjestelmien toimivuutta sekä tutkimustiedon hyödyntämistä. Tarkastuksessa havaittiin toiminnan kokonaisuuden hallintaan liittyviä ongelmia sosiaali- ja terveysministeriössä. Tutkimustiedon hyödyntäminen on toisinaan jäänyt sattumanvaraiseksi, eikä hankkeiden tulosten ja

niistä saatujen kokemusten analysointiin ja hyödyntämiseen ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Tarkastuksessa havaittiin puutteita myös määrärahojen hallinnoinnissa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituskanavien monimutkaisuus on vaikeuttanut määrärahojen kokonaisuuden ja kohdentamisen perusteiden hallintaa ministeriössä ja tätä kautta heikentänyt osaltaan talousarvion läpinäkyvyyttä. Rahoituksen kohdentumisesta ei ole myöskään ollut saatavilla riittävästi luotettavaa seurantatietoa. Lisäksi ministeriö ei ole yleensä kilpailuttanut tutkimus- ja kehittämishankkeita, mikä on saattanut heikentää mahdollisten hanketoteuttajien tasapuolista kohtelua.

Sosiaali- ja terveysministeriö on viime aikoina kehittänyt hallinnonalan sektoritutkimuslaitosten tulohajusta vahvistaakseen strategisen ohjauksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan välistä yhteyttä. Tarkastusviraston mukaan ohjauksessa ja tutkimustiedon hyödyntämisessä on kuitenkin vielä kehitettävää.

FYYSINEN TIETOTURVALLISUUS SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALALLA (tarkastuskertomus on julkaistu 6.10.2003 numerolla 59/2003)

Tarkastusvirastossa selvitettiin fyysisen tietoturvallisuuden hoitamista ja riskitekijöiden torjumista sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tarkastuksessa ei tullut esiin omaisuuteen kohdistuneita vakavia vahinkoja. Toimitilojen ja salassa pidettävien tietojen kä-

sittelyn, säilytyksen sekä arkistoinnin suojauksessa esiintyi kuitenkin puutteita. Suurin osa tarkastuksessa havaituista puutteista korjattiin jo tarkastuksen aikana, joskin joitakin suuria korjaustoimenpiteitä oli jouduttu lykkäämään.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ollut tarkastuksen perusteella riittävästi ohjeistanut hallinnonalansa virastoja tietoturvallisuusasioissa. Lisäksi virastojen omassa sisäisessä turvaohjeiden jakelussa oli ongelmia. Tietoturvallisuutta koskevia havaintoja ja tiedossa olevia tietoturvauhkia ei ollut hallinnonalalla analysoitu riittävän systemaattisesti. Joidenkin hallinnonalan virastojen ja niiden toimittilojen suojausluokan määrittämisessä oli tulokinnanvaraisuuksia ja epäselvyyksiä.

Tarkastusvirasto korostaa järjestelmällisen riskikartoituksen ja asianmukaisen tiedonkulun merkitystä koko valtionhallinnon tietoturva-asioiden ohjauksessa. Puutteiden korjaaminen ei aina välttämättä edellytä investointeja teknisiin ratkaisuihin, vaan tietoturvaa voidaan usein parantaa koulutuksen, valvonnan ja tiedottamisen avulla. Virasto pitää tärkeänä, että valtionhallinnossa kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota fyysiseen tietoturvallisuuteen ja siinä esiintyvien puutteiden korjaamiseen.

MINISTERIÖIDEN OHJAUS ERÄISSÄ KANSANELÄKELAITOKSEN TOIMEENPANEMISSA SOSIAALITURVAETUUKSISSA (tarkastuskertomus on julkaistu 12.11.2003 numerolla 65/2003)

Tarkastuksen kohteena oli ministeriöiden toiminta ja toimialavastuun toteuttaminen eräiden Kelan toimeenpanemien sosiaaliturva-etuuksien ohjauksessa, seurannassa ja kehittämisessä. Ministeriöiden toiminta tarkastettiin etuuksiin osoitettujen budjettivarojen

tilinpidollisessa ohjauksessa ja seurannassa oli tarkastuksen perusteella säännöllistä, dokumentoitua ja säännösten mukaista.

Etuuksien toimeenpanon seuranta ei ollut kuitenkaan kaikilta osin riittävää tai systemaattista. Esimerkiksi etuusjärjestelmien aiheuttamia kustannuksia ministeriöissä ei ollut juurikaan seurattu. Etuusjärjestelmien toiminnalle ei ollut myöskään asetettu tavoitteita eikä toiminnan raportointi ollut kattavaa.

Havaitut puutteet ovat osin seurausta Kelan itsenäisestä asemasta. Ministeriöiden Kelan toimintaan ulottuvat ohjausmahdollisuudet ovat vähäiset ja rajoittuvat lähinnä etuuslain-säädännön kautta tapahtuvaan ohjaukseen. Ministeriöt tarvitsevat kuitenkin seurantatietoa etuuksien toimeenpanosta pystyäkseen kehittämään etuusjärjestelmiä. Tarkastusviraston mukaan ministeriöissä olisi pohdittava, miten Kelan itsenäisyys ja ministeriöiden toimialavastuu voitaisiin yhdistää kaikkia osapuolia hyödyttäväksi toimintamalliksi. Nykytilanteessa voidaan myös perustellusti kysyä, missä määrin valtioneuvosto ja ministeriöt ylipäätään pystyvät toteuttamaan toimialavastuutaan.

SÄTEILYN KÄYTÖN VALVONTA (tarkastuskertomus on julkaistu 13.1.2004 numerolla 67/2004)

Tarkastuksessa arvioitiin Säteilyturvakeskusten harjoittaman säteilyn käytön valvonnan tuloksellisuutta ja toimeenpanon tarkoituksenmukaisuutta sekä hallintomenettelyn asianmukaisuutta. Tarkastus toteutettiin tarkastusvirastossa kehitetyn strukturoidun tarkastusmallin mukaisesti.

Säteilyn käytön valvonta on järjestetty pääosin asianmukaisesti. Erityisesti toimeenpa-

noprosessin ohjeistus ja dokumentaatio on hoidettu hyvin. Valvonnan tuloksellisuuden arviointi kokonaisuudessaan on toiminnan luonteesta johtuen vaikeaa.

Säteilyn käytön valvonnan nettobudjetoinnissa Säteilyturvakeskus ei ole onnistunut riittävän hyvin. Säteilyn käyttöön liittyvien tarkastus- ja rekisteröintimaksujen arvioitiin vuonna 2000 vähentyvän aiempien vuosien toteutuneista määristä. Maksut kuitenkin nousivat niin, että niiden arvioitu määrä ylittettiin vuosina 2001 ja 2002 noin neljänneksellä. Arvion ylittyminen johtui osittain säteilyn käytön valvonnan tehtävien lisääntymisestä seulontamammografian osalta, mutta osittain myös tulojen tietoisesta varovaisesta arvioinnista.

Tarkastusviraston mukaan sosiaali- ja terveysministeriön ja Säteilyturvakeskuksen tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kaikki tiedossa olevat menot ja tulot esitetään talousarviossa mahdollisimman oikeamääräisinä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön tulisi muodostaa näkemys tarvittavasta säteilyn käytön valvonnan tasosta ja asettaa valvonnan määrälle realistinen tavoite.

LASTEN JA NUORTEN PSYKIATRIAN VALTIONAVUSTUSMENETTELY (tarkastuskertomus on julkaistu 24.2.2004 numerolla 71/2004)

Tarkastusvirastossa selvitettiin lasten ja nuorten psykiatriaan osoitetun määrärahan kohdentumista ja hallinnointia. Tarkastustulosten mukaan määräraha on kohdennettu oikein ja sillä on saatu aikaan halutun kaltaisia vaikutuksia. Avustuksella ei kuitenkaan ole toistuessaan vuosittain enää ollut samanlaisia ohjausvaikutuksia kuin ensimmäisellä kerralla.

Valtionavustusmenettely on ollut kaikille osapuolille työläs. Avustukset on jaettu lähinnä laskennallisin perustein ilman hankekohdaisia arviointeja. Niiden haku aikataulu on niveltynyt huonosti avustuksensaajien toiminnan suunnitteluun. Lisäksi valtionavustusten valvonta ja tuloksellisuuden seuranta ei ole tarkastuksen perusteella ollut riittävää. Valtionapuviranomaisten tulisi suunnitelmallisesti arvioida valvonnan tarve vuosittain.

Harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntäminen on yleistynyt viime vuosina, mikä on hankaloittanut sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisrahoituksen tarkastelua. Tarkastusviraston mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tulisi selvittää, voidaanko hakumenettelyä ja -aikatauluja lääninhallituksissa yhdenmukaistaa. Tarkastusviraston kannan mukaan valtionavustusten määrää ei ole perusteltua lisätä ilman, että huolehditaan varojen tehokkaasta ja tarkoituksenmukaisesta hallinnoinnista.

Lisäksi tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota siihen, että kuntien toteuttaman perusterveydenhuollon kustannusten jakautumisesta eri toiminnoille ei edelleenkään ole saatavissa kattavia tietoja.

RAHA-AUTOMAATTIYHDISTYKSEN TUOTOJEN TULOUTUS VALTIOLLE (tarkastuskertomuksen 35/2002 jälkiseurantaraportti 31.5.2004)

Tarkastus koski Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) pelitoiminnasta saatujen tulojen tilittämistä valtiolle. Sen mukaan Raha-automaattiyhdistys on tilittänyt tuottoja valtiolle vuosina 2000–2001 asianmukaisesti, mutta yhdistyksen tuoton budjetointi valtion talousarvioon on monimutkaista ja vaikeaselkoista.

Tarkastuksen jälkeen vuoden 2004 talousarviossa tuoton budjetointi on selkiytynyt siten, että tulo- ja menomomenttien välinen affektaatio on ilmoitettu momentin 12.33.92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto ja luvun 33.92. perusteluissa. Ministeriö ei ole kuitenkaan katsonut tarpeelliseksi kirjata koko

Raha-automaattiyhdistyksen tilitystä kulu- van vuoden talousarviotilille, vaan on pysynyt vanhassa käytännössä, jonka mukaan talousarviotilille kirjataan ainoastaan tuloarviota ja menomomenteja 33.92.50–59. vastaava määrä eli suunnitelman mukainen osa tilityksestä.

5.13 Työministeriön hallinnonala

Työministeriö toimii yhtenä tilivirastona. Ministeriöllä on kuitenkin ohjausvastuuta myös työvoima- ja elinkeinokeskuksien osalta.

Tilintarkastuksessa tuli esiin kielteiseen laillisuuskannanottoon ja ilmoitusvelvollisuuteen johtaneita puutteita (liite). Kielteinen laillisuuskannanotto aiheutui talousarvion noudattamista koskeneista virheistä. Ilmoitusvelvollisuuden syynä olivat puutteet tuloksellisuuden laskentatoimen järjestelyissä sekä työministeriössä että työvoima- ja elinkeinokeskuksien osana toimivassa työhallinnossa.

Ministeriö ei ole asettanut toiminnalleen taloudellisuutta koskevia tavoitteita eikä sen tilinpäätöksen katsottu sisältävän oikeita ja riittäviä taloudellisuutta koskevia tietoja.

[SIVIILIPALVELUS \(tarkastuskertomus on julkaistu 17.9.2003 numerolla 55/2003\)](#)

Tarkastuksessa arvioitiin siviilipalveluksen järjestämisen ja toimeenpanon tuloksellisuutta. Tarkastuksen perusteella siviilipalvelusjärjestelmä vastaa pääosin tavoitteitaan ja palvelusvelvollisten odotuksia.

Tarkastuksessa havaittiin, että siviilipalveluksen toimeenpanon kustannusseurantajärjestelmä on puutteellinen. Tarjouskilpailun avulla ei ole kyetty varmistamaan ostopalveluna hankittavan toimeenpanon kohtuullista kustannustasoa. Toisaalta työministeriöllä ei ole ollut mahdollisuutta seurata toimeenpanosta huolehtivan siviilipalveluskeskuksen varainkäyttöä. Tarkastusviraston mukaan kustannusseurantaa tulee tehostaa joko edis-

tämällä toimeenpanon kilpailua tai ottamalla ostopalvelusopimukseen varainkäytön seurannan ja tarkastuksen mahdollistava sopimusehto.

Lisäksi tarkastusviraston mukaan legioonapalvelu eli ilman työpalvelupaikkaa jääneiden miesten palvelu siviilipalveluskeskuksessa tulisi erottaa siviilipalveluskeskuksen muista tehtävistä, sillä se ei täytä laissa ilmaistua tavoitetta palvelun yhteiskunnallisesta hyödyllisyydestä. Ylläpidon rahoitusjärjestelmä ei myöskään kannusta keskusta toimimaan tavoitteen suuntaisesti.

Tarkastusviraston mukaan ilman työpalvelupaikkaa jääneiden miesten ylläpito tulisi irtottaa siviilipalveluskeskuksen tehtävistä. Ylläpitoa järjestettäessä tulisi ottaa erityisesti huomioon palvelusvelvollisille osoitettavien työtehtävien hyödyllisyys.

[LÄÄNINHALLITUSTEN MYÖNTÄMÄ ESR-RAHOITUS KEHITTÄMIS- JA KOULUTUSHANKKEISIIN \(tarkastuskertomuksen 39/2002 jälkiseurantaraportti 31.5.2004\)](#)

Tarkastuksessa selvitettiin lääninhallitusten kehittämis- ja koulutushankkeisiin myöntämän ESR-rahoituksen ohjeiden ja määräysten mukaista käyttöä. Työministeriö on ESR-varojen vastuuviranomainen ja opetusministeriö toimii toteuttajaministeriönä. Tarkastuksessa todettiin, että ESR-rahoitusta oli suunnattu tarkoituksenmukaisiin kohteisiin, mutta rahoitettavien hankkeiden toimeenpanossa oli epäselvyyksiä ja erilaisia tulkintoja erityisesti hyväksyttävien kustannuserien ja rahoitusosuuksien osalta. Myös hankkeiden

seurannassa, valvonnassa ja raportoinnissa oli havaittavissa puutteita ja erilaisia menettelytapoja. Ongelmat johtuivat osaltaan työministeriön ja opetusministeriön toisistaan poikkeavasta ohjeistuksesta sekä opetusministeriön puutteellisista kirjallisista ohjeista.

Jälkiseuranta osoitti, että ESR-varoja hallinnoivat viranomaiset ovat kehittäneet seurantajärjestelmiään yhteistyössä. Myös ohjeistusta on yhdenmukaistettu järjestelmällisesti, mikä osaltaan varmistaa ohjeistuksen so-

veltuvuuden eri hallinnonaloille, vähentää ristiriittaisuuksia ja mahdollistaa yhteisten menettelytapojen aikaansaamisen. Lisäksi ministeriöiden alaisen hallinnon osaamista ja toiminnan yhdenmukaisuutta on pyritty jatkuvasti lisäämään koulutuksella ja tiedottamisella. Myös raportointia ja tuloksellisuusseurantaa on pyritty kehittämään. Työllisyysvaikutusten osalta asia on kuitenkin ongelmallinen, koska kyseisten hankkeiden työllisyysvaikutukset ovat pääosin välillisiä ja ilmevät pidemmällä aikavälillä.

5.14 Ympäristöministeriön hallinnonala

Ympäristöministeriön hallinnonalalla on kolme tilivirastoa, jotka ovat ministeriö, Suomen ympäristökeskus ja Asuntorahastovirasto. Näiden tilintarkastuskertomuksissa ei tullut esiin kielteiseen laillisuuskannanottoon tai ilmoitusvelvollisuuteen johtaneita huomauksia.

Ministeriö on hyväksynyt taloudellisuutta koskevia tulostavoitteita vain Suomen ympäristökeskukselle. Ympäristökeskuksen lisäksi myös Asuntorahastovirasto on esittänyt tilinpäätöksessään oikeat ja riittävät taloudellisuutta koskevat tiedot.

VESIHUOLLON TUKEMINEN - VALTION OSALLISTUMINEN VESIHUOLLON JÄRJESTÄMISEEN (tarkastuskertomus on julkaistu 20.8.2003 numerolla 53/2003)

Tarkastus koski valtion osallistumista vesihuollon järjestämiseen. Tarkastuksen perusteella alueellisissa ympäristökeskuksissa on tehty avustuspäätöksiä ilman riittäviä selvityksiä avustusedellytysten olemassaolosta. Tämä johtuu osittain selvityskeinojen ja resurssien puutteesta.

Selkeää yhteistä näkemystä siitä, millaisissa tilanteissa valtion tulee osallistua vesihuollon toteutukseen, ei tällä hetkellä ole. Tämän seurauksena alueellisilla ympäristökeskuksilla on toisistaan poikkeavia linjauksia vesihuollon tukemisessa. Ympäristökeskukset eivät ole myöskään yleensä perustelleet tekemiään myönteisiä vesihuoltoavustuspäätöksiä.

Määrärahojen niukkuuden ja hakijoiden suuren määrän vuoksi avustukset ovat usein jääneet pieniksi. Tarkastusvirasto katsoo, että tällaista avustusten pirstaloitumista tulee pyrkiä ehkäisemään priorisoimalla avustettavia hankkeita ja määrittämällä myönnettävälle avustuksille alaraja.

Tarkastusviraston mukaan valtion vesihuoltoon antaman tuen kriteerejä ja kokonaan uudelleen suuntaamista tulee harkita. Tällöin vastuu perusvesihuollon järjestämisestä jäisi kunnille, vesihuoltolaitoksille ja kiinteistöjen omistajille ja haltijoille. Lisäksi ympäristökeskukset tarvitsevat tarkempaa ohjeistusta vesihuoltotuen myöntämisestä.

YMPÄRISTÖLUPIEN VALVONTA ERITYISESTI ILMANSUOJELUN KANNALTA (tarkastuskertomuksen 30/2002 jälkiseurantaraportti 26.5.2004)

Tarkastuksessa arvioitiin ympäristölupien valvontaa ympäristölupajärjestelmän osana. Tarkastuksen erityiseksi aihealueeksi valittiin ilmansuojelu. Tarkastuksen mukaan ympäristölupajärjestelmä kokonaisuutena toimi kohtalaisen hyvin. Tarkastuksessa havaittiin puutteita ja kehittämistarpeita ympäristölupapäätösten päästö- ja valvontamääräysten alueellisessa yhdenmukaisuudessa, valvonnan vaatimusten määrittelyssä sekä valvonnan suunnitelmallisuutta koskevassa ohjeistuksessa.

Jälkiseuranta osoitti, että ympäristöministeriö on tarkastuksen jälkeen valmistellut ohjeistusta ja ympäristönsuojelulain valvontaa kos-

kevaa muutosta sekä kehittänyt ympäristönsuojelun tietojärjestelmää. Osa ohjeistuksesta on jo valmiina ja osa on aikataulutettu valmistumaan vuodenvaihteeseen 2004–2005 men-

nessä. Ympäristöministeriö on myös tarkistanut lupakäsittelyn maksuja sekä käsitellyt työryhmässään valvonnan maksullisuutta, mitä tarkastuskertomuksessakin oli ehdotettu.

6. TALOUSARVION ULKOPUOLISTEN RAHASTOJEN TILINTARKASTUS

Valtiolla on 11 talousarvion ulkopuolista rahastoa, joista yhdeksän säännöksissä on määrätty tilintarkastus erikseen nimitettävien tilintarkastajien tehtäväksi.

Palosuojelurahastoa koskevan lain tarkistuksen yhteydessä vuonna 2003 säädettiin (306/2003) rahaston tilintarkastus Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäväksi kyseisen lain 13 §:n mukaisesti. Tarkastusvirasto on suorittanut tämän tarkastuksen vuodelta 2003 ja katsonut tilintarkastuskertomuksensa, että Palosuojelurahaston tilinpäätös voidaan vahvistaa ja tulos käsitellä rahaston ehdottamalla tavalla. Lisäksi kertomuksessa on todettu, että Palosuojelurahaston hallintoa ja toimintaa on hoidettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Öljysuojarahaston tilintarkastuksesta ei vielä ole erityisiä säännöksiä, mutta tarkastusvirasto on suorittanut myös tämän rahaston tilintarkastuksen vuodelta 2003 soveltaen Palosuojelurahaston ja tilivirastojen tilintarkastuksesta annettuja säännöksiä ja antanut siitäkin erillisen tilintarkastuskertomuksen. Tarkastusvirasto on todennut tarkastuksen perusteella, että Öljysuojarahaston hallintoa ja toimintaa on hoidettu sitä koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Öljysuojarahaston taseen loppusumma oli vuoden 2003 tilinpäätöksessä 8,5 miljoonaa euroa ja Palosuojelurahaston 10,6 miljoonaa euroa, kun valtion talousarvion ulkopuolella olevien rahastojen taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli 19,5 miljardia euroa.

Valtiovarainvaliokunta käsitteli 12.11.2002 päivätyssä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusta koskevassa mietinnössään (VaVM 25/2002) eduskunnan tiedonsaantia talousarvion ulkopuolisista rahastoista. Valiokunta totesi tuolloin, ettei eduskunta saa riittävästi tietoa talousarvion ulkopuolisista rahastoista eikä niiden toimintaa koskevaa tarkastustietoa. Valtiovarainvaliokunta katsoi, että hallituksen tulisi selvittää, voitaisiinko talousarvion ulkopuolisten rahastojen vuosilintarkastus keskittää ja säätää Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäväksi.

Valtiontalouden tarkastusvirasto käsitteli kertomuksessaan eduskunnalle 2.9.2003 talousarvion ulkopuolisten rahastojen tarkastusta tuoden esiin mahdollisuuden säätää tilintarkastus tarkastusviraston tehtäväksi erityisesti eduskunnan tiedonsaannin parantamiseksi.

Tarkastusvirastolla on sinänsä tarkastusoikeus kaikkiin rahastoihin, mutta edellä tarkoitettujen yhdeksän rahaston osalta ei ole tarkoituksenmukaista suorittaa päällekkäistä tilintarkastustyötä. Valtiovarainvaliokunta totesi Valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksesta antamassaan mietinnössä 18.11.2003 (VaVM 29/2003), että talousarvion ulkopuolisten rahastojen tarkastukseen tulee palata viimeistään siinä vaiheessa, kun tilinpäätösuudistuksen mukaisesta uudesta tilinpäätösraportoinnista on saatu riittävästi kokemuksia.

7. VALTION MÄÄRÄYSVALLASSA OLEVAT YHTIÖT

Selvitys valtion määräysvallassa olevien osakeyhtiöiden toiminnasta

Valtiontalouden tarkastusvirasto laatii vuosittain selvityksen valtion määräysvallassa olevien osakeyhtiöiden toiminnasta. Kesäkuussa 2004 julkistetussa selvityksessä on tarkasteltu yksittäisten konsernien ja yhtiöiden toiminnan tunnuslukujen kehitystä vuosina 1999–2003 ja muodostettu niistä yksi valtionyhtiökonserni, jonka toimintaa on selvitetty vastaavalla tavalla. Tilinpäätösoikaisuut ja tunnustuvut on laskettu kaikkien yhtiöiden osalta mahdollisimman yhdenmukaisella menetelyllä. Selvityksessä ovat mukana myös valtionenemmistöiset sijoitus- ja rahoitustoimintaa harjoittavat yhtiöt. Ne eivät kuitenkaan ole mukana yhteenlasketuissa luvuissa. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy ei ole mukana tarkastelussa.

Muodostamalla yksi valtionyhtiökonserni on voitu esittää valtion osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan yhteinen toiminnallinen tulos ja määrällinen kehitys rahoitus- ja sijoitustoimialaa lukuun ottamatta. Rajoituksensa tähän tarkasteluun tuo kuitenkin se, että tällaisen valtionyhtiökonsernin konsernieliminoiteja ei ole ollut mahdollista tehdä eli mahdollisia yhteisiä liiketoimintoja ja ristiinomistuksia ei ole poistettu tuloksista.

Selvityksessä tarkasteltava valtionyhtiökonserni muodostuu yhteensä 26 kaupallista, tuotannollista ja palvelutoimintaa harjoittavasta konsernista ja yhtiöstä.

Liikevaihtoon vuonna 2003 kasvattivat eniten Fortum (+244,0 milj. euroa), Kemira

(+125,9 milj. euroa) ja Veikkaus (+69,7 milj. euroa). Liikevoittoa kasvattivat eniten Fortum (+386,0 milj. euroa), Kemira (91,6 milj. euroa) ja Alko (+44,0 milj. euroa). Nettotulos lisääntyi eniten Fortumissa (+305,0 milj. euroa), Kemirassa (+55,1 milj. euroa) ja Alkossa (+27,4 milj. euroa).

Liikevaihdoltaan suurin valtionyhtiö vuonna 2003 oli Fortum (11 392 milj. euroa) ja pienin Metsähallitus Consulting (0,5 milj. euroa). Parhaat liikevoittoprosentit olivat Metsähallitus Consultingilla (43,1 %), Veikkauksella (32,0 %), Rahapajalla (15,9 %), Suomen Erillisverkoilla (13,5 %) ja Kemijoella (12,5 %). Liikevoittoprosentilla mitattuna tappiollisimpia olivat Yleisradio (-71,1 milj. euroa, -21,5 % liikevaihdosta), Forelia (-1,5 milj. euroa, -20,2 % liikevaihdosta), VPU Pukutehdas (-0,6 milj. euroa, -8,5 % liikevaihdosta) ja Edita (-13,0 milj. euroa, -7,6 % liikevaihdosta). Kertaluontoiset erät on oikaistu.

Suurinta euromääräistä nettotulosta tekivät Fortum (830,4 milj. euroa, 7,3 % liikevaihdosta), Veikkaus (374,2 milj. euroa, 32,3 % liikevaihdosta) ja Kemira (72,6 milj. euroa, 2,7 % liikevaihdosta). Negatiivista nettotulosta tekivät Yleisradio (-63,5 milj. euroa, -19,2 % liikevaihdosta), Finnair (-16,0 milj. euroa, -1,0 % liikevaihdosta), Edita (-11,5 milj. euroa, -6,7 % liikevaihdosta), Forelia (-1,5 milj. euroa, -21,3 % liikevaihdosta), Kemijoki (-1,5 milj. euroa, -3,5 % liikevaihdosta), VPU Pukutehdas (-0,8 milj. euroa, -10,4 % liikevaihdosta) ja Hansel (-0,4 milj. euroa, -0,3 % liikevaihdosta).

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti oli paras Veikkauksessa (98,5 %), Alkossa (87,1 %),

Tietokarhussa (79,0 %), Suomen Erillisverkoissa (70,5 %) sekä CSC-Tieteellisessä laskennassa (28,4 %). Heikoimmat sijoitetun pääoman tuotto prosentit olivat Yleisradiossa (-17,9 %), Foreliassa (-13,2 %), Editassa (-13,0 %) ja VPU Pukutehtaalla (-11,8 %). Vakavaraisimpia omavaraisuusprosentilla mitattuna olivat Veikkaus (85,8 %), VR (83,1 %), Rahapaja (75,2 %) ja velkaantuneimpia Airpro (omavaraisuusaste 21,5 %), Edita (24,8 %), Alko (25,0 %) ja CSC-Tieteellinen laskenta (26,7 %). Henkilöstöä oli eniten Suomen Posti -konsernissa (23 592), VR-konsernissa (13 716) ja Fortum-konsernissa (13 343).

Valtionyhtiökonsernin kehitys vuosina 1999–2003 on toiminnan tuloksellisuutta kuvaavilla tunnusluvuilla tarkasteltuna ollut melko vakiintunutta. Tunnusluvut olivat vuonna 2003 edellisvuotta hieman parempia ja vertailuvuosien keskimääräisellä tasolla.

Kannattavuus on parantunut tyydyttävälle tasolle, kun sitä edellisenä vuonna voitiin luonnehtia melko heikoksi. Maksuvalmius on edelleen tyydyttävällä tasolla ja keskimääräinen vakavaraisuus hyvä. Kokonaisvelat vähenivät 5,2 prosenttia. Suhteellinen velkaantuneisuus (velat/liikevaihto) aleni 4,3 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

Liikevoittoprosentti oli 9,2 (tunnusluvun paras arvo tarkastelukaudesta 1999–2003 oli 9,3). Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli 11,5 (tunnusluvun paras arvo viisivuotiskaudella oli 11,9 %). Omavaraisuusaste oli 45,6 prosenttia (tunnusluvun paras arvo viisivuotiskaudella oli 51,3). Nettorahoituskulut olivat 1,1 prosenttia liikevaihdosta, pienin rahoituskulujen osuus liikevaihdosta viisivuotiskaudella oli 0,7 prosenttia ja suurin 1,4 prosenttia.

	Vuosi 2003	Vuosi 2002	Muutos ed. vuoteen
Liikevaihto	22,1 mrd. €	21,8 mrd. €	+1,6 %
Liikevoitto	2,0 mrd. €	1,6 mrd. €	+ 29,9 %
Nettotulos	1,4 mrd. €	1,0 mrd. €	+ 34,8 %
Liikevoittoprosentti	9,2 %	7,2 %	+ 2,0 %-yksikköä
Nettotulos liikevaihdosta	6,2 %	4,7 %	+1,5 %-yksikköä
Sijoitetun pääoman tuotto	11,5 %	7,7 %	+ 3,8 %-yksikköä
Omavaraisuusaste	45,6 %	45,8 %	- 0,2 %-yksikköä
Nettorahoituskulut	1,1 %	1,4 %	- 0,3 %-yksikköä
Kokonaisvelat	14,1 mrd. €	14,9 mrd. €	- 0,8 mrd. €
Oma pääoma	11,4 mrd. €	10,9 mrd. €	+ 0,5 mrd. €
Taseen loppusumma	25,9 mrd. €	27,3 mrd. €	- 1,4 mrd. €
Henkilömäärä	85 593	87 482	- 1 889

HANSEL OY:N RAKENNEJÄRJESTELYT JA YHTIÖ OSANA VALTION HANKINTATOIMEN STRATEGIAA (tarkastuskertomus on julkaistu 12.5.2004 numerolla 73/2004)

Tarkastuksessa selvitettiin Hanselissa viimeisen puolentoista vuoden aikana tehtyjä merkittäviä rakennejärjestelyjä sekä yhtiön roolia ja asemaa osana valtion hankintatoimen kehittämistä ja strategiaa. Tarkastuksen perusteella näyttää siltä, ettei Hansel pysty yksinään saamaan valtion hankintatoimea tehokkaammaksi eikä vakuuttamaan valtion virastoja ja laitoksia hankintatoimen tehostamisen tarkeydestä. Yhtiön menestymisen kannalta onkin merkittävää, että se on nyt otettu osaksi valtion hankintatoimen strategiaa.

Valtion yhteishankintayksikkönä toimiva Hansel Oy siirrettiin vuoden 2002 alussa kauppa- ja teollisuusministeriöstä valtiovarainministeriön omistajaohjaukseen. Tehdyissä rakennejärjestelyissä yhtiön kehittämä sähköinen hankintajärjestelmä ja yhtiön kiin-

teistöt on myyty, varastointitoiminnot ulkoistettu, henkilöstön määrä vähentynyt noin puoleen, yhtiön johto vaihtunut ja rahoitusomaisuus vähentynyt huomattavasti valtion nostamien osinkojen ja pääomanpalautusten myötä. Tarkastusvirasto katsoo, että Hanselin markkinaosuuden ja toiminnan volyymin kasvattaminen valtioasiakkaiden keskuudessa on kriittinen tekijä, joka testaa yhtiön rakennemuutoksen onnistuneisuuden.

Tarkastuksen perusteella Hansel on valtionhallinnossa tunnettu hankintatoimen asiantuntija, mutta sen rasitteeksi on jäänyt menneiltä vuosilta negatiivinen mielikuva. Julkishankintoja koskeva kilpailuttamisvelvoite, kilpailuttamisprosessin monimutkaisuus sekä viime vuosina tehty valtion hankintatoimen kehittämistyö ovat kuitenkin lisänneet tarvetta ja kiinnostusta Hanselin käyttöön. Yhtiön haasteena on nyt omalla toiminnallaan pystyä vakuuttamaan valtion virastot ja laitokset siitä, että niiden kannattaa käyttää Hanselin palveluja.

Liite

KIELTEINEN
LAILLISUUSKANNANOTTO
TALOUSARVION JA SITÄ
KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN
NOUDATTAMISEN SUHTEEN

ILMOITUSVELVOLLISUUS
TARKASTUSVIRASTOLLE

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen ulkoasiainministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt viisumitulojen riittävän sisäisen valvonnan varmistamiseksi sekä tilinpäätöksen liitteiden 6 ja 8 saattamiseksi vastamaan valtion talousarvioasetuksen 66 h §:ää ja Valtiokonttorin määräyksiä.

91

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

OIKEUSMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen oikeusministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt muun laskentatoimen kehittämiseksi siten, että taloudellisuuden kehityksestä voidaan esittää talousarvioasetuksen 55 §:n mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot.

KIELTEINEN

LAILLISUUSKANNANOTTO

ILMOITUSVELVOLLISUUS

RIKOSSEURAAMUSVIRASTO

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta toimintameno-momentin määrärahan noin 7 800 euron käyttöä maataloustuotannon rakennusinvestoinnin jatkamiseen ilman että toimintamenomäärärahan perusteluissa oli asiasta erikseen määrätty.

RIKOSSEURAAMUSVIRASTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Rikosseuraamusviraston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kustannuslaskennan kehittämiseksi siten, että taloudellisuuden kehityksestä voidaan esittää oikeat ja riittävät tiedot.

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

AHVENANMAAN LÄÄNINHALLITUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta edellä mainittuja budjettikirjanpitoa koskevia puutteita (talousarviolain 14 § ja 15 § 1 momentti, talousarvioasetuksen 43 § ja 45 §).

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

AHVENANMAAN LÄÄNINHALLITUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Ahvenanmaan lääninhallituksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt budjettikirjanpitoa koskevien puutteiden johdosta.

ITÄ-SUOMEN LÄÄNINHALLITUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Itä-Suomen lääninhallituksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt matkalaskujen tarkastuksen yhteydessä esiin tulleiden puutteiden korjaamiseksi.

LAPIN LÄÄNINHALLITUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Lapin lääninhallituksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tuloksellisuuden laskentatoimen kehittämiseksi siten, että lääninhallituksen omasta toiminnasta voidaan raportoida vuoden 2004 tilinpäätöksen yhteydessä kustannuspohjaista tietoa ja että laskentatoimi muutoinkin täyttää talousarvioasetuksen 55 §:n vaatimukset.

Lisäksi Lapin lääninhallituksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle toimenpiteistään matkalaskujen laadinnassa, virka-autojen ajopäiväkirjakäytännöissä sekä eräiden korvausten ja kulujen maksatuksessa todettujen puutteiden korjaamiseksi.

VÄESTÖREKISTERIKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Väestörekisterikeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan kannattavuuden parantamiseksi.

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Poliisiammattikorkeakoulun tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tuloksellisuuden kuvauksen perustana olevan muun laskentatoimensa kehittämiseksi.

PELASTUSOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pelastusopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksullisen toiminnan hinnoittelun kehittämiseksi.

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

PUOLUSTUSVOIMAT

Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta lahjoitusvarojen käsittelyä, valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen vastaista määrärahan käyttöä, bruttobudjetoidulle momentille nettoutettuja sakkomaksuja, talousarvioasetuksen 38 §:n vastaista menokirjausta, momenteille 27.10.16.50. ja 27.10.21.16. kirjattujen menojen kohdentamista, talousarviossa myönnetyn siirtomäärärahan ylitystä, talousarvion soveltamismääräysten vastaisia liian aikaisin suoritettuja maksuja ja valtion talousarviosta annetun lain 15 §:n 2 momentin ja 16 §:n edellyttämiä laskentatoimen järjestelyitä.

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

PUOLUSTUSVOIMAT

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Puolustusvoimien tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt edellä eriteltyjen talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten vastaisen menettelyiden osalta ja laskentatoimensa kehittämiseksi sekä sisäisen valvonnan parantamiseksi ja rauhanturvaamistoiminnan materiaaliseurantajärjestelmän kehittämiseksi.

**VALTIOVARAINMINISTERIÖN
HALLINNONALA****VALTIOVARAINMINISTERIÖ**

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta Kapi-teeli Oy:n pääomapalautusten ja yhtiölle an-netun pääomalainan käsittelyä vuoden 2003 talousarviossa.

VEROHALLITUS

Verotukseen liittyvien korkomenojen ja kor-kotulojen budjetoinnissa ja kirjaamisessa ve-rotulojen yhteyteen ei ole noudatettu talous-arviolain 3 §:n edellyttämää bruttobudje-tointia eikä talousarvioasetuksen 3 ja 4 §:ssä tulojen ja menojen osastoihin ja pääluokkiin ryhmittelystä annettuja määräyksiä.

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on muilta osin noudatettu.

TULLIHALLITUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta tase-erittelyiden puutteita.

**VALTIOVARAINMINISTERIÖN
HALLINNONALA****TULLIHALLITUS**

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Tullihalli-tuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt pääkirjanpidon ja verovarojen kirjanpidon erojen selvittämiseksi ja puuttu-vien tase-erittelyiden laatimiseksi.

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

OPETUSHALLITUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Opetushallituksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt muun laskentatoimen kehittämiseksi talousarvioasetuksen 55 §:n vaatimustasoja vastaavaksi ja oppilaitosten taloudellisuus- tai kustannuskehityksen esittämiseksi tilinpäätöksen tuloksellisuuden kuvauksessa.

HELSINGIN YLIOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Helsingin yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt omaisuuden turvaamista koskevan ohjeistuksen ja tarkastusten saattamiseksi säännösten edellyttämälle tasolle

JOENSUUN YLIOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Joensuun yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin se on ryhtynyt sisäisen valvonnan parantamiseksi erityisesti projektien seurannan ja yliopiston omaisuudenhallinnan osalta.

JOENSUUN YLIOPISTO

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta toimintamäärärahan käyttämistä noin 9 000 euroa rekisteröimättömien ja rekisteröityjen yhdistysten tukemiseen.

TURUN YLIOPISTO

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin mukaista maksullisen toiminnan vuosituloksen esittämistä.

LAPIN YLIOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut Lapin yliopiston Arktisen keskuksen näytelytoimintaa koskeneen tarkastuksen. Tarkastuksesta annetussa tarkastuskertomuksessa (28.11.2003 nro 64/2003) todetaan johdopäätöksenä, että Lapin yliopiston Arktisen keskuksen, Lapin maakuntamuseon ja Arktikum-palvelu Oy:n väliset suhteet ja toiminta Arktikum-talossa tulee järjestää hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla tarpeellisin osin kirjallisilla sopimuksilla.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Lapin yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt Lapin yliopiston Arktisen keskuksen ja sen yllä pitämää näyttelyä kaupallisesti hyödyntävän yhtiön, Arktikum-palvelu Oy:n, välisten taloudellisten ja toiminnallisten suhteiden järjestämiseksi hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla

TURUN YLIOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Turun yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kustannuslaskennan kehittämissä sekä maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuuden parantamiseksi.

KIELTEINEN

LAILLISUUSKANNANOTTO

ILMOITUSVELVOLLISUUS

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Tampereen teknillisen yliopiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin se on omalta osaltaan ryhtynyt Porin yliopistokeskuksessa sovellettavien menettelytapojen kehittämiseksi ja sisäisen valvonnan parantamiseksi erityisesti Prizztech Oy:n hallinnoiman palvelukeskuksen osalta.

SVENSKA HANDELSHÖGSKOLAN

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Svenska handelshögskolanin tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt koskien käyttöomaisuuden kirjaamista sekä poistojen laskentaa.

TURUN KAUPPAKORKEAKOULU

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta toimintamenomäärärahan käyttämistä noin 6 000 euroa talousarvion vastaiseen tarkoitukseen sekä talousarviolain 15 §:n 2 momentin tarkoittaman maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuutta.

TURUN KAUPPAKORKEAKOULU

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Turun kauppakorkeakoulun tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin se on ryhtynyt sisäisessä valvonnassa ja kustannuslaskennassa havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

TAIDETEOLLINEN KORKEAKOULU

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta toimintamenomäärärahan käyttämistä noin 4 000 euroa talousarvion vastaiseen tarkoitukseen sekä talousarviolain 15 §:n 2 momentin tarkoittaman maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuutta. Sisäinen valvonta ei ole myöskään talousarviolain 24b §:n eikä talousarvioasetuksen 69 §:n edellyttämällä tasolla.

Taideteollinen korkeakoulu on tilivuoden 2003 aikana hyväksynyt suorituksena saatavastaan julkisen osakeyhtiön antaman vaihtovelkakirjalainan määrältään 7 181,62 euroa tarkoituksena turvata saatavansa. Vaihtovelkakirjalaina on sittemmin tilivuoden 2004 aikana konvertoitu osakkeiksi. Tähän järjestelyyn olisi tarvittu oikeutus valtion talousarviossa.

SIBELIUS-AKATEMIA

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Sibelius-Akatemian tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt opetusministeriön kanssa liiketaloudellisen maksullisen palvelutoiminnan alijäämäongelman ratkaisemiseksi kestäväällä tavalla.

TAIDETEOLLINEN KORKEAKOULU

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Taideteollisen korkeakoulun tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskeutumisensa parantamiseksi erityisesti työkustannusten kohdistamisessa sekä suoriteperusteiden nykyistä tarkemman noudattamisen ja taseen sekä tuotto- ja kululaskelman oikeellisuuden varmistamiseksi.

Taideteollisen korkeakoulun tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle myös LUME-innovaatio-keskuksen rakentamisvaiheeseen ja varustamiseen vuosina 1998–2001 liittyviä toimia koskevan, tarkastusviraston toivomuksesta opetusministeriön tilaaman erityistilintarkastuksen aiheuttamista ja muutoinkin sisäisen valvonnan parantamiseksi tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

KANSALLISARKISTO

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarvioita ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta toimintamenomomentilta maksettua 2000 euron siirtomenoa kansainväliselle järjestölle ilman momentin päätösosan oikeutusta maksumulle.

KANSALLISARKISTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Kansallisarkiston tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt sisäisestä valvonnasta esitettyjen huomautusten johdosta.

MAA- JA METSÄTALOUS-
MINISTERIÖN HALLINNONALA

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Tulotukien, lfa-tukien ja ympäristötukien takaisinperinnät on kirjattu talousarvion vastaisesti talousarviomenotilin hyvitykseksi myös sellaisissa tapauksissa, joissa alkuperäinen määräraha ei enää ole ollut käytettävissä. Lisäksi ministeriö on kirjannut vuodelle 2003 yhteensä 64 000 euroa vuodelle 2004 kuuluvia menoja. Muilta osin talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

MAA- JA METSÄTALOUS-
MINISTERIÖN HALLINNONALA

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Maa- ja metsätalousministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tulotukien, lfa-tukien ja ympäristötukien takaisinperintäkirjauskäytännön osalta.

KASVINTUOTANNON TARKASTUSKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt siementarkastuksen maksullisen toiminnan alijäämäisyyden johdosta.

RIISTA- JA KALATALOUDEN
TUTKIMUSLAITOS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta momenteille 30.41.41 (Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen), 30.41.42 (Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen), 30.51.22 (Vesivarojen käyttö ja hoito) ja 35.20.63 (Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset) talousarvion vastaisesti kirjattuja palkkausmenoja, yhteensä 415 162 euroa.

ELÄINLÄÄKINTÄ- JA ELINTARVIKE-
TUTKIMUSLAITOS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

ELÄINLÄÄKINTÄ- JA ELINTARVIKE-
TUTKIMUSLAITOS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitoksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kustannusvastaavuustietojen esittämiseksi tilin päätöksessä.

LIIKENNE- JA VIESTINTÄ- MINISTERIÖN HALLINNONALA

LIIKENNE- JA VIESTINTÄ- MINISTERIÖN HALLINNONALA

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen liikenne- ja viestintäministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt

1. Tiehallinnon maa-alueiden kirjanpitoon ja hallintaan sekä valtuuskirjanpitoon ja valtuuksien budjetoitimenettelyihin liittyvien puutteiden johdosta. Asiaa on käsitelty yksityiskohtaisemmin Tiehallinnon tilintarkastuskertomuksessa vuodelta 2003, 367/53/03 ja
2. Ajoneuvohallintokeskuksen maksullisen toiminnan varmentamiseksi siten, että nyt markkinasuoritteiksi katsottu toiminta todella koostuu kaikilta osin maksuperustelain mukaisista markkinasuoritteista sekä julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoitteluperusteiden tarkentamiseksi vastamaan maksuperustelain 6 §:ää. Asiaa on käsitelty yksityiskohtaisemmin Ajoneuvohallintokeskuksen tilintarkastuskertomuksessa vuodelta 2003, 366/53/03.

AJONEUVOHALLINTOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Ajoneuvohallintokeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 13.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt hinnoitteluperusteiden oikeellisuuden varmistamiseksi.

TIEHALLINTO

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta kuntien rahoitusosuuksiksi katsottavien, Tiehallinnon arvion mukaan n. 2.7 milj. euron, arvonlisäveromenojen rahoittamista valtion talousarviosta momentilta 31.99.19, (Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot).

RATAHALLINTOKESKUS

Talousarvion momentin 31.40.78. (Eräät ratakannat, mm. Kerava-Lahti-oikorata) osalta on siirretty ainakin 0,5 milj. euron meno talousarvioasetuksen 5 a §:n kohdentamisperusteen vastaisesti vuoden 2004 talousarvion määrärahasta maksettavaksi vuoden 2003 arviomäärärahan ylityksen välttämiseksi.

Momentin 11.19.03 (Muut veronluonteiset tulot, ratavero) osalta on kirjattu 2,0 milj. euron verotulo talousarvioasetuksen 5 a §:n kohdentamisperusteen vastaisesti vuoden 2003 tuloksi.

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on muutoin noudatettu.

TIEHALLINTO

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Tiehallinnon tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maa-alueiden kirjanpitoon ja hallintaan, valtuuskirjanpitoon sekä valtuuksien budjetointiin liittyvien puutteiden korjaamiseksi.

RATAHALLINTOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Ratahallintokeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt varmistaa talousarviosäännösten kohdentamisperusteiden noudattamisen.

KAUPPA- JA TEOLLISUUS-
MINISTERIÖN HALLINNONALAKAUPPA- JA TEOLLISUUS-
MINISTERIÖN HALLINNONALA

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen kauppa- ja teollisuusministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt ministeriötiliviraston laskentatoimen kehittämiseksi talousarvioasetuksen 55 §:ssä asetettuja vaatimuksia vastaavaksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulee myös ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt työvoima- ja elinkeinokeskusten laskentatoimen kehittämiseksi ja oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi työvoima- ja elinkeinokeskusten tilinpäätöksissä.

VALTION TEKNILLINEN TUTKIMUSKESKUS

VALTION TEKNILLINEN TUTKIMUSKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarvioasetuksen 42 d §:n tarkoittamasta suoriteperusteisuudesta poikkeavia kirjaa- mis- ja tilinpäätösmenettelyjä.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt varmistukseen pitkäkestoisten projektien kirjaa- mis- ja tilinpäätösmenettelyn säännösten mukaisuuden.

**ETELÄ-POHJANMAAN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS**

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja maksullisen toiminnan vuosituloksen esittämistä.

**ETELÄ-SAVON TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS**

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen palvelutoiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

**HÄMEEN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS**

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentissa edellytetyä vuosituloksen esittämistä hintatuetun maksullisen toiminnan osalta.

**ETELÄ-SAVON TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS**

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Etelä-Savon TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt oikeiden ja riittävien tuloksellisuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

KAAKKOIS-SUOMEN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen palvelutoiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

KAINUUN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

KAAKKOIS-SUOMEN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Kaakkois-Suomen TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt koulutushankinnoista aiheutuvien menojen sisäisen valvonnan kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuottavuus- ja taloudellisuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

KAINUUN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Kainuun TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

KESKI-SUOMEN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Keski-Suomen TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt oikeiden ja riittävien tuloksellisuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

KIELTEINEN

LAILLISUUSKANNANOTTO

LAPIN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

PIRKANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta maksullisen palvelutoiminnan vuosituloksen esittämistä talousarviolain 15 §:n 2 momentin mukaisella tavalla.

POHJANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarvion vastaista valtuuden käyttöä, yhteensä 0,4 miljoonaa euroa, momenteilta 26.98.61 (Euroopan aluekehitysrahaston osallistuminen EU:n rakennerahasto-ohjelmiin) ja 34.05.62 (EU:n rakennerahastojen

ILMOITUSVELVOLLISUUS

LAPIN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Lapin TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

PIRKANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastuksesta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pirkanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt koulutushankinnoista aiheutuvien menojen sisäisen valvonnan kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

POHJANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pohjanmaan TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt muun laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä

KIELTEINEN

LAILLISUUSKANNANOTTO

valtion rahoitusosuus työministeriön osalta) sekä talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja maksullisen toiminnan vuosituloksen esittämistä.

POHJOIS-KARJALAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja sen vuosituloksen esittämistä

POHJOIS-POHJANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan todeta, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

ILMOITUSVELVOLLISUUS

POHJOIS-KARJALAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pohjois-Karjalan TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

POHJOIS-POHJANMAAN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

POHJOIS-SAVON TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

SATAKUNNAN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

UUDENMAAN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 § 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä.

POHJOIS-SAVON TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Pohjois-Savon TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin jatkotoimenpiteisiin se on ryhtynyt kustannuslaskentansa kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

SATAKUNNAN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 § 1 momenttiin perustuen Satakunnan työvoima- ja elinkeinokeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt maksuliikkeen ja kirjanpidon sisäisen valvonnan kehittämiseksi sekä oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

UUDENMAAN TYÖVOIMA- JA
ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Uudenmaan TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt oikeiden ja riittävien tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

VARSINAIS-SUOMEN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta talousarviolain 15 §:n 2 momentin edellyttämää maksullisen toiminnan kannattavuuden seurantaa ja vuosituloksen esittämistä sekä bruttobudjetoidulle talousarviomomentille 34.07.63 (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto) talousarvion vastaisesti tuloutettuja ennakon palautuksia (noin 4 000 euroa).

VARSINAIS-SUOMEN TYÖVOIMA- JA ELINKEINOKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Varsinais-Suomen TE-keskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt laskentatoimensa kehittämiseksi sekä oikeiden tuloksellisuus- ja kannattavuustietojen esittämiseksi tilinpäätöksessä.

SOSIAALI- JA TERVEYS- MINISTERIÖN HALLINNONALA

SOSIAALI- JA TERVEYS- MINISTERIÖN HALLINNONALA

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen sosiaali- ja terveysministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tuloksellisuuden laskentatoimen ja tuloksellisuusinformaation kehittämiseksi säännösten edellyttämälle tasolle sekä omaisuuden turvaamisessa havaittujen puutteiden osalta.

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TUOTEVALVONTAKESKUS

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Sosiaali- ja

terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 16.8.2004 mennessä mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt taloussäännön päivittämisen ja ministeriölle kuuluvien menojen veloitusten menettelyn johdosta.

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

TYÖMINISTERIÖ

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta vuodelle 2004 kuuluvien 270 280 euron menojen (momentti 34.06.64 Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin) kirjaamista vuodelle 2003 ja bruttobudjetoidulle määrärahalle (34.07.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta) kirjattuja 12 663 euron tuloja.

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

TYÖMINISTERIÖ

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen työministeriön tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 31.8.2004 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt työministeriön ja työhallinnon laskentatoimen saattamiseksi asianmukaisesti järjestetyiksi niin, että työvoimaosastot ja -toimistot osana TE-keskuksia voivat tuottaa oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tulokellisuudesta ja maksullisen toiminnan kannattavuudesta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto, Annankatu 44, PL 1119, 00101 HELSINKI
Puh. (09) 4321, Faksi (09) 432 5820, www.vtv.fi

ISSN 1458-7092